tepav

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

Akademik Danışmanlar Projesi

Akademik Danışmanlar Projesi

Gaziantep İli

İçerik

- Büyüme, Üretim ve Satışlar
- Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi
- İstihdam ve İşsizlik
- Kamu Maliyesi
- Enflasyon
- Kredi ve Mevduat
- Finansal Piyasa Göstergeleri
- TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler
- Genel Değerlendirme

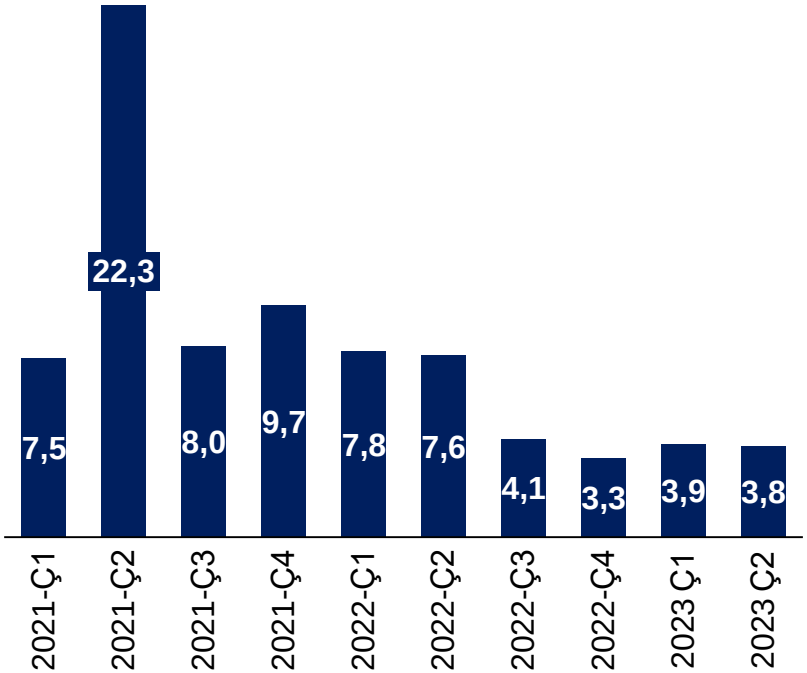
Bu sunum, TOBB ve TEPAV ortaklığında yürütülen Akademik Danışmanlar Projesi kapsamında Gaziantep Akademik Danışmanı Prof. Dr. Hüseyin BOZKURT tarafından hazırlanmıştır.
İçerik tamamıyla Akademik Danışmanın sorumluluğu altında olup TOBB ve TEPAV'ın görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Büyüme, Üretim ve Satışlar

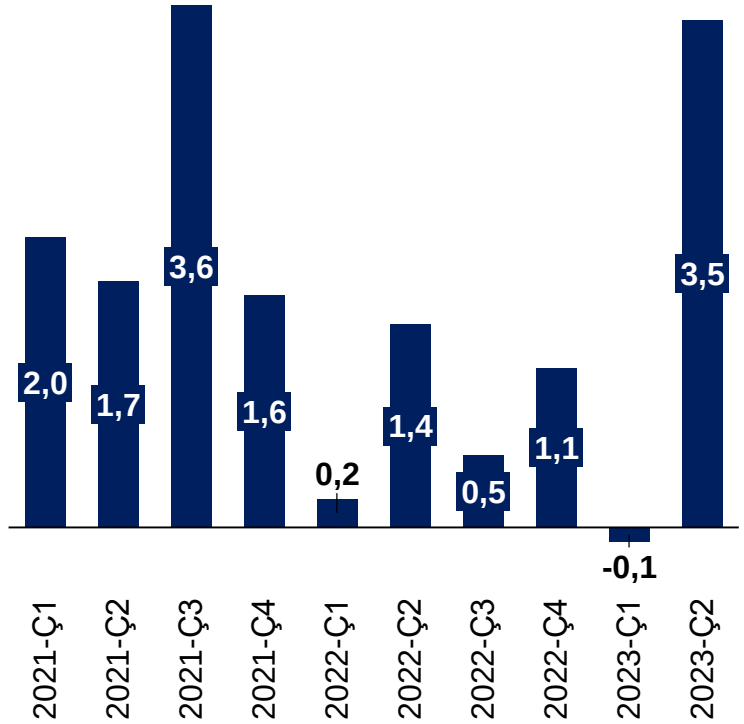
- Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)
  - GSYİH büyümesi
  - Üretim, harcama ve gelir yönünden katkılar
- Üretim ve satışlar
  - Sanayi Üretim Endeksi (SÜE)
  - Perakende Satış Hacim Endeksi
- Öncü göstergeler
- Ekonomik Güven Endeksi
- Büyüme Tahminleri

Yılın ikinci çeyreğinde milli gelir %3,8 büyüme kaydetmiştir.
Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış endeks büyüme eğiliminin güçlendiğine işaret etmektedir.

GSYİH büyüme hızı (%) 2021 Ç1 – 2023 Ç2

Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim

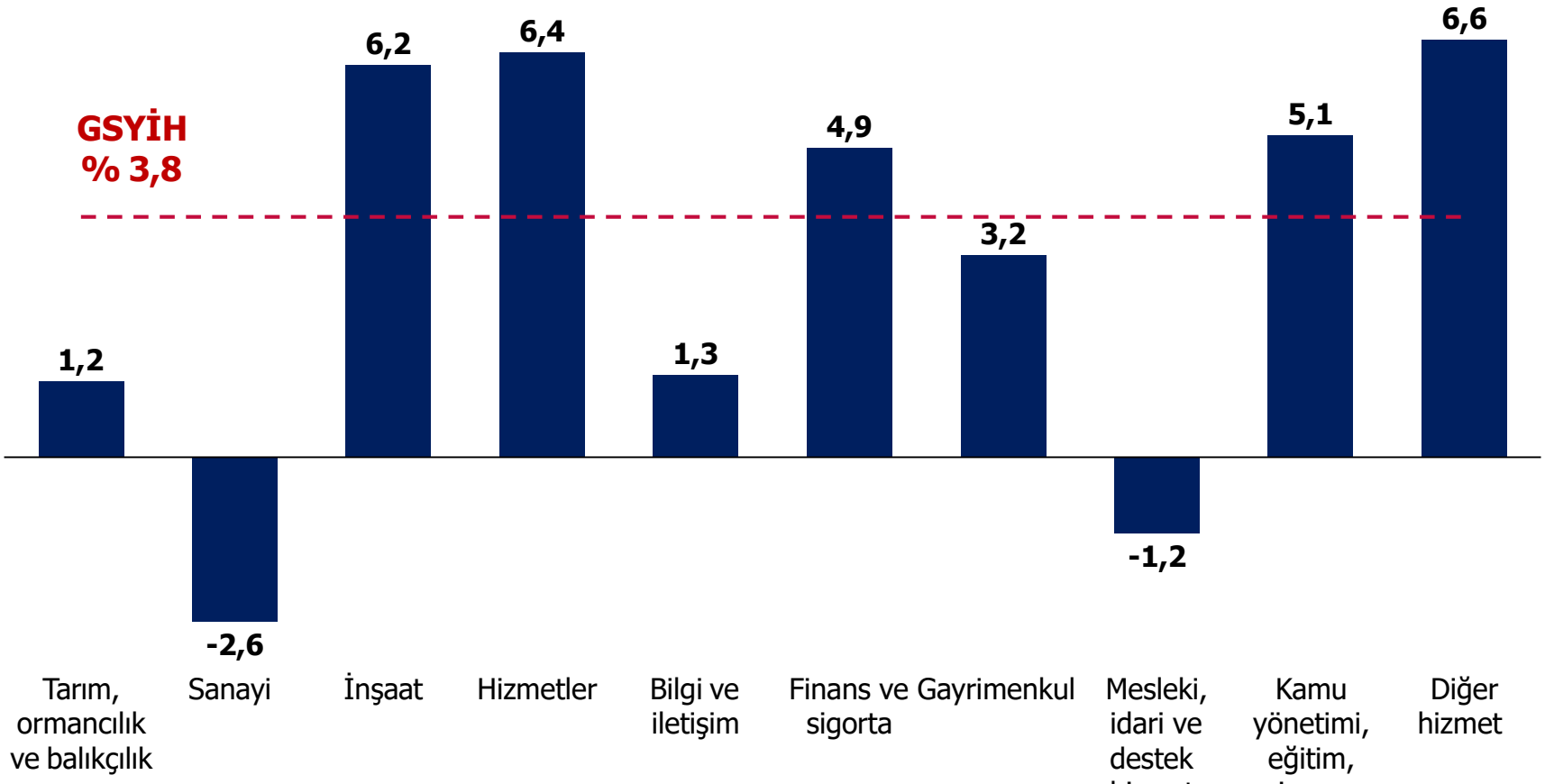

Bir önceki çeyreğe göre değişim
(mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış)

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Finans, hizmetler ve inşaat büyümeyi sürükleyen ana sektörlerdir.
Tarım ve sanayi sektörleri daralmıştır.

GSYİH iktisadi faaliyet kolları (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim oranı, %) 2023 Ç2

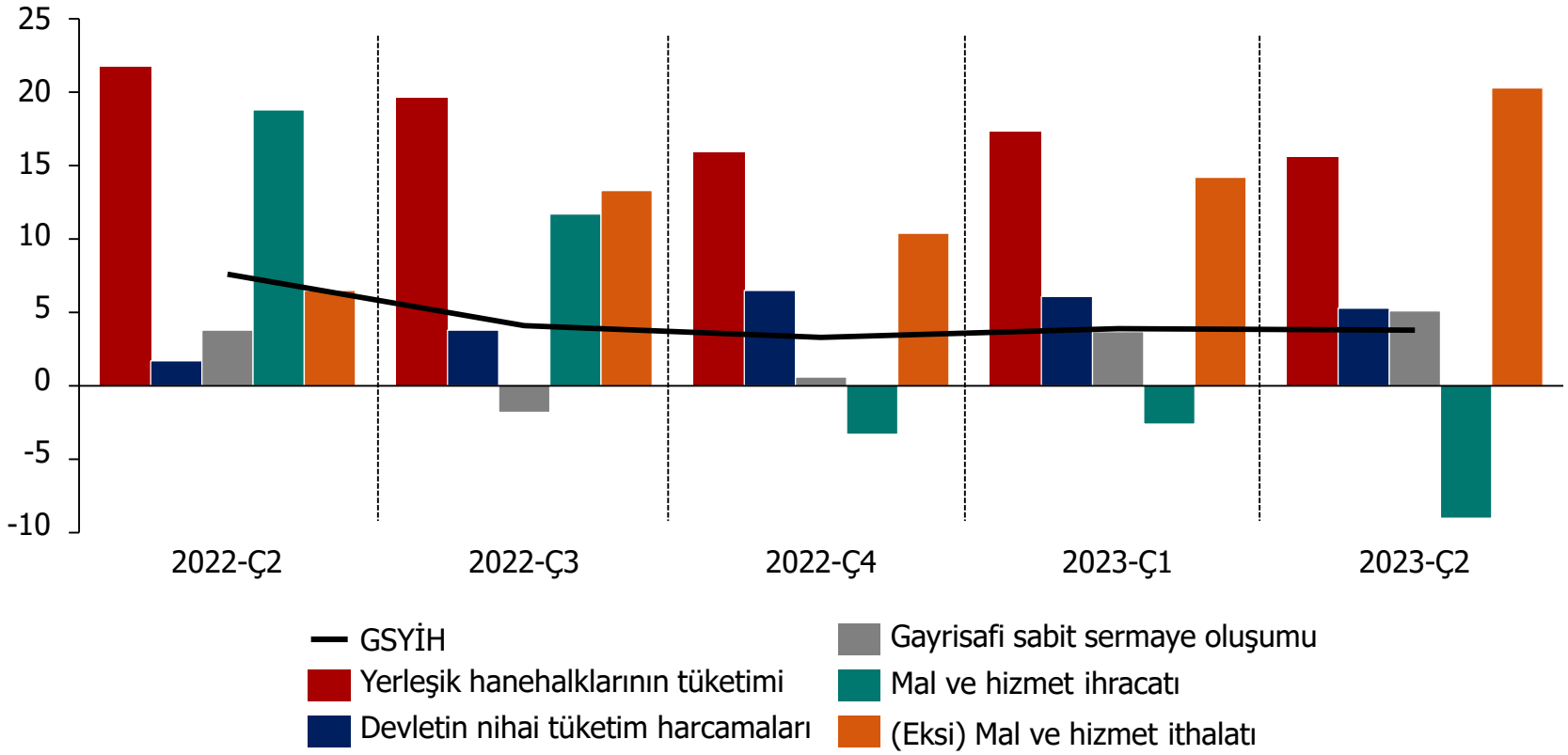

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Harcama tarafında ise özel ve kamu tüketimi ile yatırım harcamaları büyümeyi yukarı çekmektedir.

Net dış talep ve stok azalışı büyümeyi olumsuz etkilemiştir.

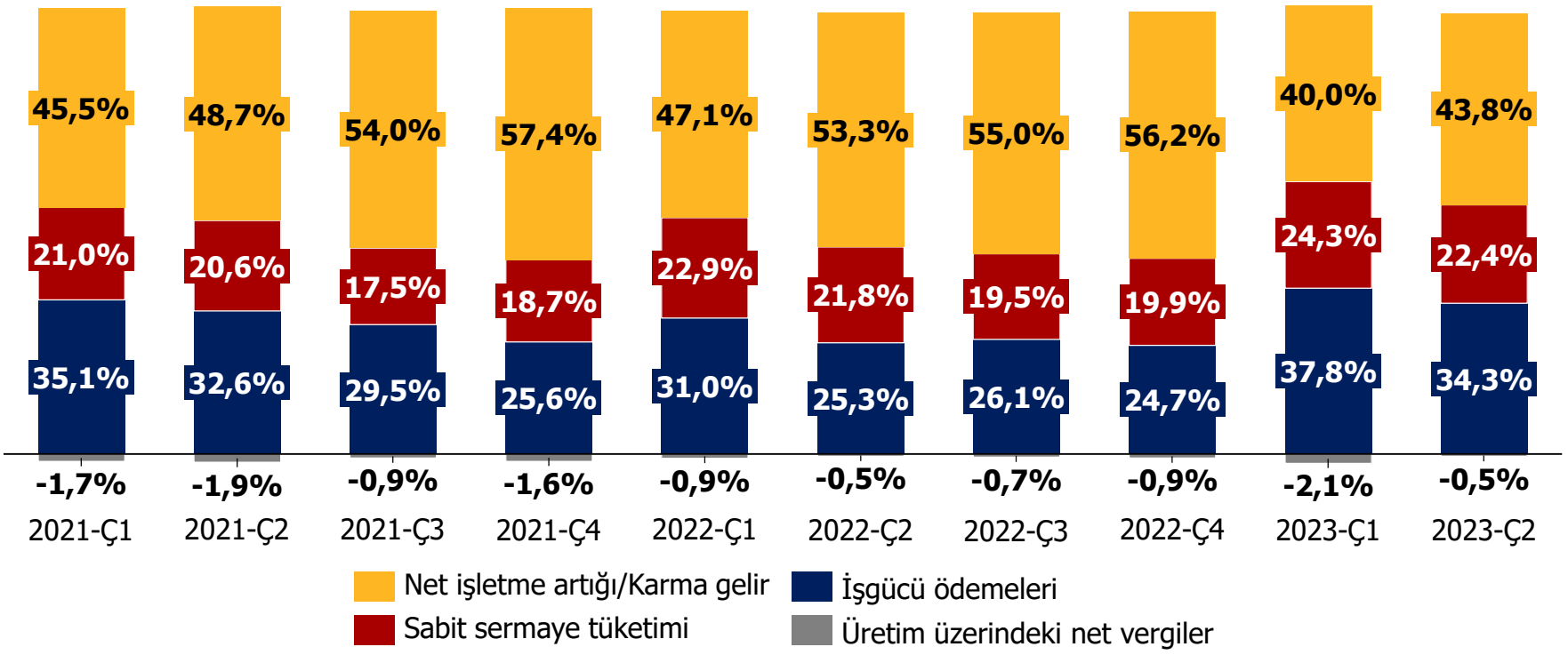
GSYİH harcama yöntemiyle bileşenler (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim, %) 2022 Ç2 – 2023 Ç2

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

İşgücü ödemelerinin gayrisafi katma değer içindeki payı gerilemiştir.
İşgücü ödemelerinin payı geçen çeyreğe göre 3,5 puan düşmüş, net işletme artığı/karma gelirin payı ise 3,8 puan artmıştır.

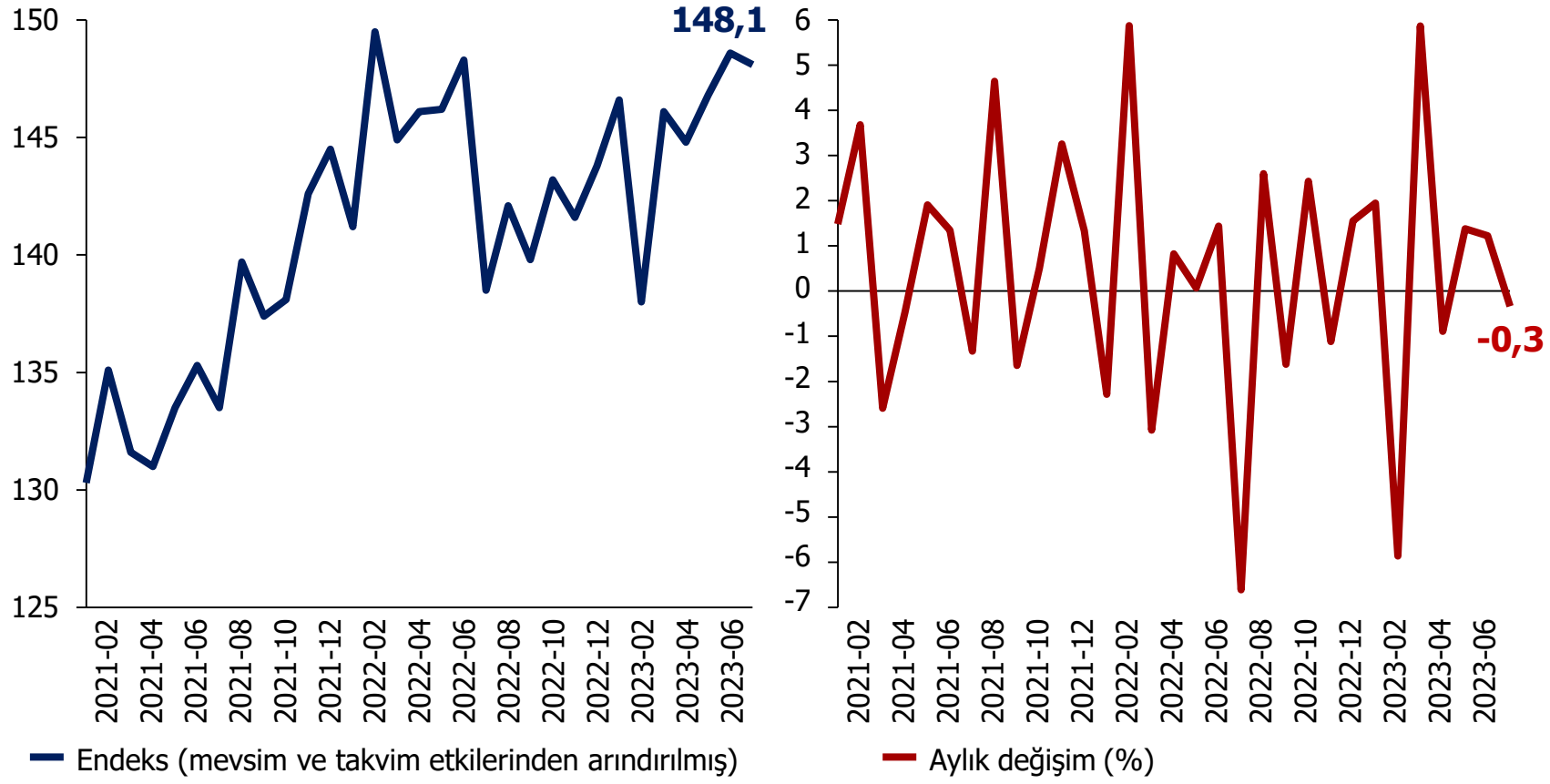
GSYİH gelir yöntemiyle bileşenler (katma değer içindeki pay, %) 2021 Ç1 – 2023 Ç2

Kaynak: TÜİK, TEPAV hesaplamaları ve görselleştirmesi

Sanayi Üretim Endeksi (SÜE) üçüncü çeyreğin başında gerilemiştir.
SÜE, Temmuz ayında bir önceki aya göre %0,3 oranında azalmıştır.

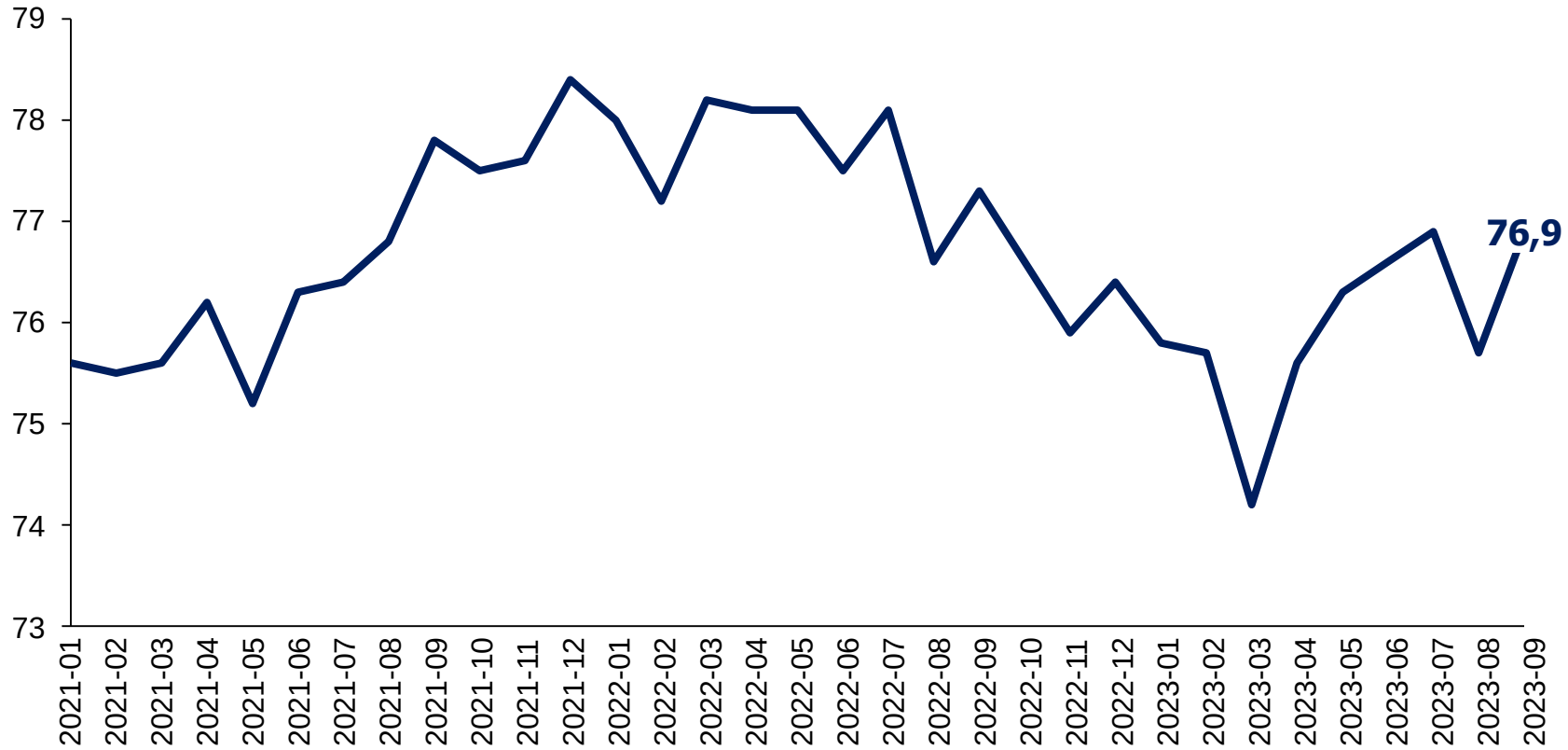
Sanayi Üretim Endeksi (Ocak 2021 – Temmuz 2023)

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

İmalat sanayinde Kapasite Kullanım Oranı (KKO) artmıştır.
KKO, Eylül ayında bir önceki aya göre 1,6 puan artmış, %76,9 oranında gerçekleşmiştir.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsem etkilerinden arındırılmış) Ocak 2021 – Eylül 2023

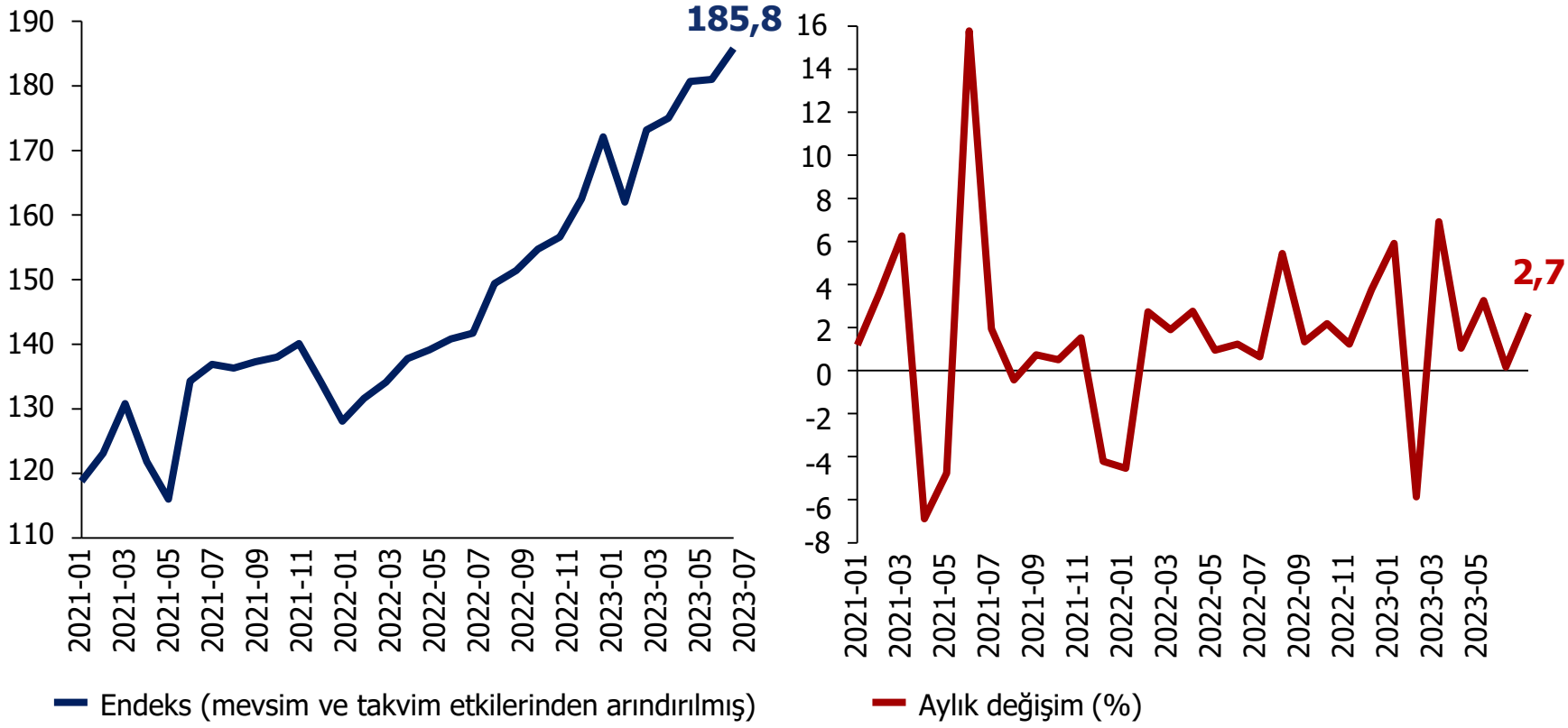

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Perakende satışlarda artış gerçekleşmiştir.

Perakende Satış Hacim Endeksi, Temmuz ayında bir önceki aya göre %2,7 artmıştır.

Perakende satış hacmi (Ocak 2021 – Temmuz 2023)

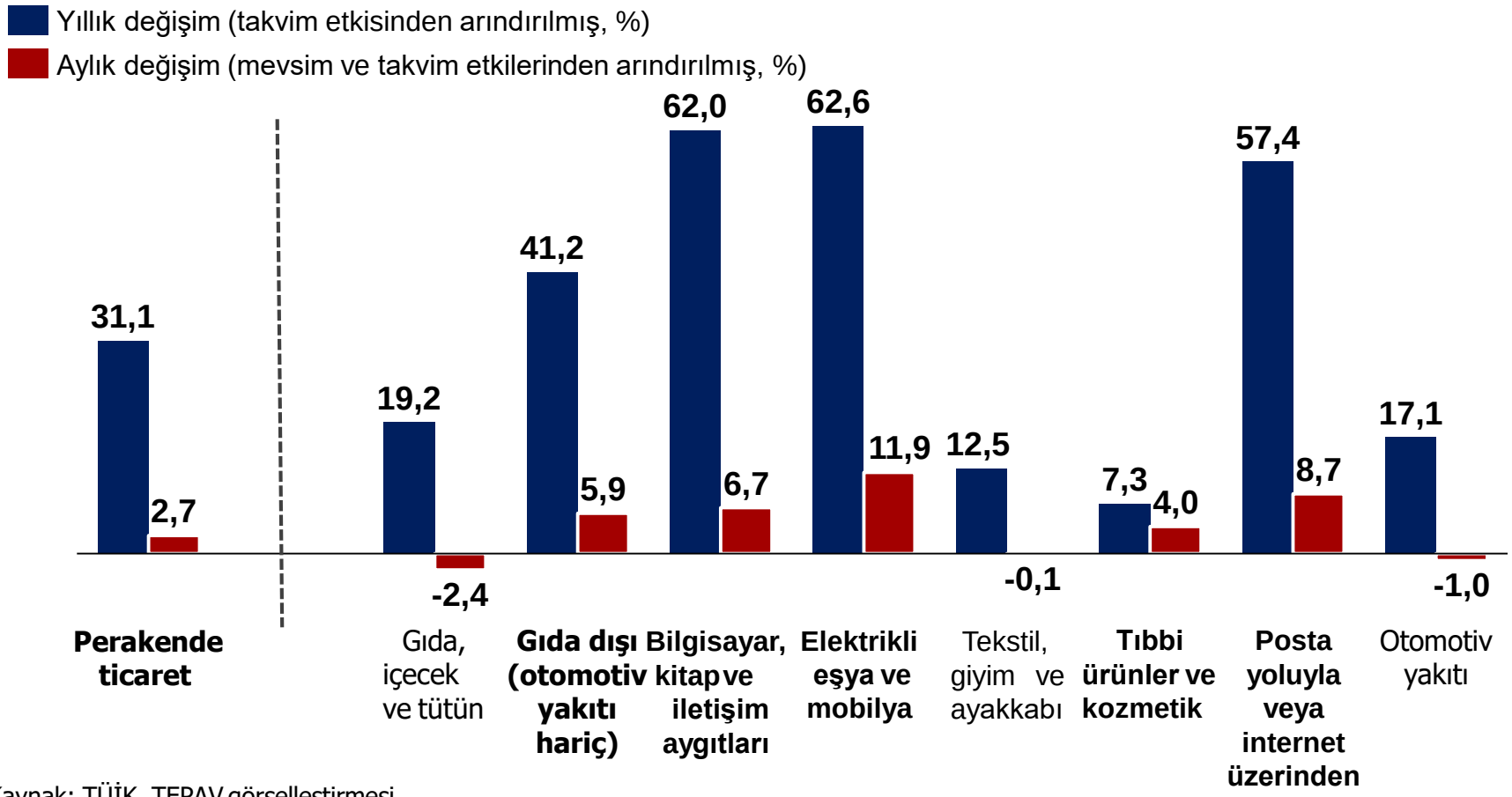

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Elektrikli eşya - mobilya ve bilgisayar - kitap, Eylül ayında satışları hızlanan sektörlerdir.

Gıda içecek ve tütün geçen aya kıyasla satışı gerilemiştir.

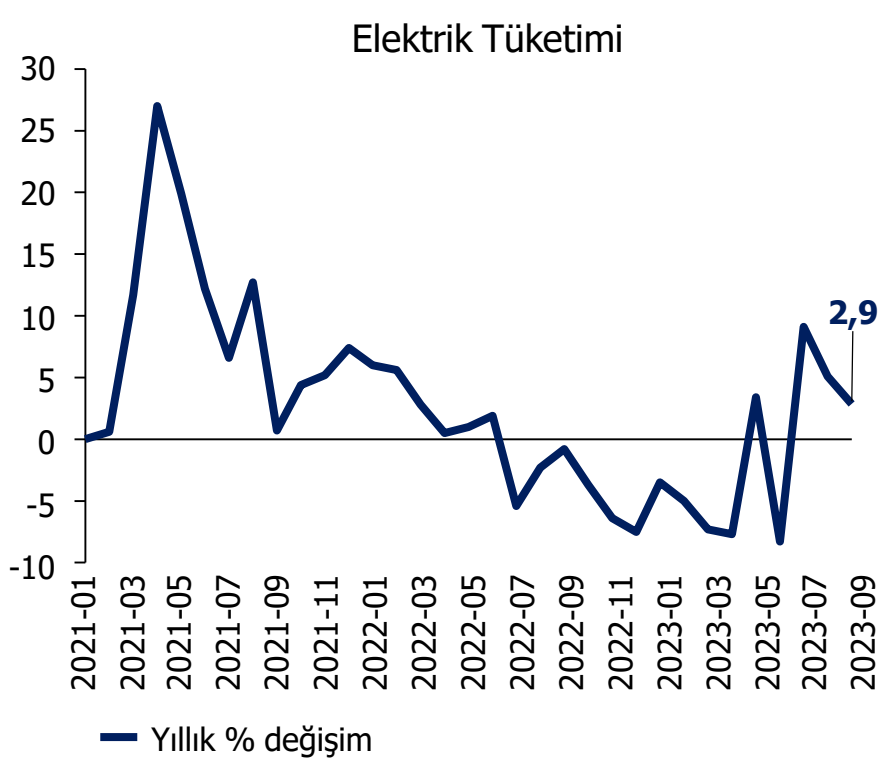
Sektörlere göre perakende satış hacmi (Temmuz 2023)

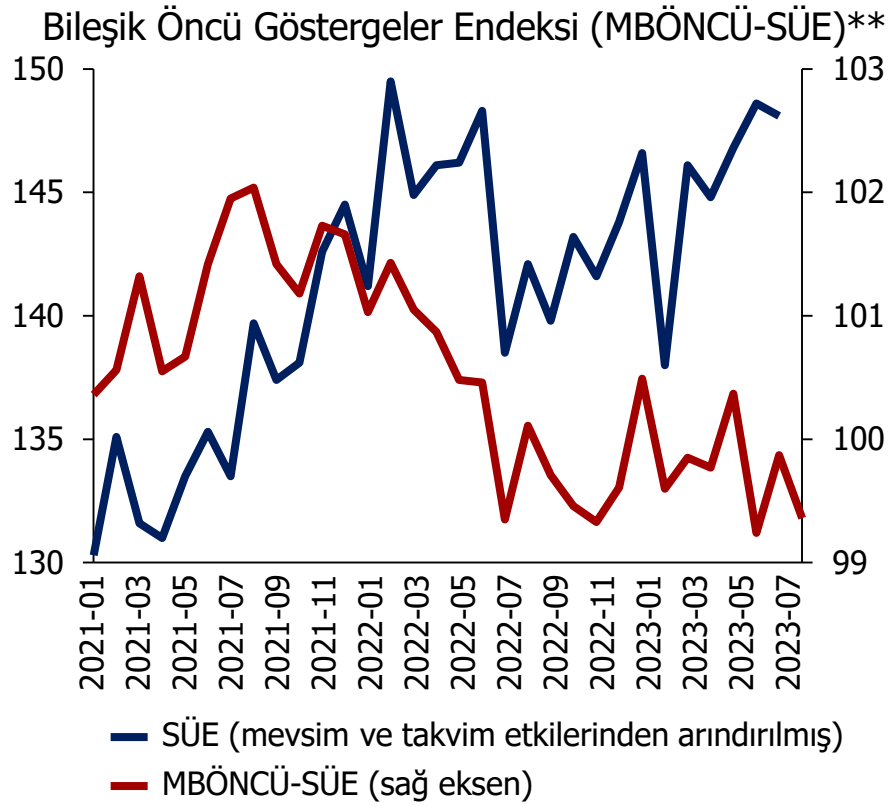

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Üçüncü çeyreğe ait öncü göstergeler ılımlı yavaşlamaya işaret etmektedir.
Elektrik tüketimi hız kesmiş, Bileşik Öncü Gösterge de gerilemiştir.

Öncü Göstergeler (Ocak 2021 – Haziran / Eylül 2023*)

Kaynak: TCMB, TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

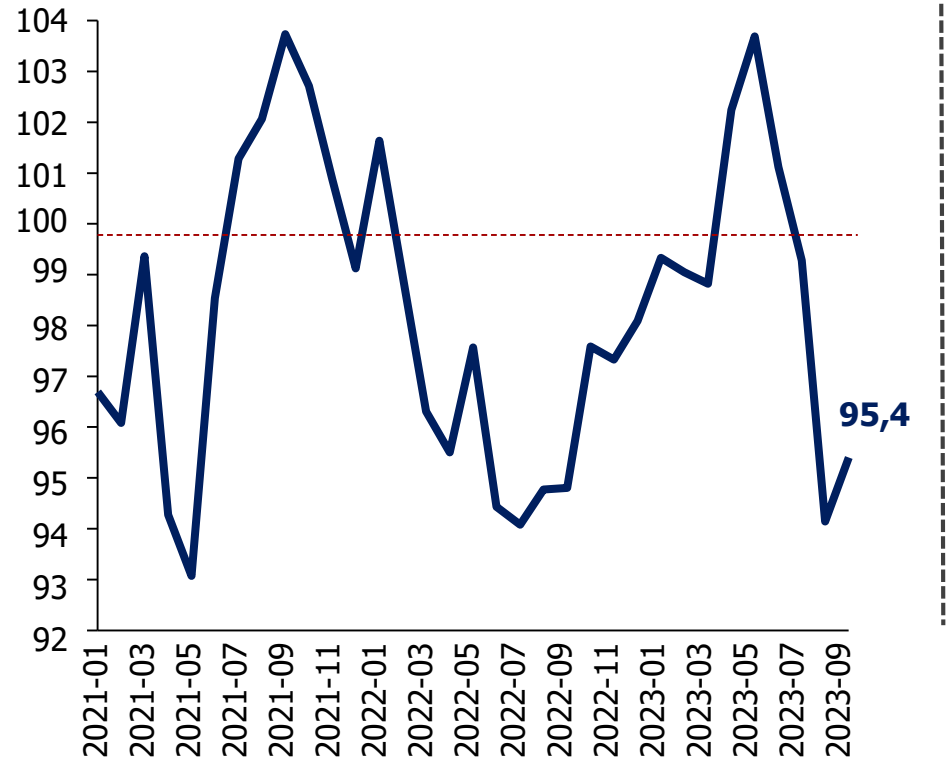
* MBÖNCÜ-SÜE Ağustos ayı, elektrik tüketimi ise 24 Eylül 2023 tarihi itibarıyladır.

** MBÖNCÜ-SÜE'yi oluşturan göstergeler: Elektrik üretim miktarı, satış miktarı ile ağırlıklandırılmış hazine ihalesi faiz oranı, ara malları ithalatı, TCMB İktisadi Yönelim Anketi - mamul mal stok miktarı ile ilgili soru, toplam istihdam miktarı ile ilgili soru, iç piyasadan alınan yeni siparişlerin miktarı ile ilgili soru ve ihracat piyasalarından alınan yeni sipariş miktarı ile ilgili soru

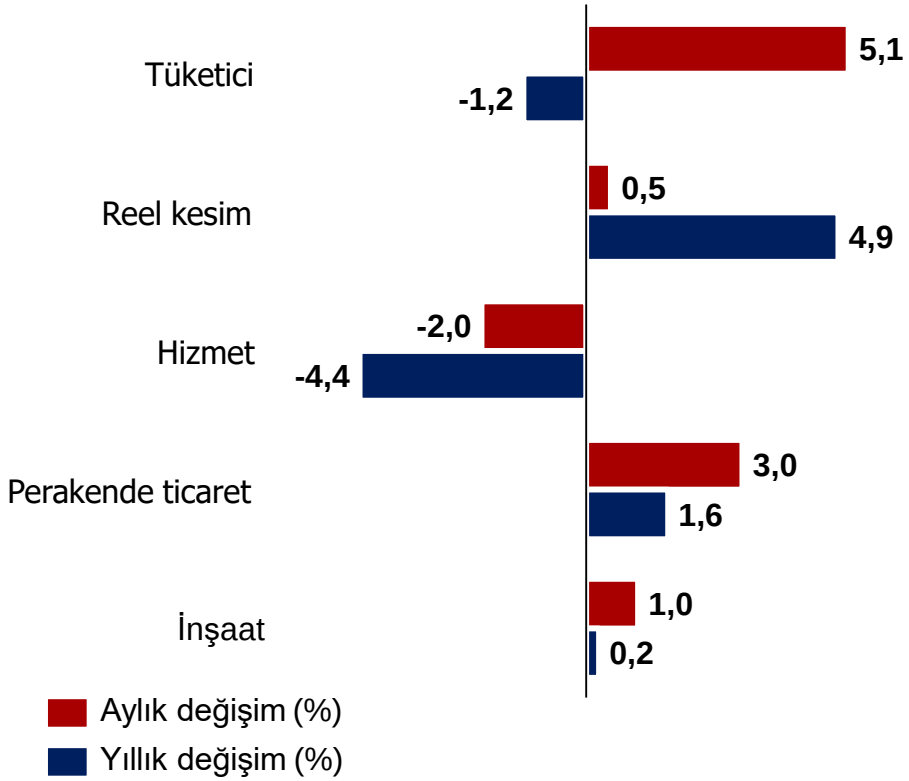
Eylül ayında hizmet dışında sektörel güven endeksleri yükselmiştir.
Güven endeksleri tüketicide %5,1 artarken, hizmet sektöründe %2 gerilemiştir.

Ekonomik Güven Endeksi (mevsim etkisinden arındırılmış)

Ekonomik Güven Endeksi (Ocak 2021-Eylül 2023)

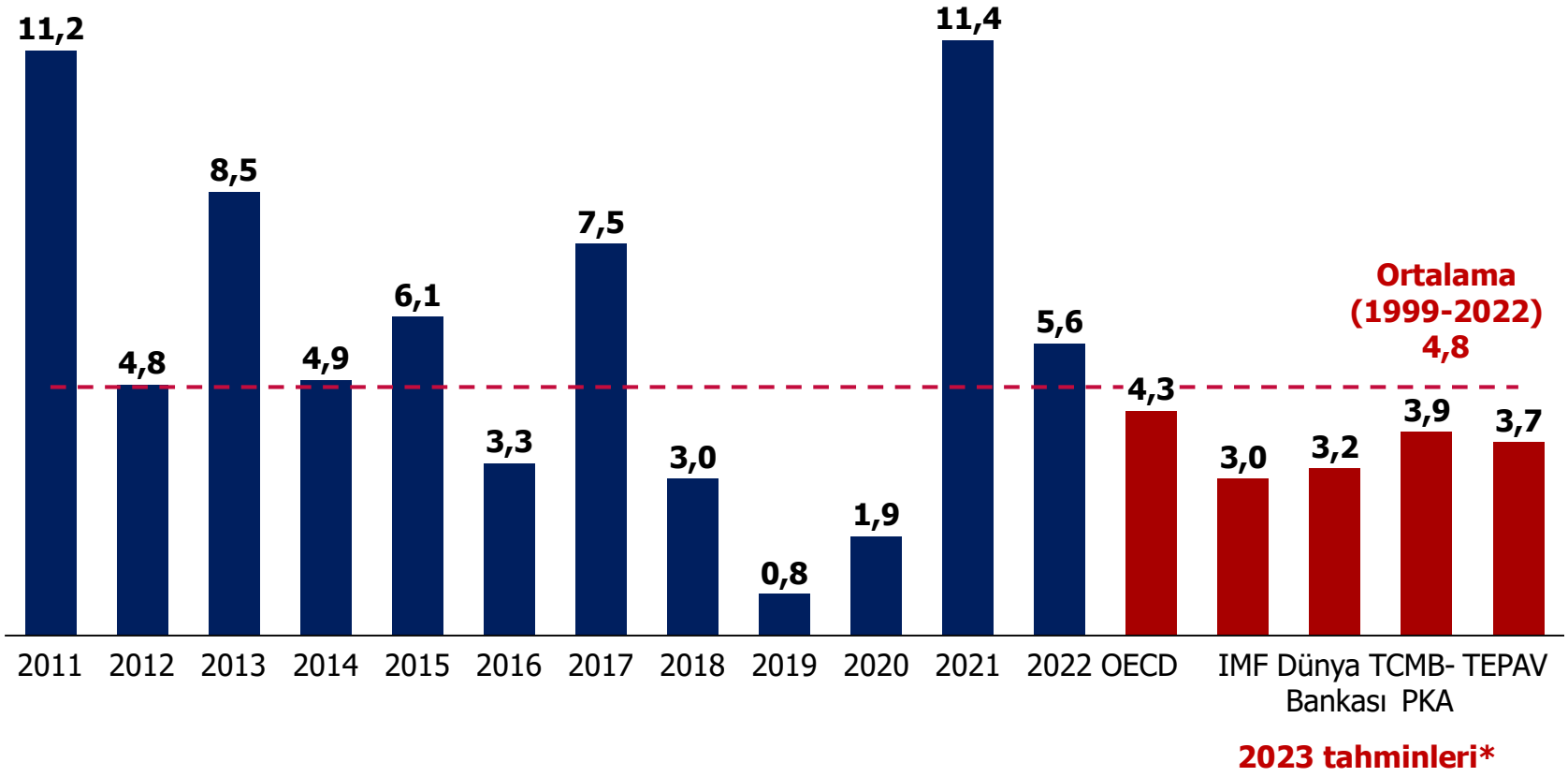
Sektörel Güven Endeksleri (Eylül 2023)

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

2023 yılı büyüme tahminleri %3,0-4,3 aralığındadır.
Eylül ayında ayında OECD büyüme tahminini %3,6'dan 4,3'e revize etmiştir.

GSYİH büyüme oranları (%) 2011 – 2023

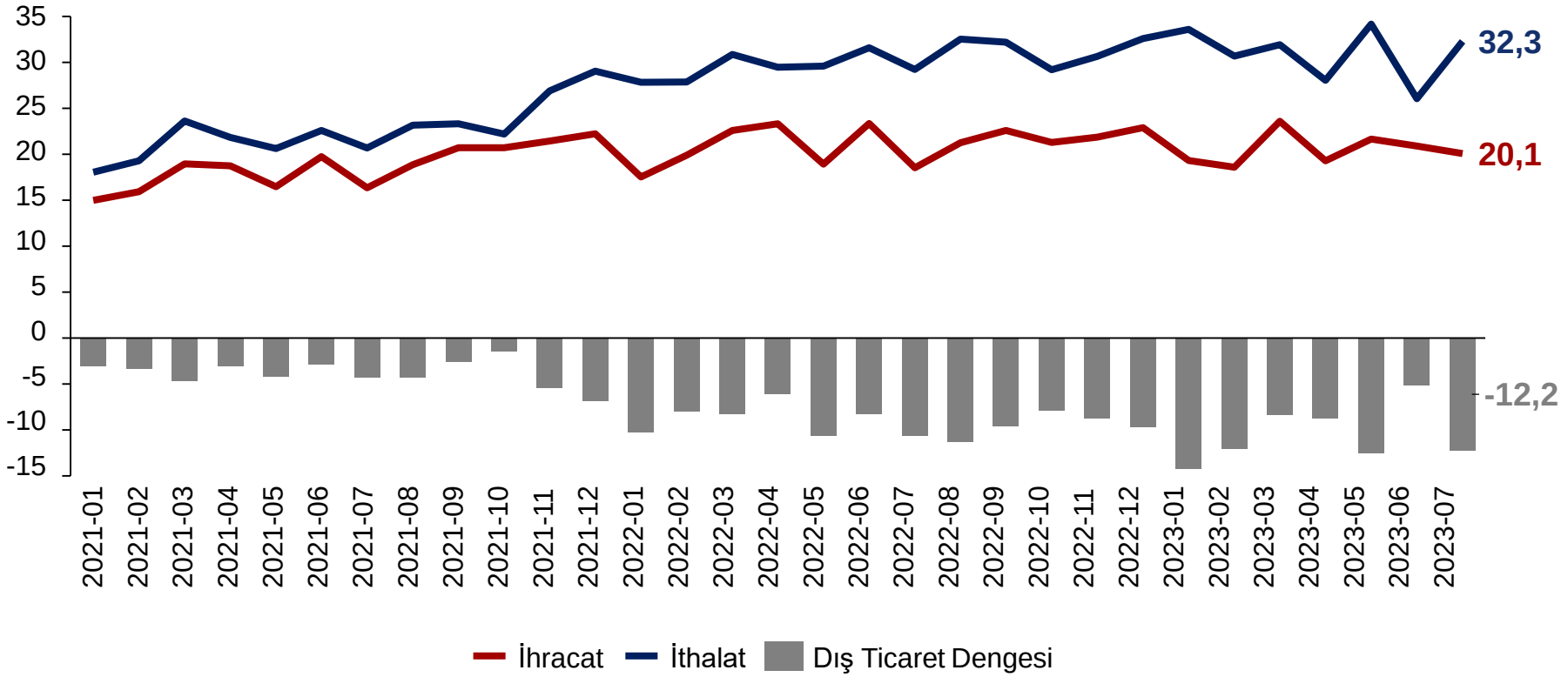
Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi
* IMF – Temmuz 2023 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD – Eylül 2023 Ara Dönem Ekonomik Görünüm Raporu, Dünya Bankası – Haziran 2023 Küresel Ekonomik Beklentiler Raporu, TCMB Eylül 2023 Piyasa Katılımcılar Anketi (PKA) ve TEPAV - Eylül 2023 Ekonomik Görünüm Raporu verileridir.

Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

- Dış ticaret
  - İhracat ve ithalat
  - Karşılama oranı
  - Turizm
- Cari denge ve finansmanı
  - Cari işlemler dengesi
  - Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri
- Merkez Bankası rezervleri
- Cari denge tahminleri

Temmuz ayında ihracat %8,3, ithalat %10,5 artmıştır.
Dış ticaret açığı ise %14,2 artarak 12,2 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

İhracat, ithalat ve dış ticaret dengesi (milyar dolar) Ocak 2021 – Temmuz 2023

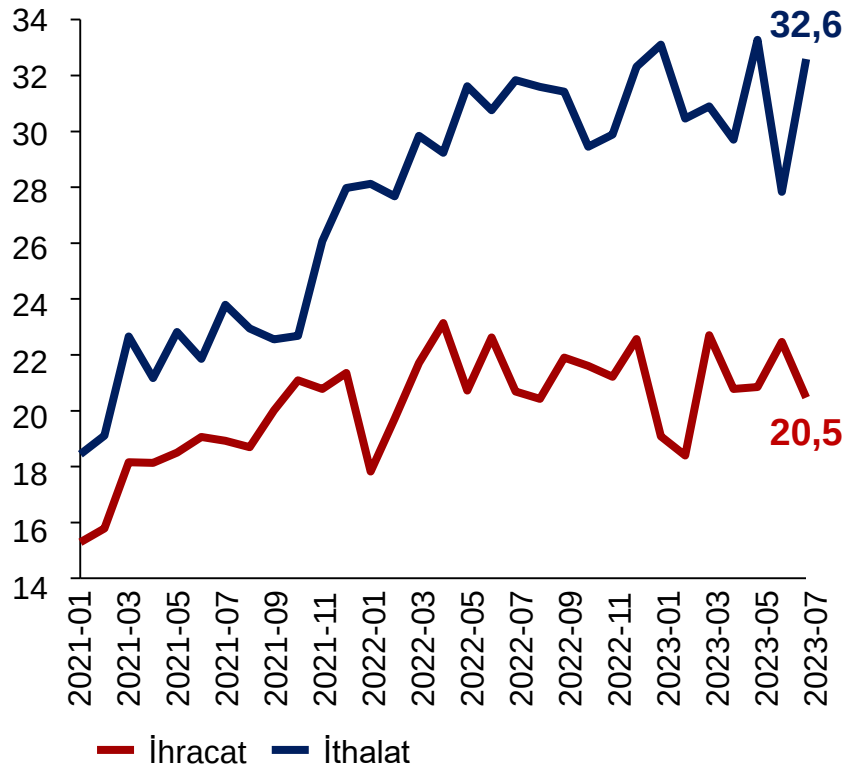

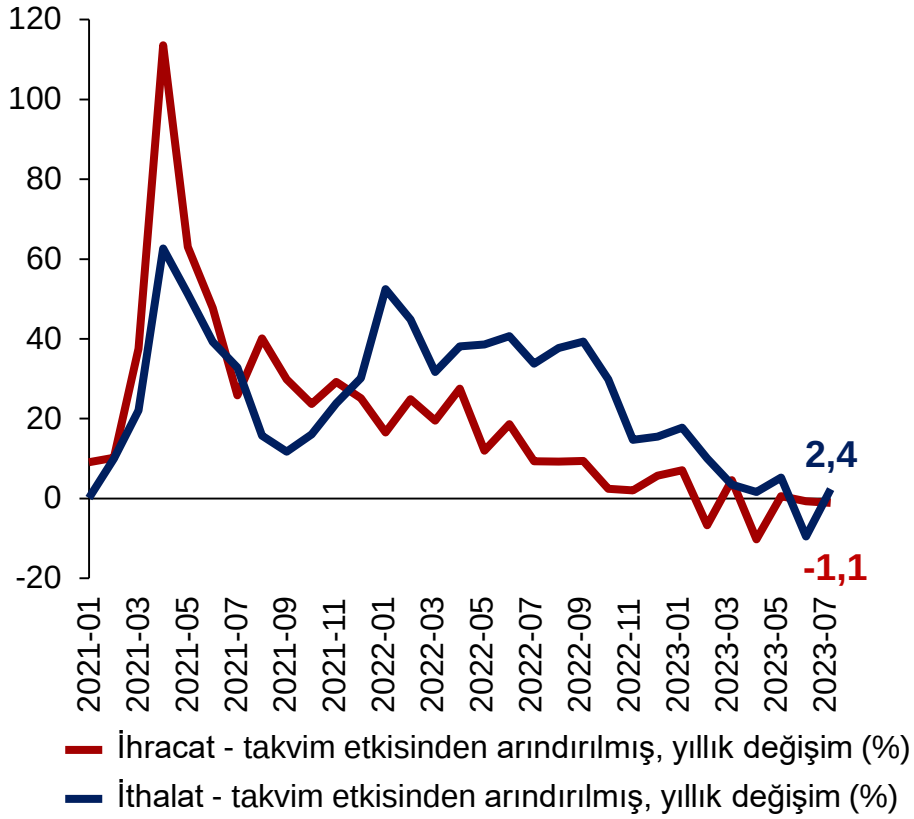
Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

İthalat hız keserken ihracat daralmaktadır.

Temmuz ayı itibarıyla yıllık olarak ithalatta %2,4 artış, ihracatta ise %1,1 düşüş gerçekleşmiştir.

İhracat ve ithalat (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış, milyar dolar ve %)
Ocak 2021 – Temmuz 2023

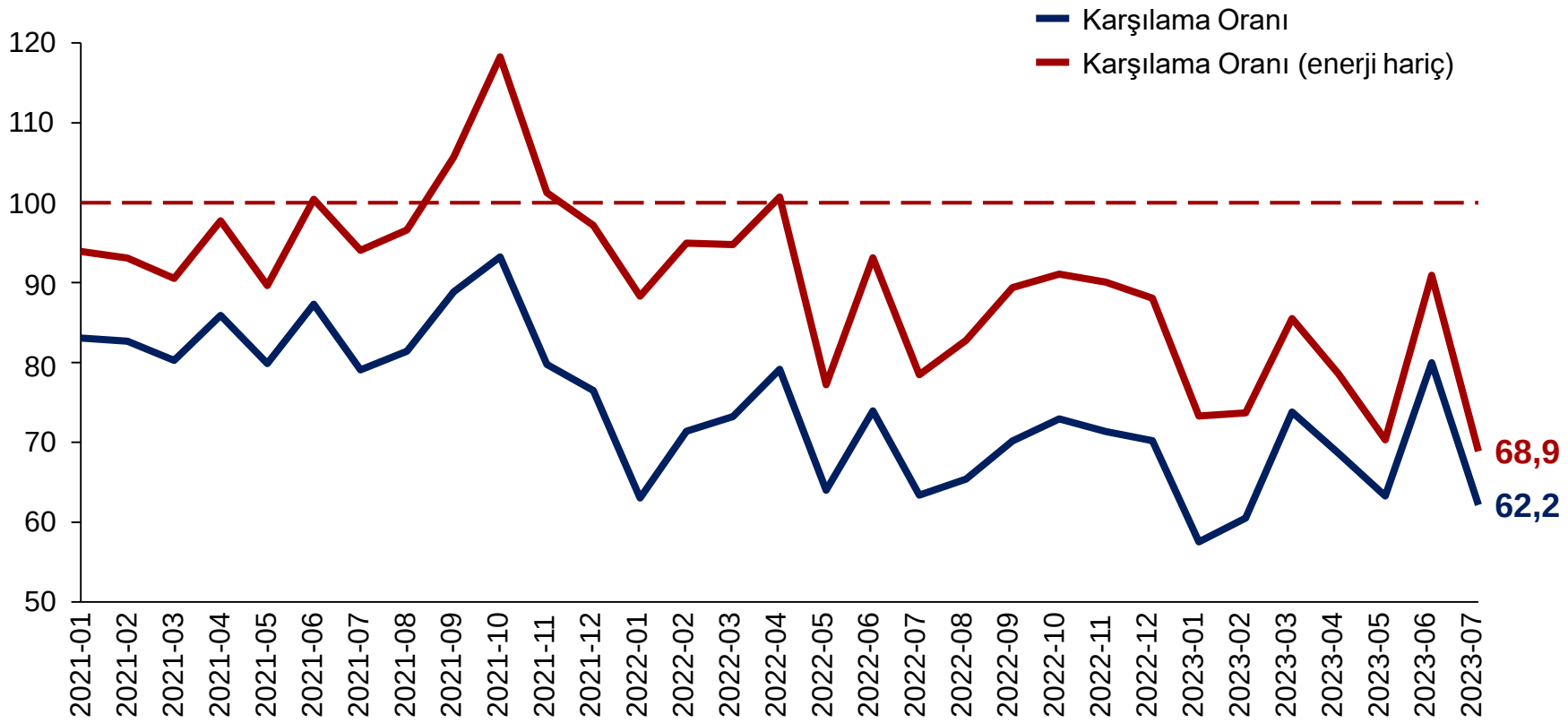

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

İhracatın ithalatı karşılama oranı gerilemiştir.
Enerji hariç kalemlerde de karşılama oranı %68,9'a düşmüştür.

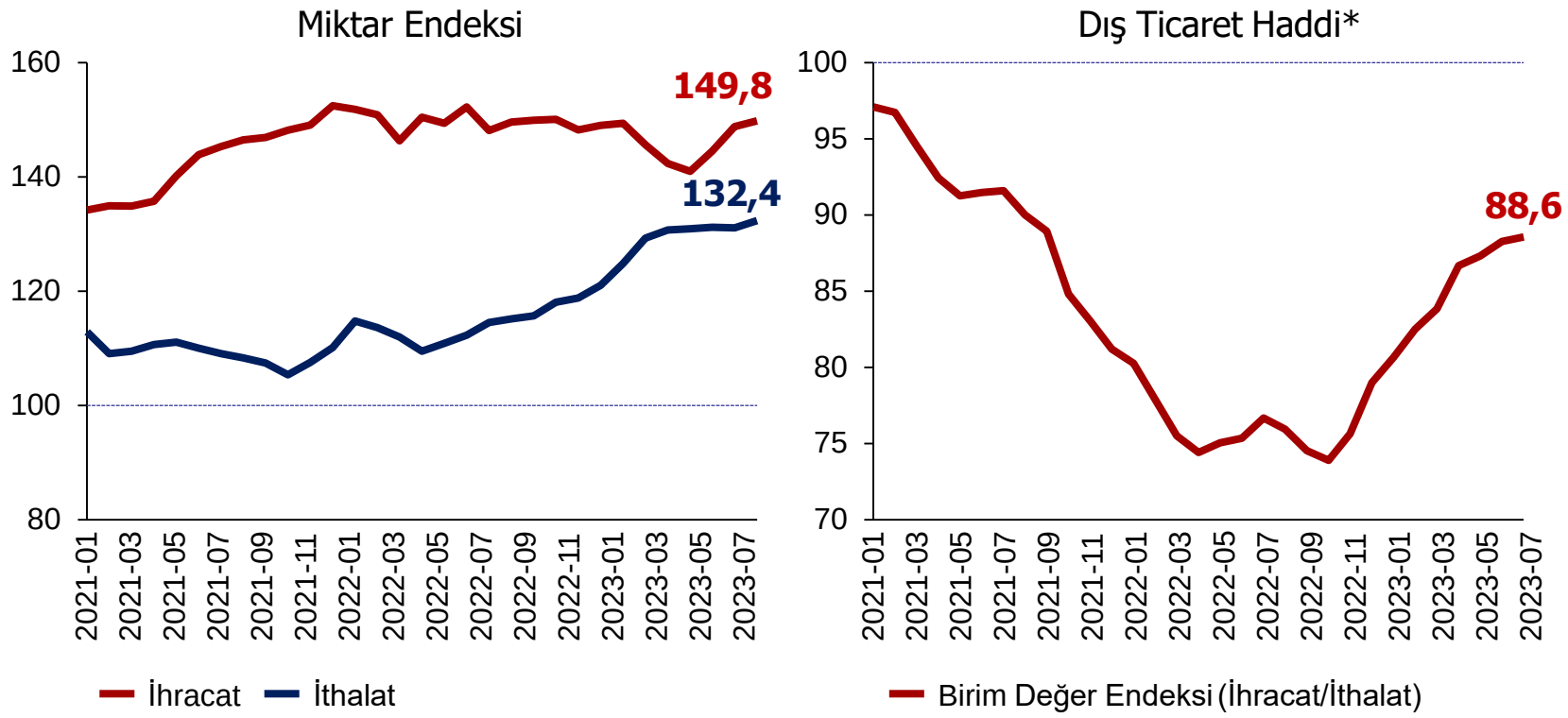
İhracatın ithalatı karşılama oranı (%) Ocak 2021 – Temmuz 2023

Kaynak: TÜİK, TCMB ve TEPAV görselleştirmesi

Miktar olarak ithalat sabit seyrederken ihracattaki artış hız kesmiştir.
Dış ticaret haddi yükseliş eğilimindedir.

Dış ticaret endeksleri (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış, 3 aylık hareketli ortalama)
Ocak 2021 – Temmuz 2023

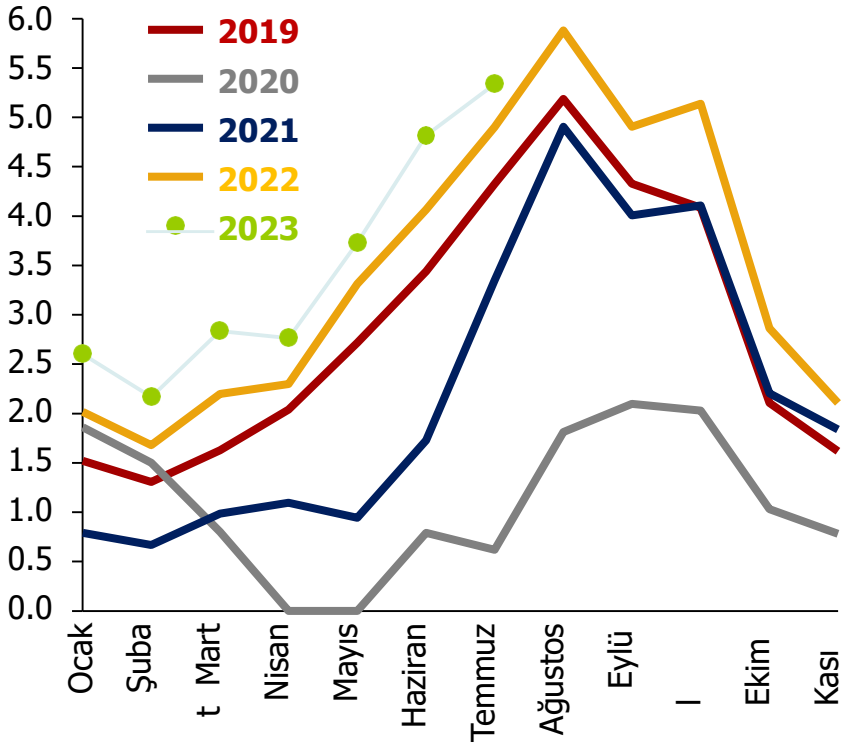
Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi
*Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına göre aylık dış ticaret hadleri verisidir.

Yılın ilk 7 ayında turizm gelirleri bir önceki yılın %18,5 üzerinde gerçekleşmiştir.

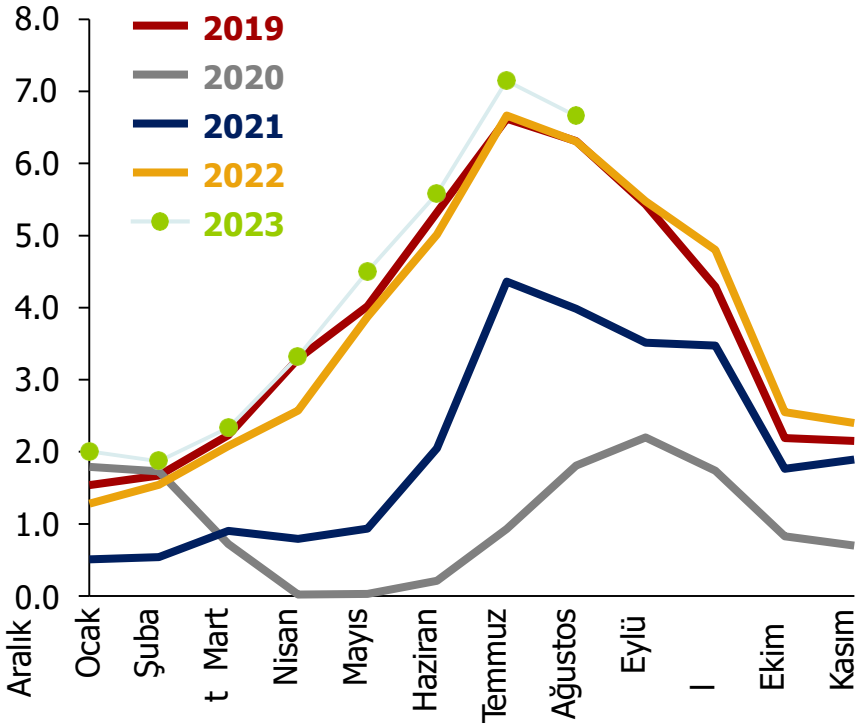
Yabancı ziyaretçi sayılarında son 5 yılın en yüksek düzeylerine ulaşılmıştır.

Turizm geliri ve ziyaretçi sayısı* (Ocak 2019 – Temmuz 2023)

Toplam Seyahat Gelirleri (milyar dolar)

Yabancı Ziyaretçi Sayısı (milyon kişi)

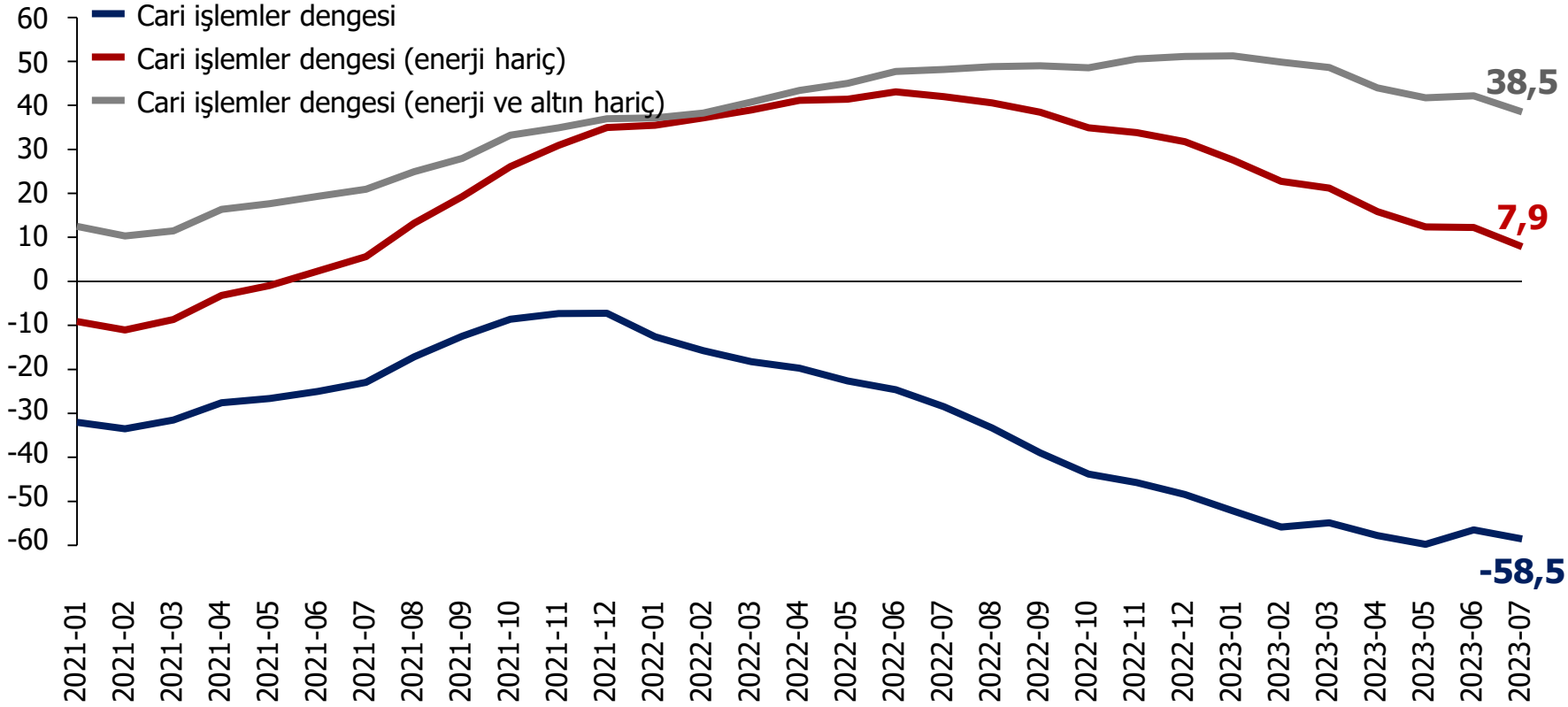

Kaynak: TCMB, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TEPAV görselleştirmesi

* 2012-2022 dönemini kapsayan turizm verilerinde iyileştirmeler yapılmış ve seyahat gelirleri toplam 22,4 milyar dolar yukarı yönlü güncellenmiştir. Güncellemelerin yaklaşık %80'i son dört yıla aittir. Detaylı bilgi için bakınız: https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/05f36989-b846-4b13-bb85-40c865c066e1/duyuru20221111.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-05f36989-b846-4b13-bb85-40c865c066e1-ohBvgrX

Temmuz ayında cari açık yıllık 58,5 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.
Çekirdek cari işlemler dengesi (enerji ve altın ticareti hariç) fazla vermekle beraber gerileme eğilimi sürmektedir.

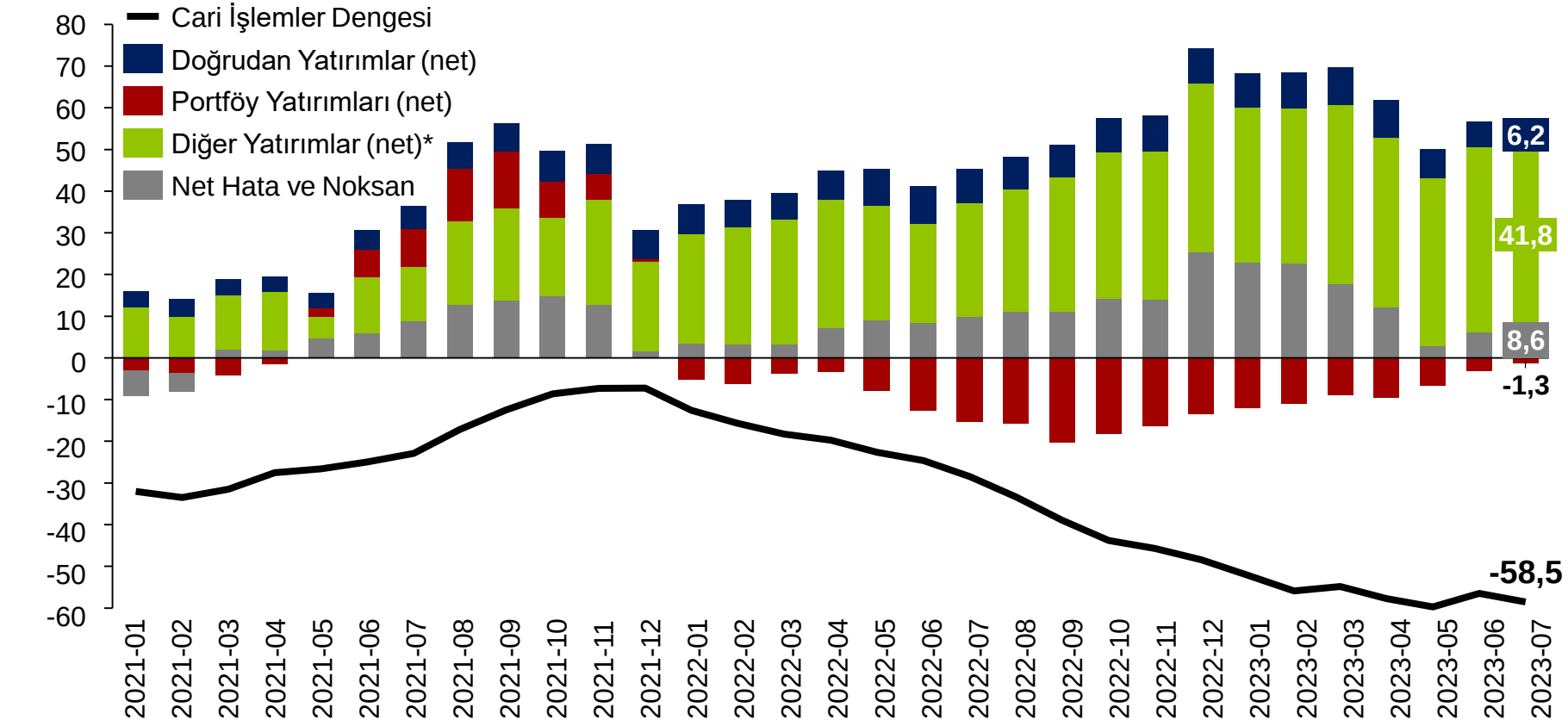
Cari işlemler dengesi (12 aylık birikimli, milyar dolar) Ocak 2021 – Temmuz 2023

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

Temmuz ayı itibarıyla kredi ve mevduatlardan oluşan diğer yatırımlar cari açığın %71,5'ini karşılamaktadır.

Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri (12 aylık birikimli, milyar dolar) Ocak 2021 – Temmuz 2023

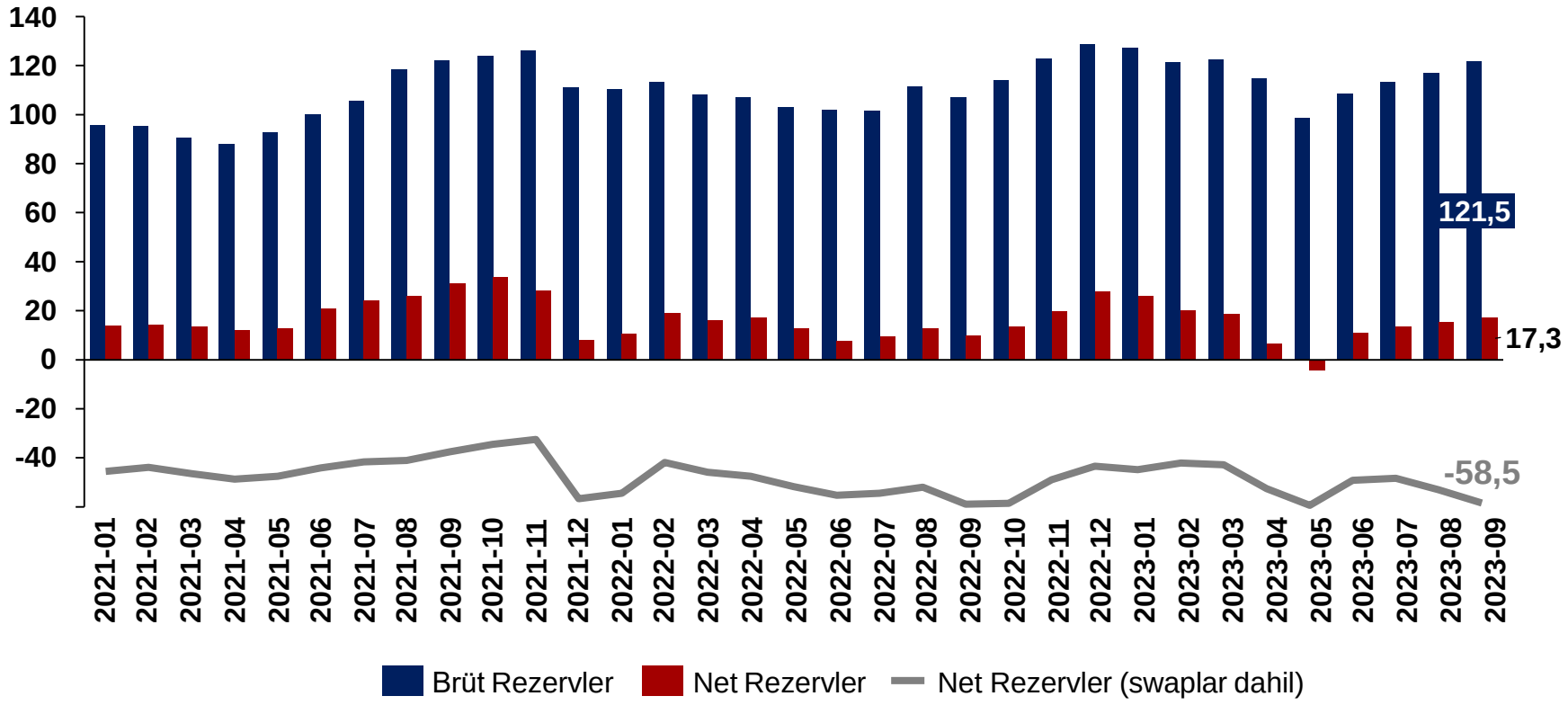

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* Diğer yatırımlar, doğrudan yatırım, portföy yatırımları ya da rezerv varlık dışında kalan tüm finansal işlemleri içermektedir. Efektif ve mevduatlar, krediler ve ticari krediler ana kalemlerdir.

Merkez Bankası rezervleri artış eğilimindedir.
Son dört ayda net rezervler 21,8 milyar dolar yükselmiştir.

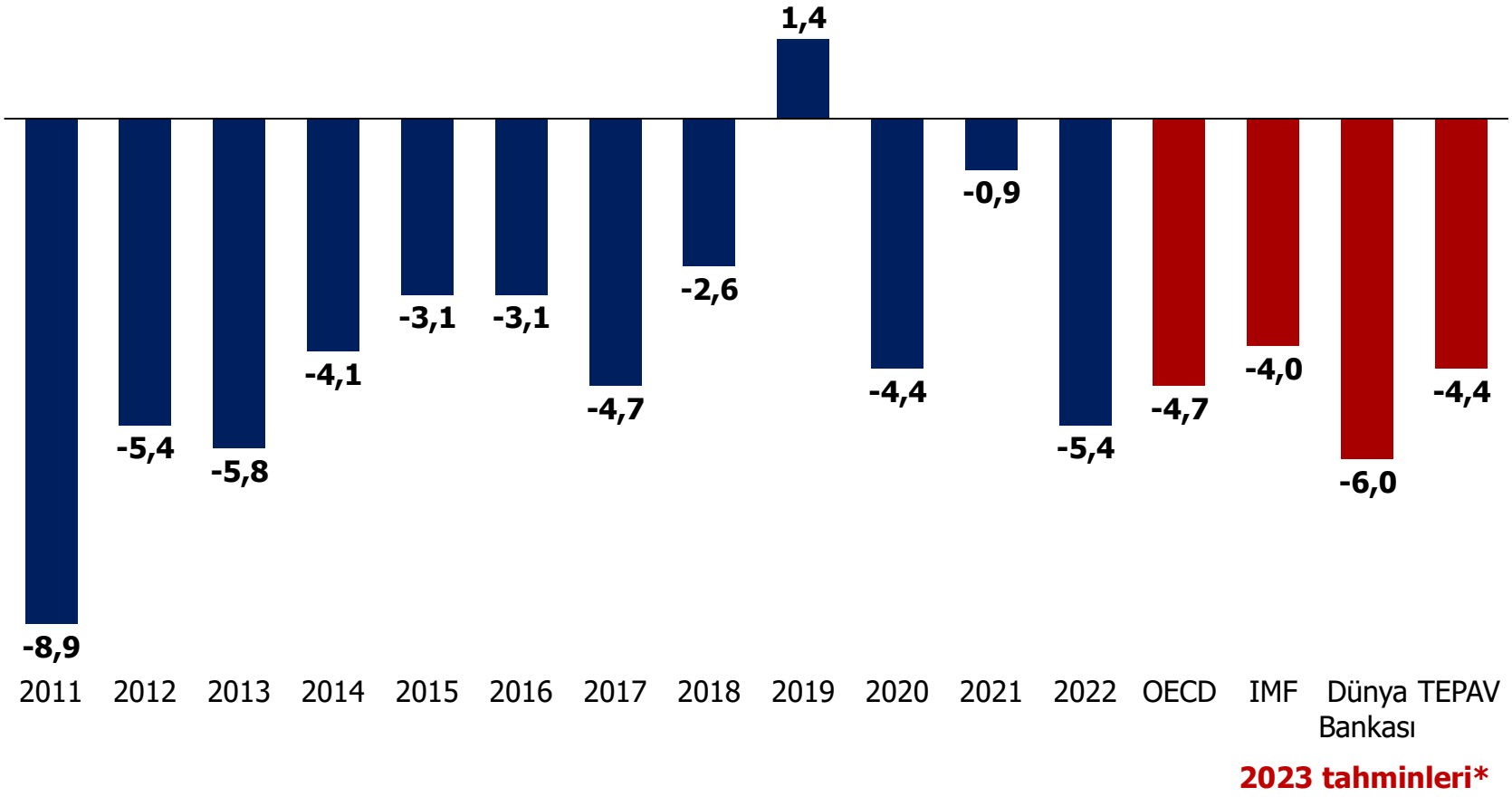
Merkez Bankası rezervleri (milyar dolar) Ocak 2021 – Eylül 2023*

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi
* 15 Eylül 2023 tarihi itibarıyladır.

2023 yılı cari açık /GSYİH tahminleri %4,0 – 6,0 aralığındadır.

Cari işlemler dengesi / GSYİH (%) 2011 - 2023

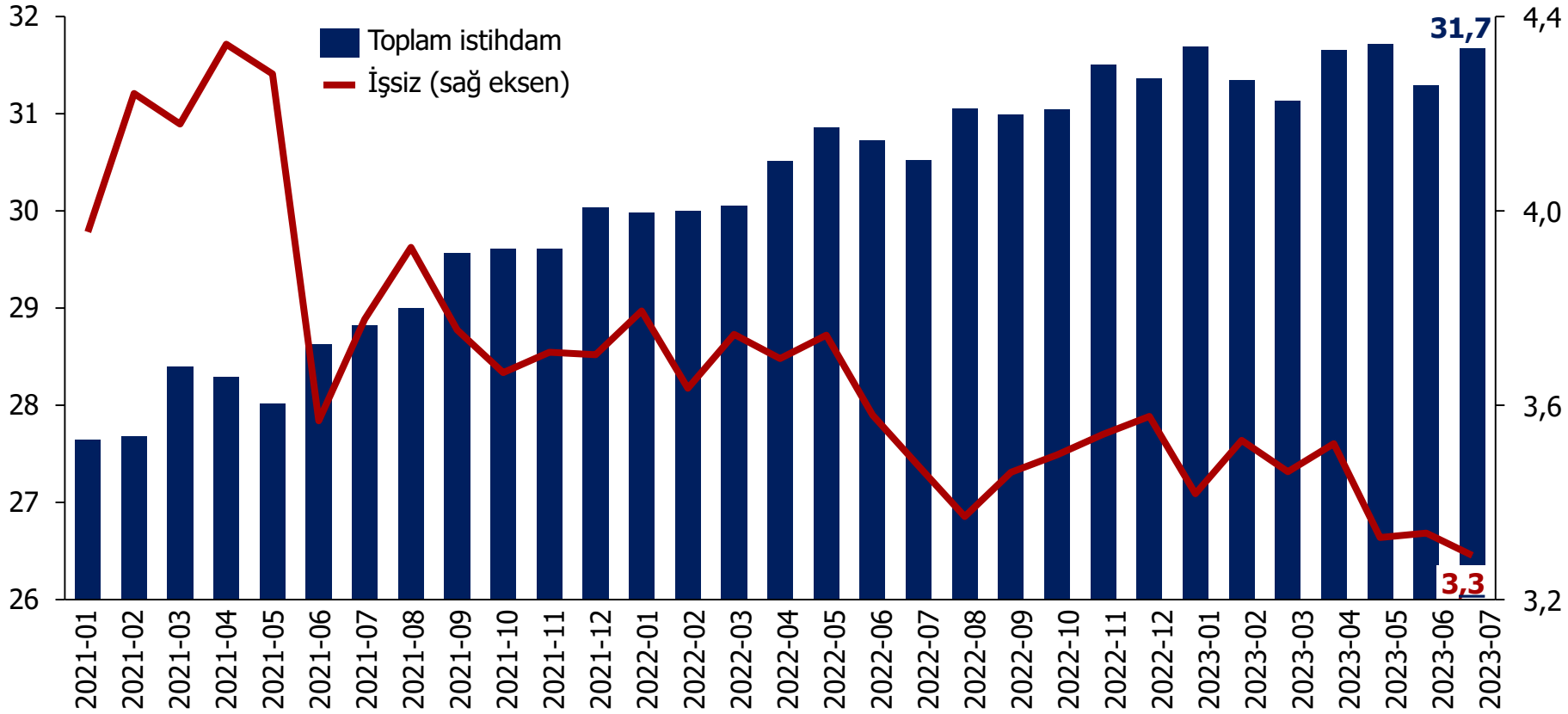
Kaynak: TÜİK, TCMB, TEPAV görselleştirmesi
* IMF – Nisan 2023 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD – Haziran 2023 Ekonomik Görünüm Raporu, Dünya Bankası - Nisan 2023 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu ve TEPAV - Eylül 2023 Ekonomik Görünüm Raporu verileridir.

İstihdam ve İşsizlik

- Toplam istihdam ve işsiz sayıları
- İşgücüne katılım ve işsizlik oranları
- Kadın ve genç işsizlik oranları
- Geniş tanımlı işsizlik oranları
  - Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı
  - İşsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı
  - Atıl işgücü oranı

Temmuz ayında istihdam artarken işsiz sayısı azalmıştır.
İstihdam bir önceki aya göre 380 bin yükselmiş, işsiz sayısı ise 46 bin gerilemiştir.

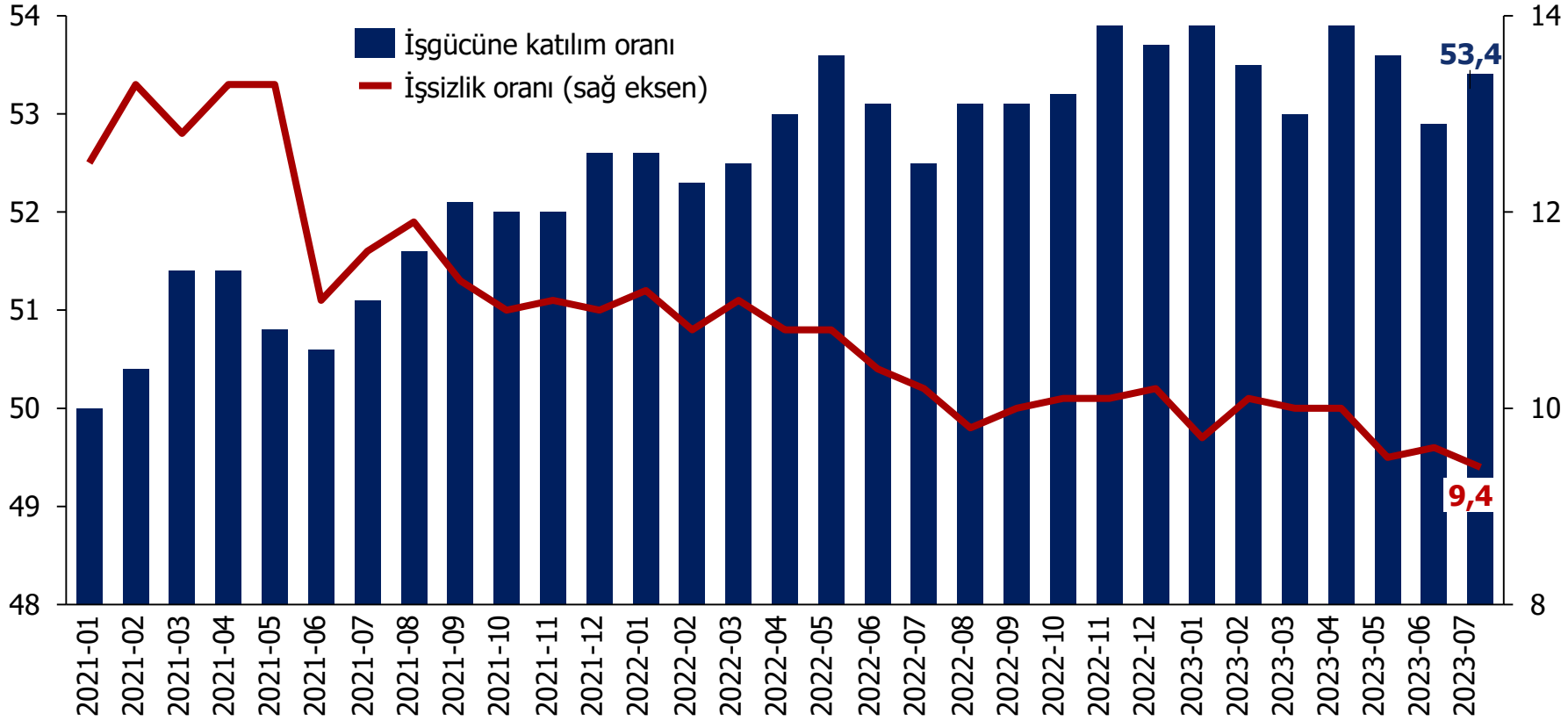
Toplam istihdam ve işsiz (mevsim etkisinden arındırılmış, milyon kişi)
Ocak 2021 – Temmuz 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Haziran ayında genel işsizlik oranı 0,2 puan azalarak %9,4 olmuştur.
İşgücüne katılım oranı ise %53,4'e yükselmiştir.

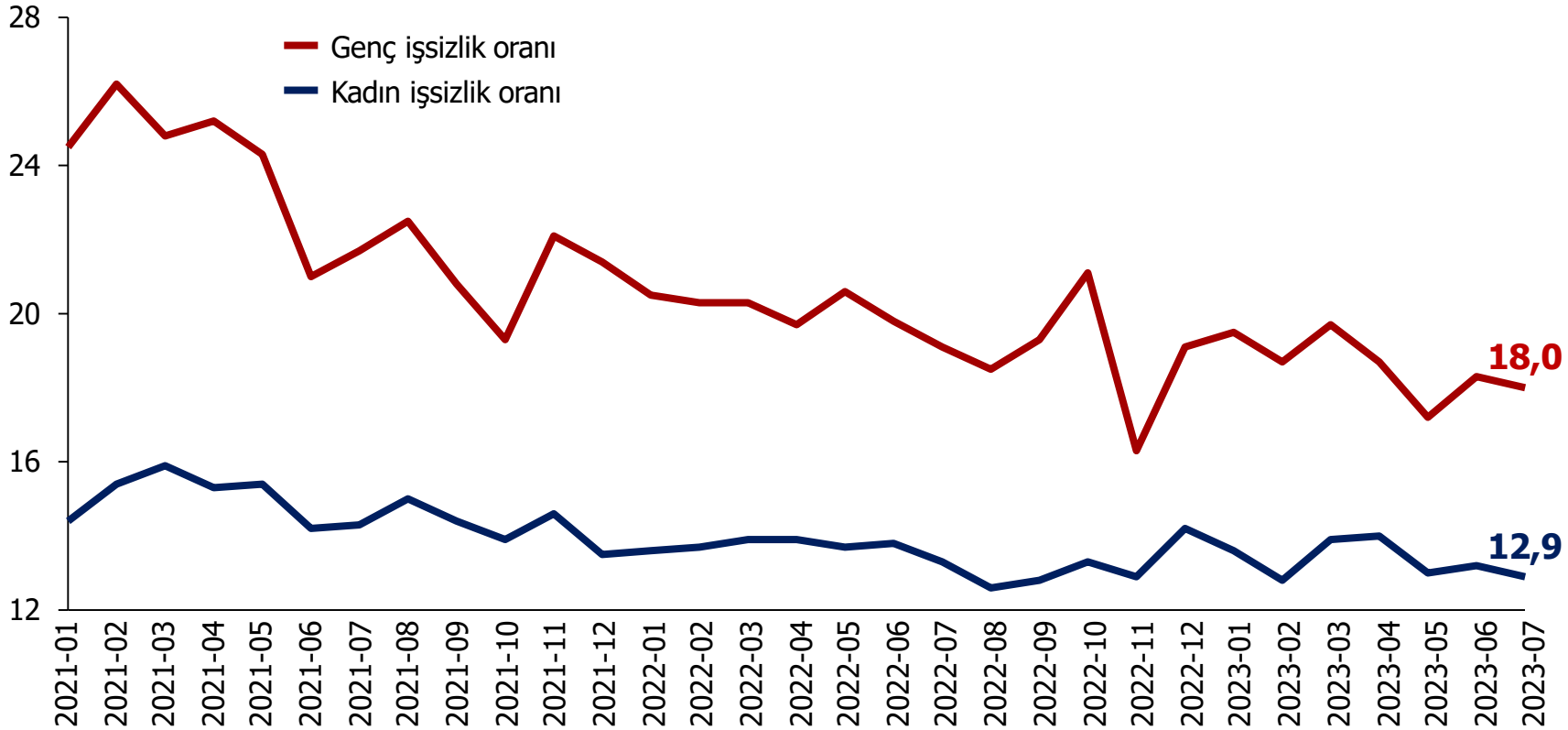
İşsizlik ve işgücüne katılım oranı (mevsim etkisinden arındırılmış, %)
Ocak 2021 – Temmuz 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Kadın ve gençlerde de işsizlik oranları gerilemiştir.
Temmuz ayında işsizlik oranları kadınlarda ve gençlerde ise 0,3 puan azalmıştır.

Genç ve kadın işsizlik oranları (mevsim etkisinden arındırılmış, %)
Ocak 2021 – Temmuz 2023

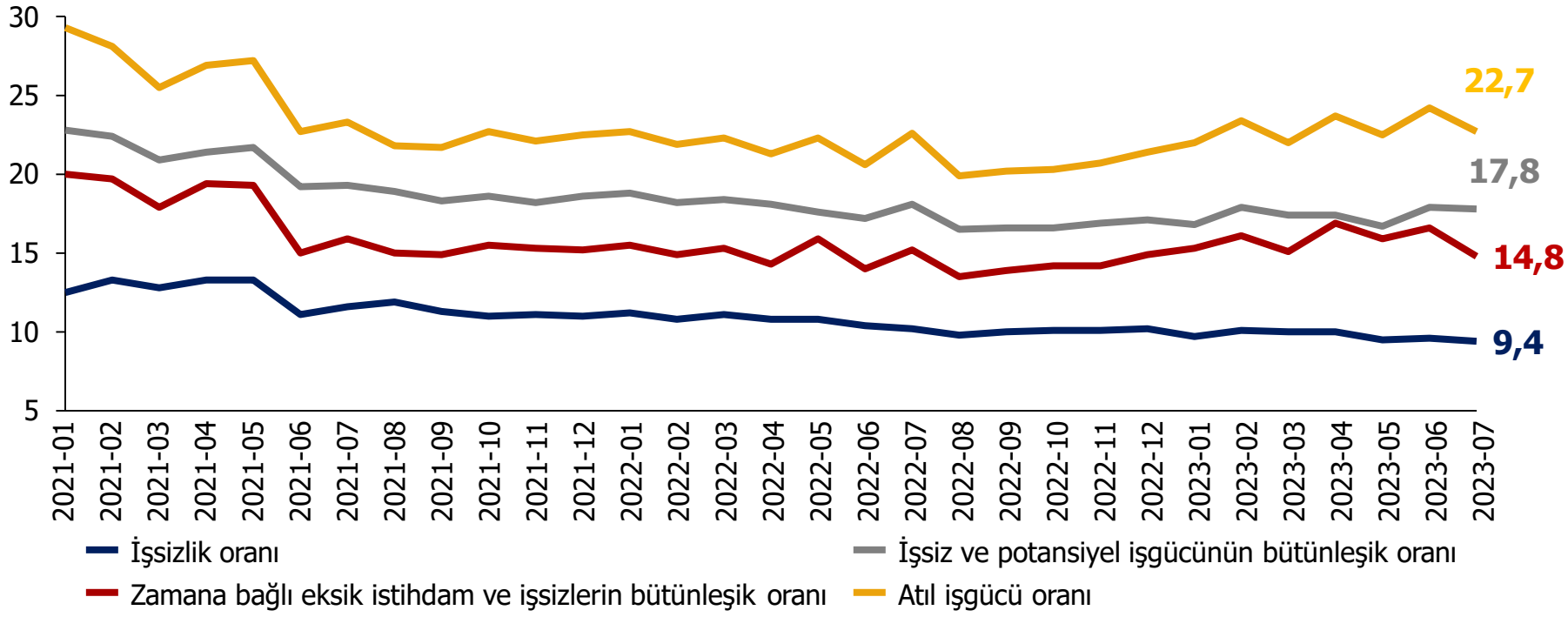

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Geniş tanımlı işgücü göstergelerinde düşüşler kaydedilmiştir.

Bir önceki aya kıyasla atıl işgücü oranı 1,5 puan azalarak %22,7 düzeyinde gerçekleşmiştir.

İşgücüne ilişkin tamamlayıcı göstergeler* (mevsim etkisinden arındırılmış, %)
Ocak 2021 – Temmuz 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

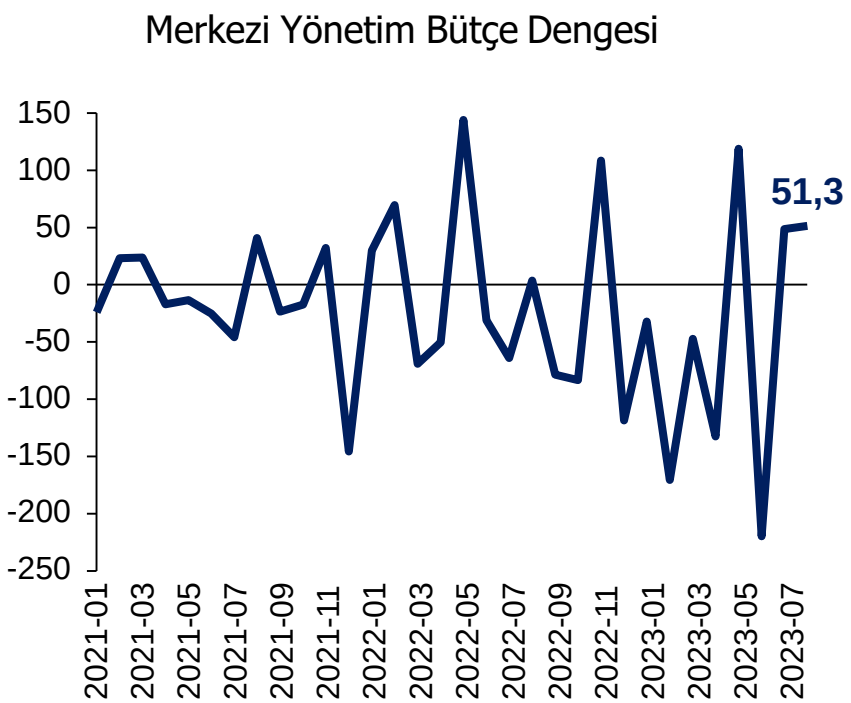
* Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde fiili olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.
Potansiyel işgücü: Referans haftasında ne istihdamda ne de işsiz olan çalışma çağındaki kişilerden; iş arayan fakat kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olmayanlarla, iş aramadığı halde çalışma isteği olan ve kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olan kişilerdir.
Atıl işgücü: Zamana bağlı eksik istihdam, işsiz ve potansiyel işgücünün toplamıdır.

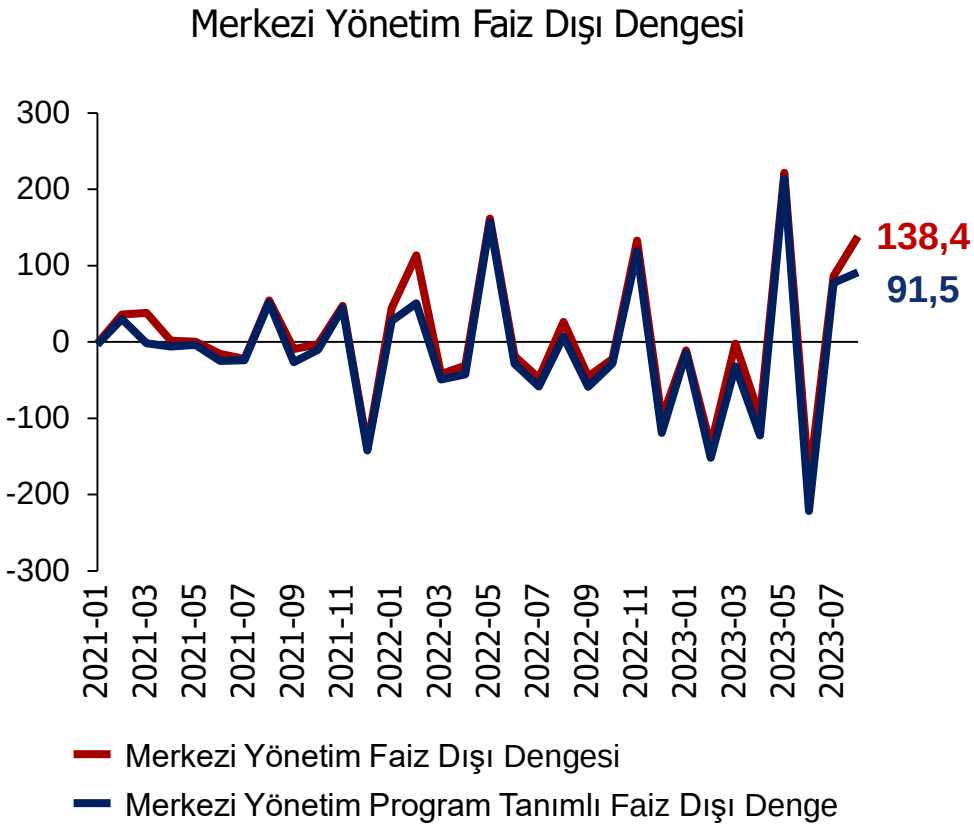
Kamu Maliyesi

- Merkezi Yönetim bütçe dengesi
- Merkezi Yönetim faiz dışı denge
  - Program tanımlı faiz dışı denge
- Merkezi Yönetim borç stoku
  - Döviz cinsi borç stoku
  - Merkezi Yönetim borç stoku / GSYİH

Bütçe dengesi Ağustos ayında 51,3 milyar TL fazla vermiştir.
Program tanımlı faiz dışı dengede ise 91,5 milyar TL fazla kaydedilmiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (milyar TL) Ocak 2021 – Ağustos 2023

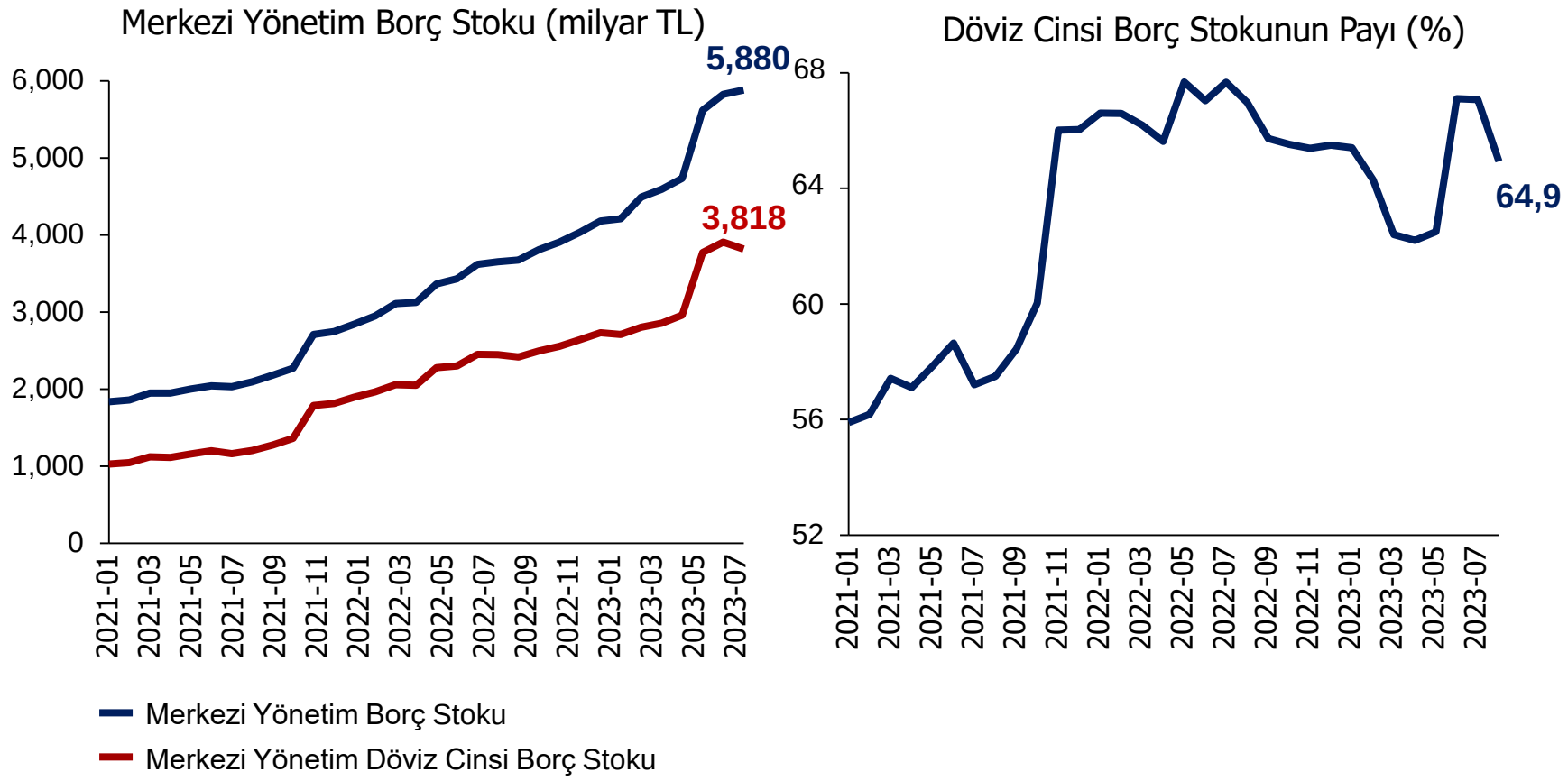

Kaynak: HMB, TEPAV görselleştirmesi

Ağustos ayında Merkezi Yönetim borç stoku bir önceki yıla göre %61 artarak 5,9 trilyon TL'ye ulaşmıştır.

Döviz cinsi borçların payı 2,2 puan azalarak %64,9 olmuştur.

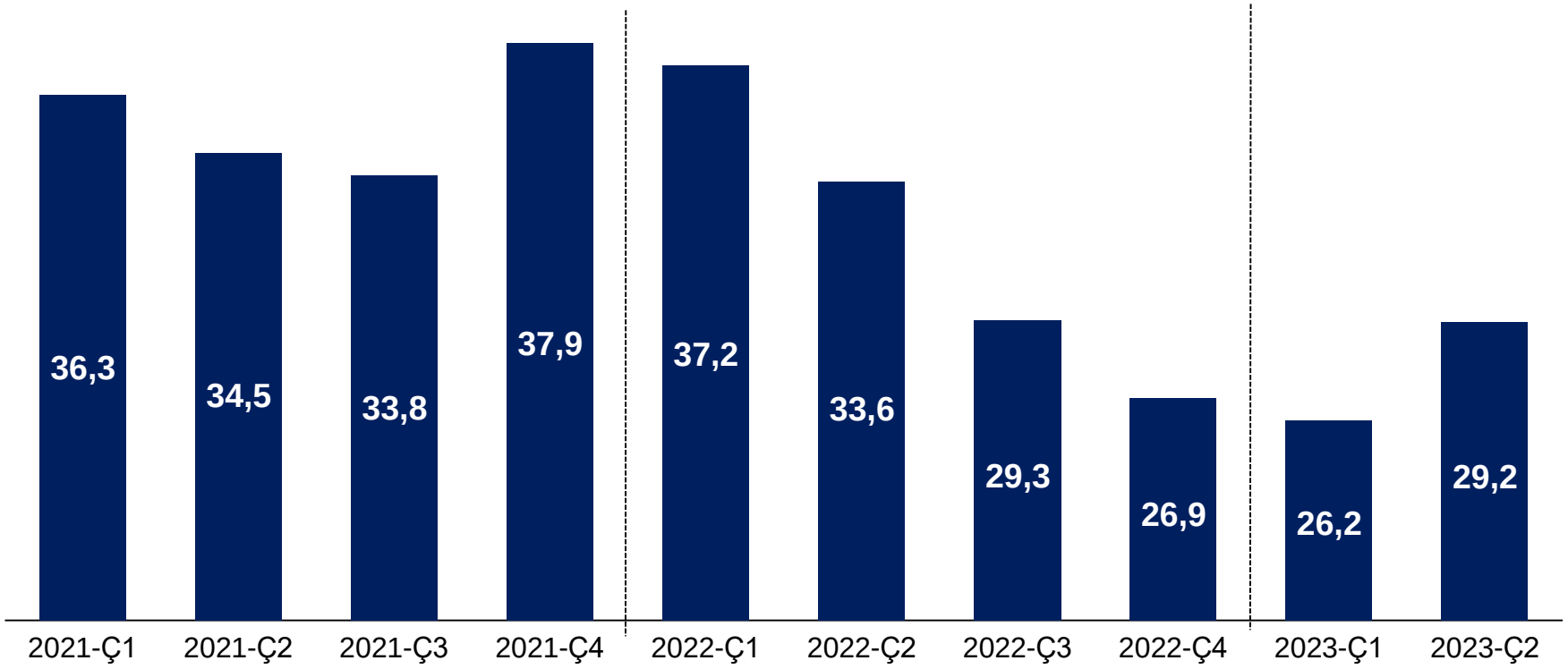
Merkezi Yönetim Borç Stoku (Ocak 2021 – Ağustos 2023)

Kaynak: HMB, TEPAV görselleştirmesi

2023 ikinci çeyreği itibarıyla Merkezi Yönetim borç stoku/GSYİH oranı %29,2'ye yükselmiştir.

Merkezi Yönetim Borç Stoku / GSYİH (%) 2021 Ç1 – 2023 Ç2

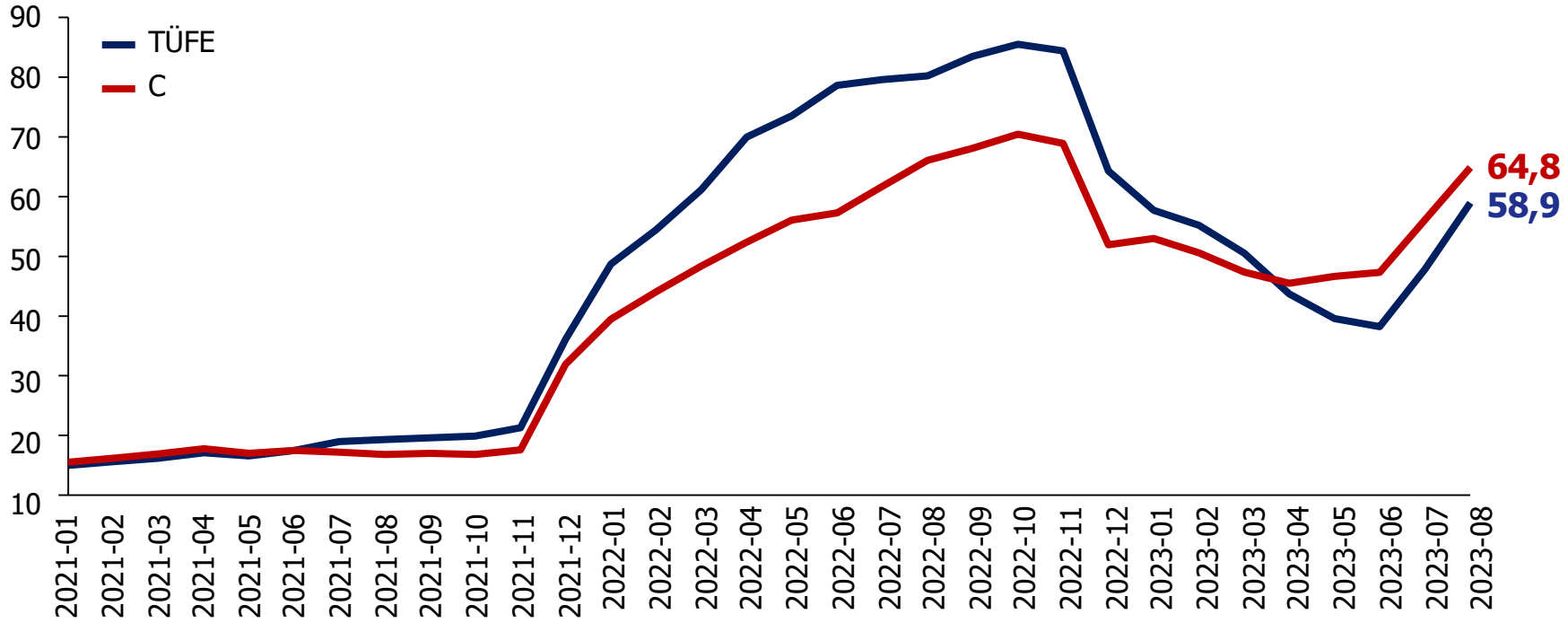
Kaynak: HMB, TEPAV hesaplamaları

Enflasyon

- Tüketici enflasyonu
  - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve özel kapsamlı gösterge - C
  - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve alt kalemler
- Üretici enflasyonu
  - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve enerji alt endeksi
  - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve alt kalemler

Ağustos ayında yıllık tüketici enflasyonu %58,9'a yükselmiştir.
Temel eğilim göstergelerinden TÜFE-C endeksinin yıllık değişimi ise %64,8'e ulaşmıştır.

TÜFE ve özel kapsamlı enflasyon göstergesi - C* (yıllık değişim, %)
Ocak 2021 – Ağustos 2023

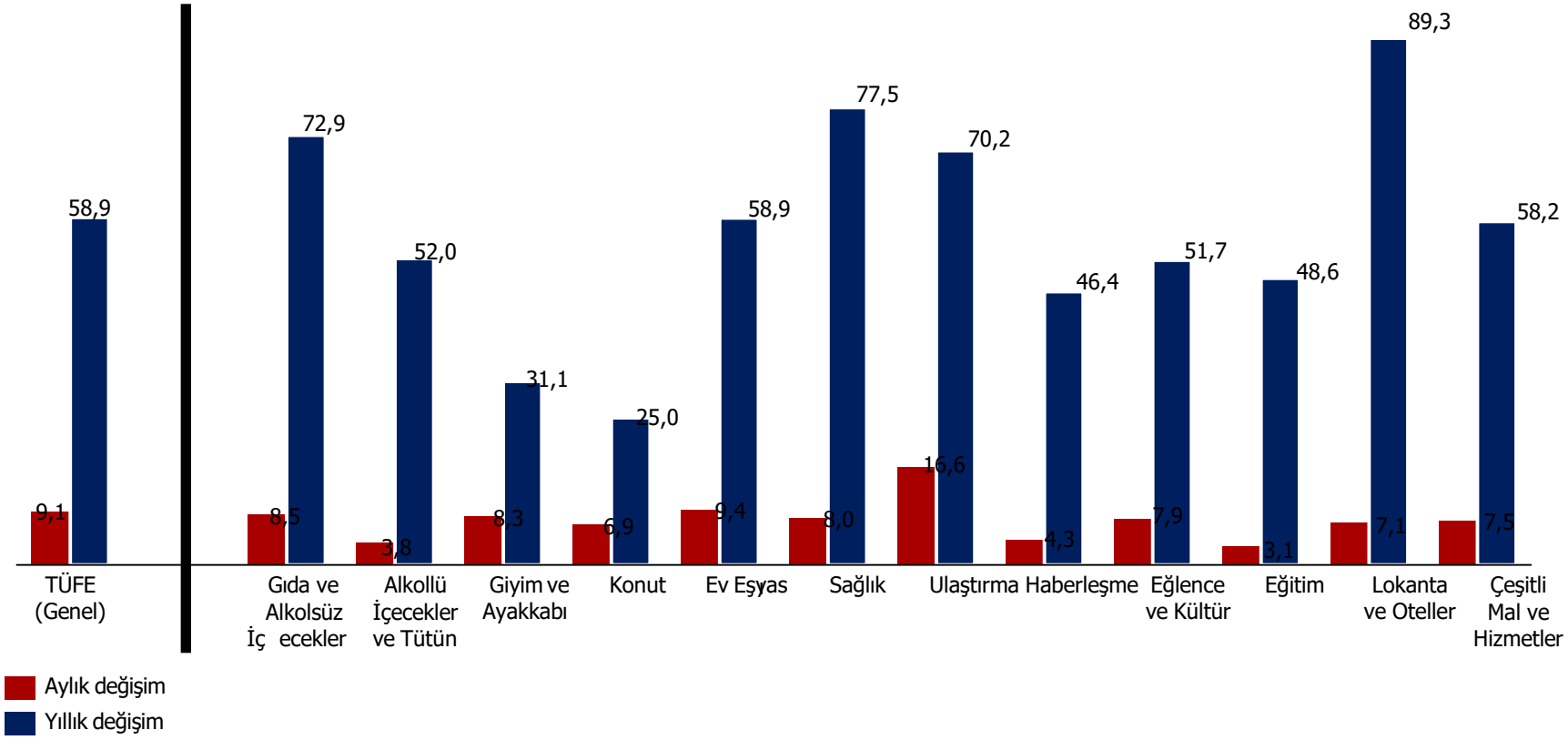

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi
* Enflasyonun temel eğilimini göstermek amacıyla hesaplanan özel kapsamlı göstergelerden TÜFE-C, enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE'yi göstermektedir.

Ağustos ayında aylık tüketici enflasyon oranı %9,1'dir

En yüksek aylık artış iki ay üst üste ulaştırma grubunda gerçekleşmiştir.

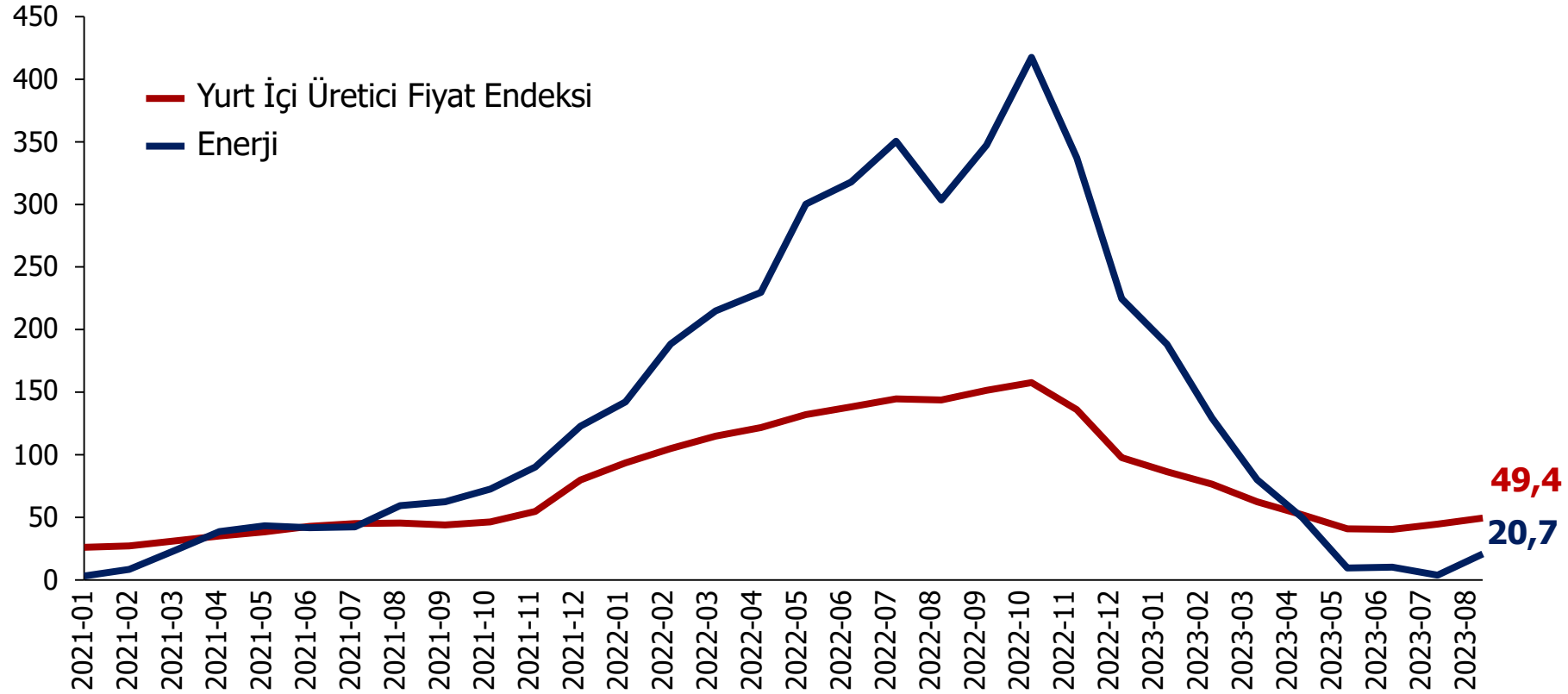
TÜFE ve alt kalemler (%) Temmuz 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Ağustos ayında yurt içi üretici enflasyon oranı %49,4'tür.
Enerji maliyetlerindeki yıllık artış ise %20,7 olarak gerçekleşmiştir.

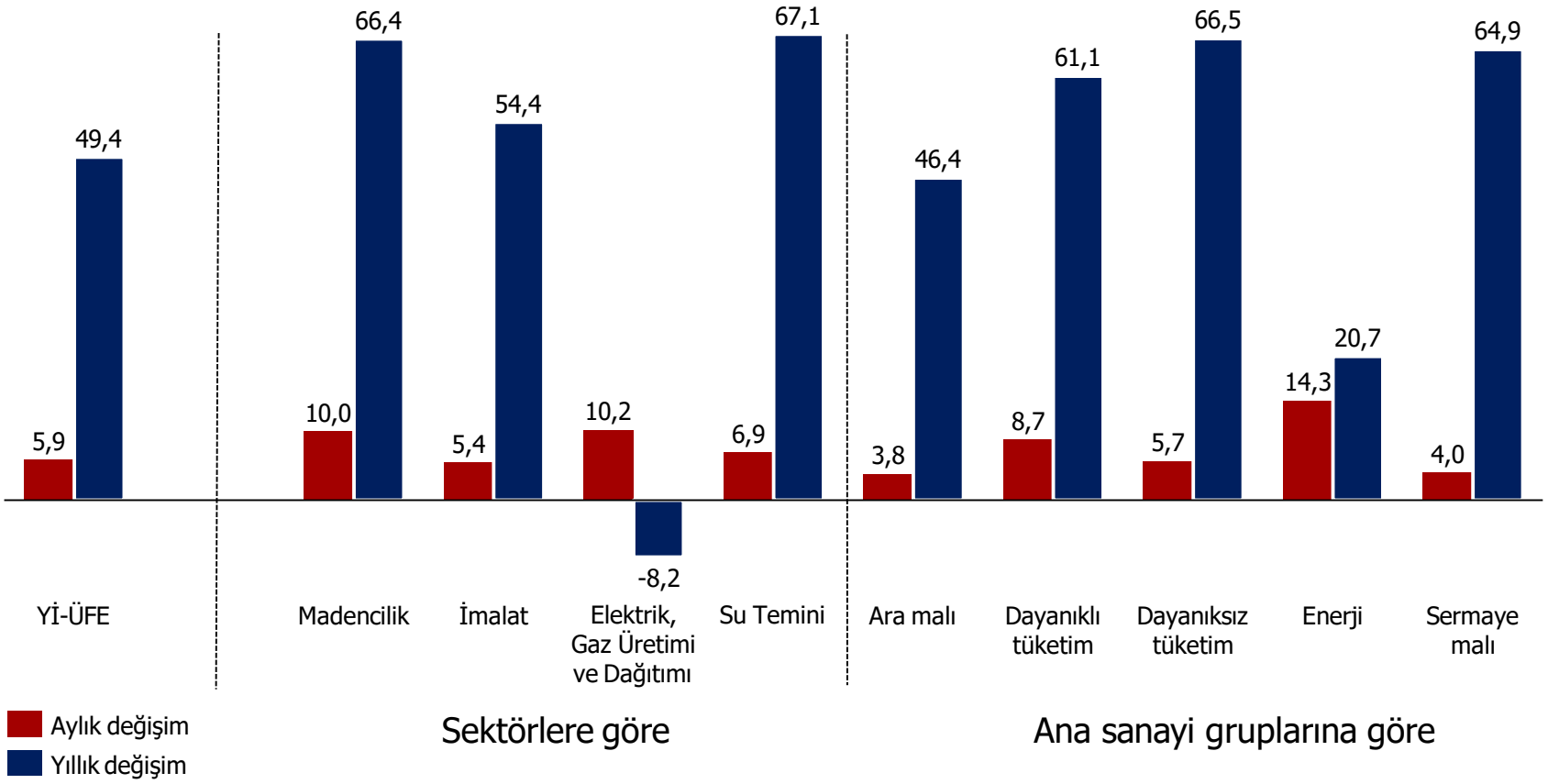
Yİ-ÜFE ve imalat (yıllık değişim, %) Ocak 2021 - Ağustos 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Ağustos ayında aylık üretici enflasyon oranı %5,9'dur.
Elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında %10,2 oranında aylık fiyat artışı gerçekleşmiştir.

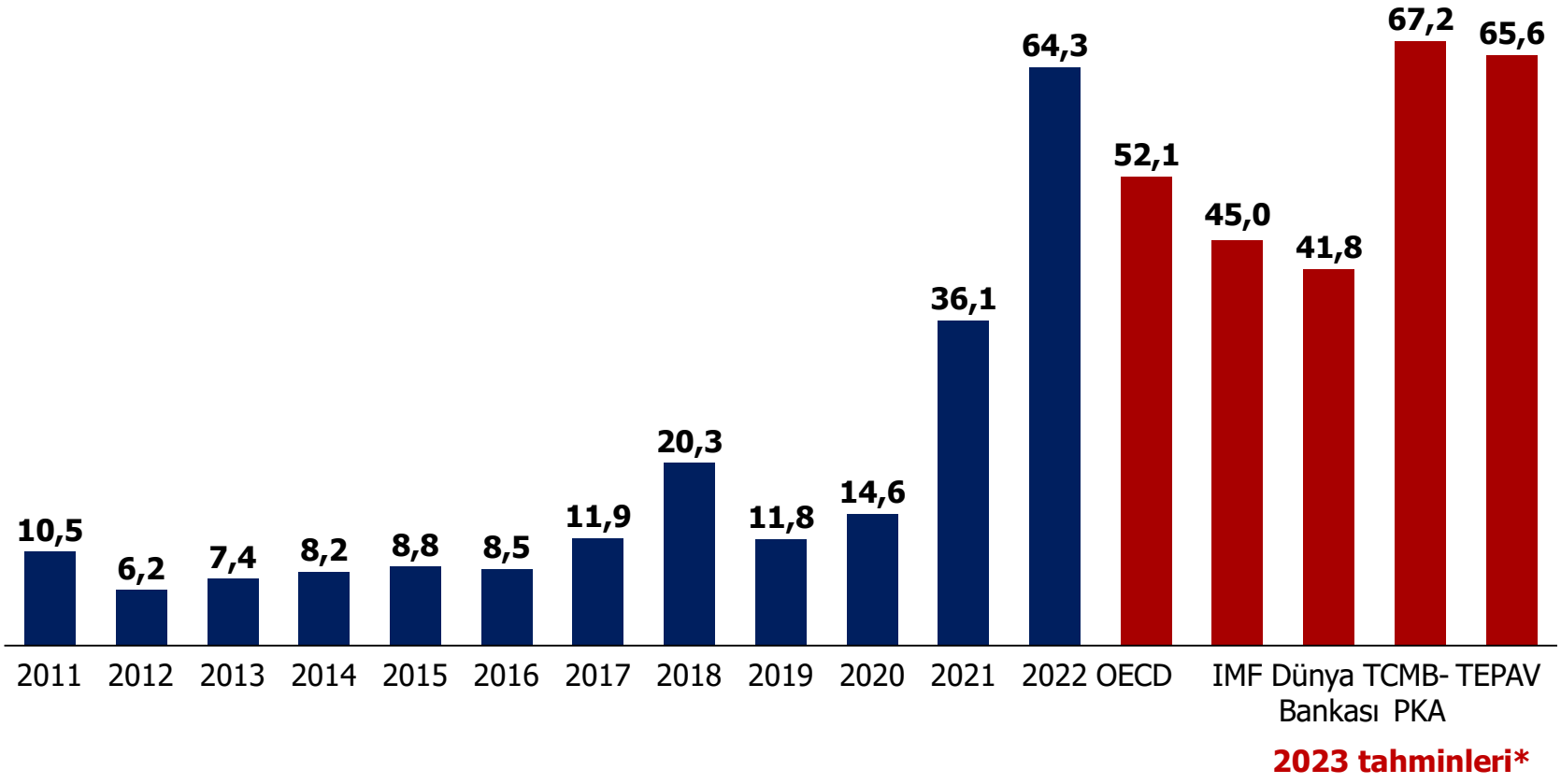
Yİ-ÜFE ve alt kalemler (%) Ağustos 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

2023 yıl sonu tüketici enflasyonu tahminleri %41,8 – 67,2 aralığındadır.
Eylül ayında OECD ve TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi tahminleri yukarı yönlü revize edilmiştir.

Enflasyon (TÜFE, %) 2011 - 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi
* IMF – Nisan 2023 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD – Eylül 2023 Ara Dönem Ekonomik Görünüm Raporu, Dünya Bankası - Nisan 2023 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu, TCMB – Ağustos 2023 Piyasa Katılımcılar Anketi ve TEPAV – Eylül 2023 Ekonomik Görünüm Raporu verileridir.

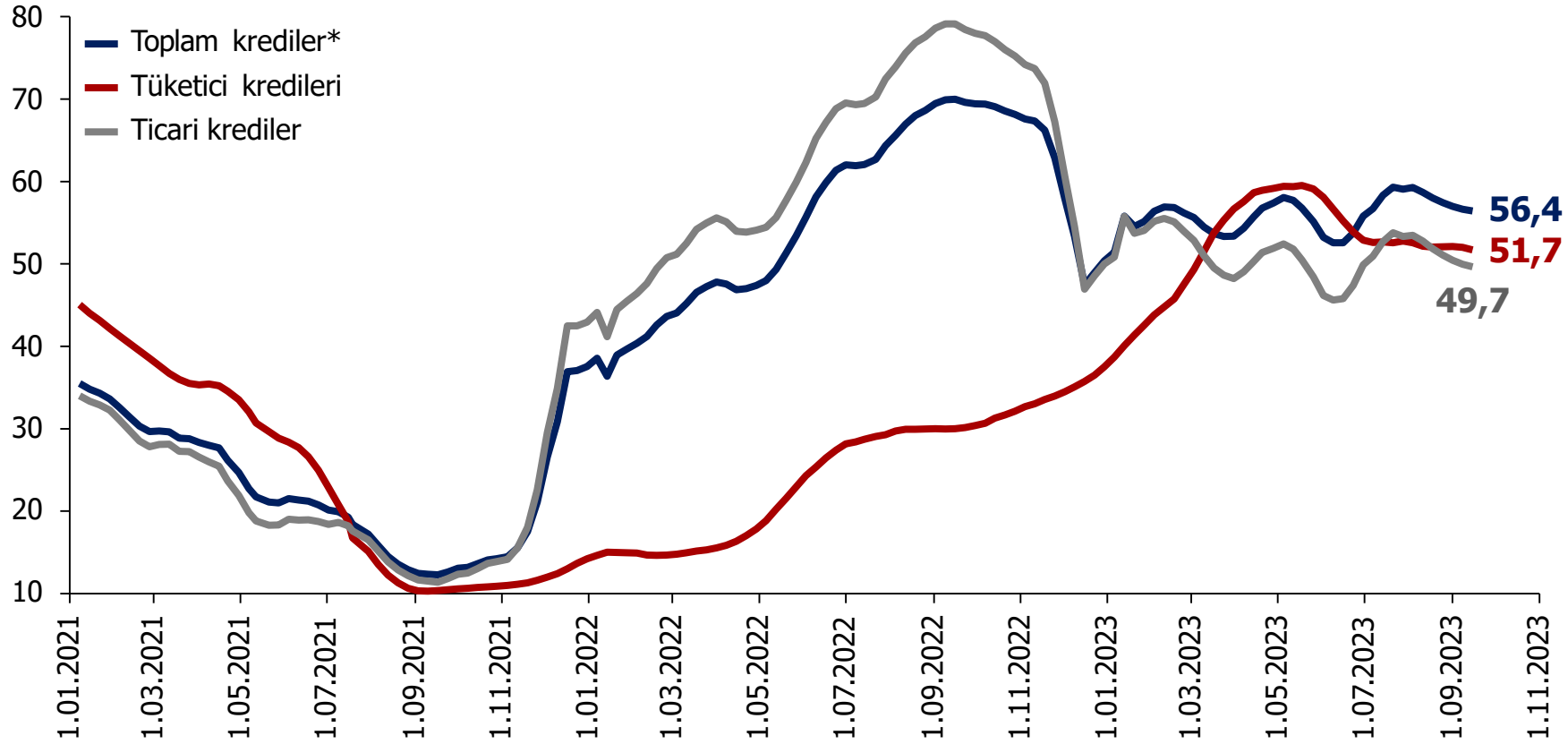
Kredi ve Mevduat

- Kredi gelişmeleri
  - Kredi büyüme hızları
  - Tüketici kredi büyümesi
- Tahsili gecikmiş alacaklar ve karşılıksız senetler
  - Takipteki alacaklar
  - Karşılıksız çek oranı
- Mevduat gelişmeleri
  - Toplam mevduat
  - TL ve YP mevduat
- Faiz oranları
  - Ticari kredi ve mevduat faizi
  - Tüketici kredi faizleri

Kredi kullanımlarında artışlar hız kesmektedir.

Eylül ayında ticari kredilerin yıllık artış oranı %49,7, tüketici kredilerin yıllık artış oranı ise %51,7'dir.

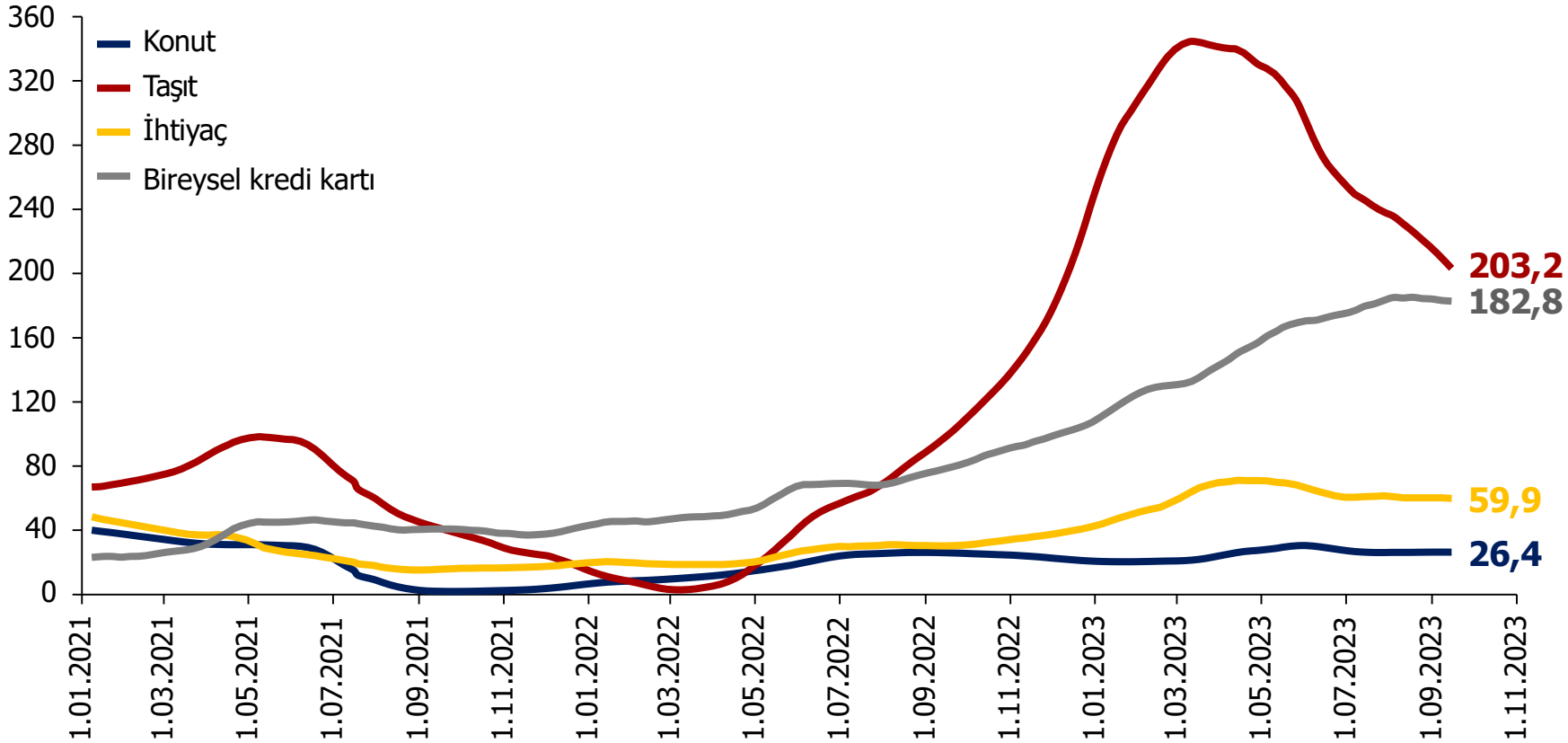
Kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık değişim, %)
8 Ocak 2021 – 15 Eylül 2023

Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları
* Tüketici, bireysel kredi kartları, ticari ve diğer kredileri kapsamaktadır.

Taşıt kredilerinde yıllık artışlar %203,2 seviyesine gerilemiştir.
İhtiyaç kredilerinde yıllık artış oranı %59,9, konut kredilerinde ise %26,4 olmuştur.

Tüketici kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık % değişim)
8 Ocak 2021 – 15 Eylül 2023

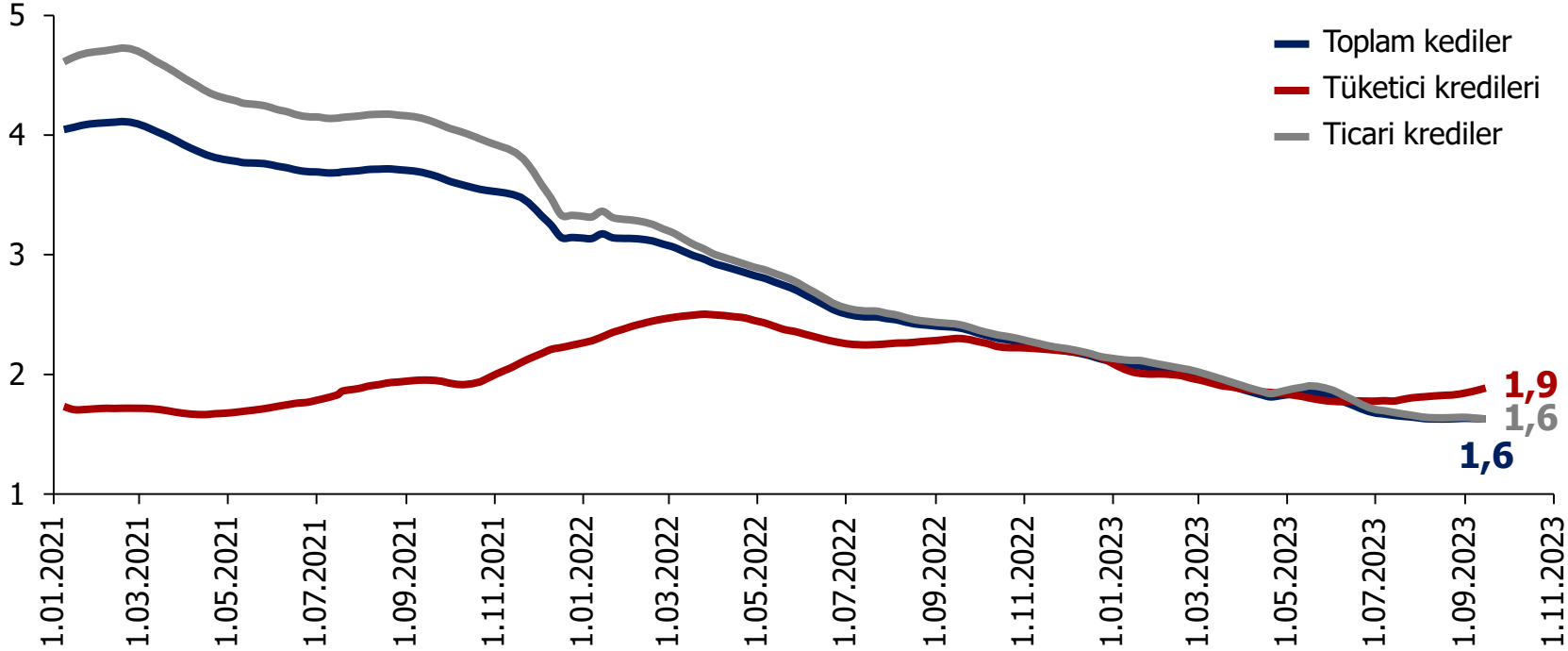

Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları

Takipteki alacaklar oranı tüketici kredilerinde artmaktadır.

Eylül ayı itibarıyla takipteki alacaklar oranı ticari kredilerinde %1,6, tüketici kredilerinde %1,9'dur.

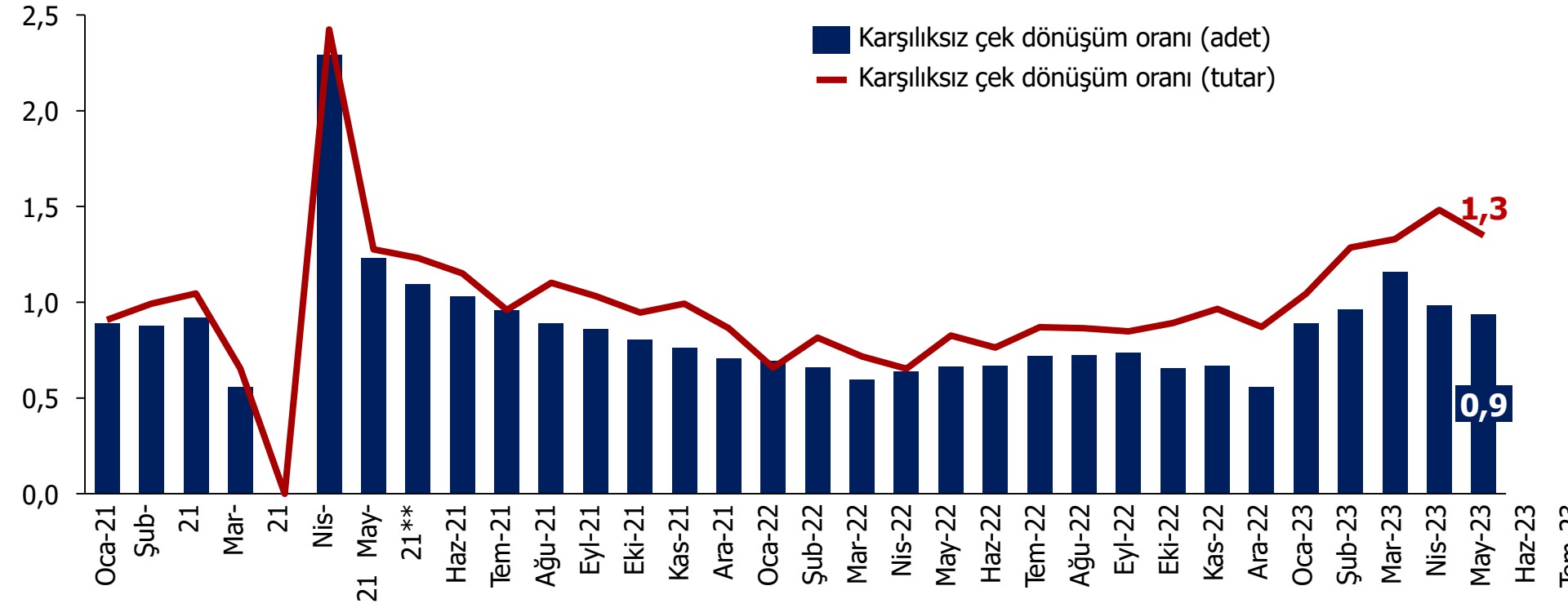
Takipteki kredi oranları* (4 haftalık hareketli ortalama, %)
8 Ocak 2021 – 15 Eylül 2023

Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları
*Takipteki kredi oranı, takipteki alacakların toplam nakdi krediler içerisindeki payını göstermektedir.
**BDDK, salgınının ardından işletmelerin yaşayacakları nakit akışı sorununun finansal bir probleme dönüşmemesi için Mart 2020'de aldığı kararla, 31 Aralık'a kadar 2. grup krediye (yakın izlemedeki krediler-sorunlu krediler) geçiş süresini 30 günden 90 güne, 3. grup krediye (takipteki krediler) geçiş süresi de 90 günden 180 güne çıkarmıştır. İlgili uygulama bazı istisnalar tanınarak 30 Eylül 2021'e kadar uzatılmıştır.

Karşılıksız çeklerin dönüşüm oranı adet olarak düşüş eğilimindedir.
Karşılıksız çeklerde dönüşüm oranları tutar olarak %1,3, adet olarak %0,9 seviyesindedir.

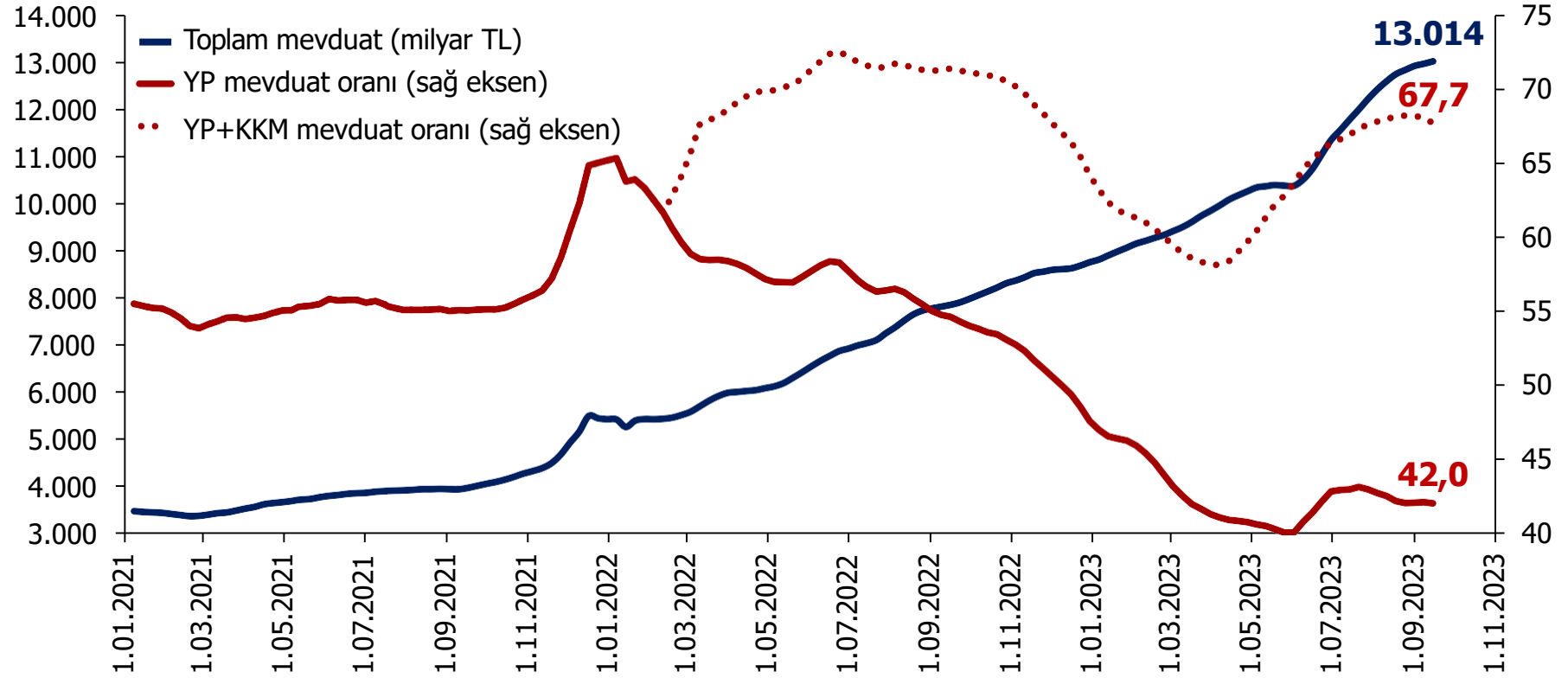
Karşılıksız çek dönüşüm oranı* (%) Ocak 2021 – Ağustos 2023

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları
*Karşılıksız çek dönüşüm oranları, takas odalarına ibraz edilen ve karşılıksız kalan çek adet ve tutarının toplam takasa ibraz edilen çek adet ve tutarı içindeki oranıdır.
** Mayıs ayında karşılıksız çek işlemlerine ilişkin düzenleme nedeniyle veri açıklanmamıştır.
https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210430M1-1.htm

Eylül ayı itibarıyla toplam mevduatlar 13 trilyon TL'yi aşmıştır.
Mevduat dolarizasyon oranı %42'dir, Kur Korumalı Mevduatlar (KKM) dahil edildiğinde %67,7'ye yükselmektedir.

Toplam mevduat tutarı ve dövize endeksli mevduatların oranı (4 haftalık hareketli ortalama, %) 8 Ocak 2021 – 15 Eylül 2023

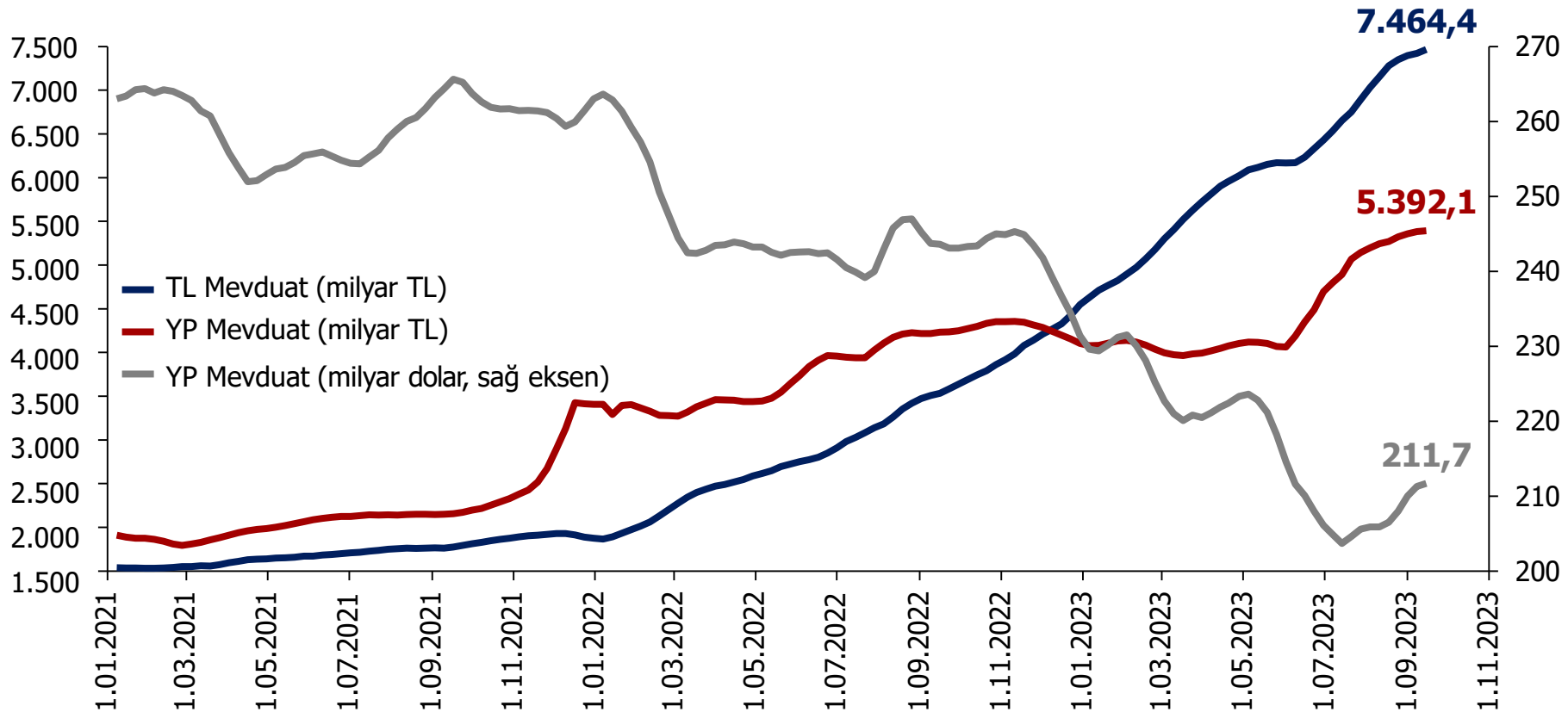

Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları

Yabancı para mevduatlar artmaktadır.

Yabancı mevduatlar son dört haftada 5,3 milyar dolar artarken, TL karşılığı ise %2,3 yükselmiştir.

TL ve YP mevduat (4 haftalık hareketli ortalama) 8 Ocak 2021 – 15 Eylül 2023

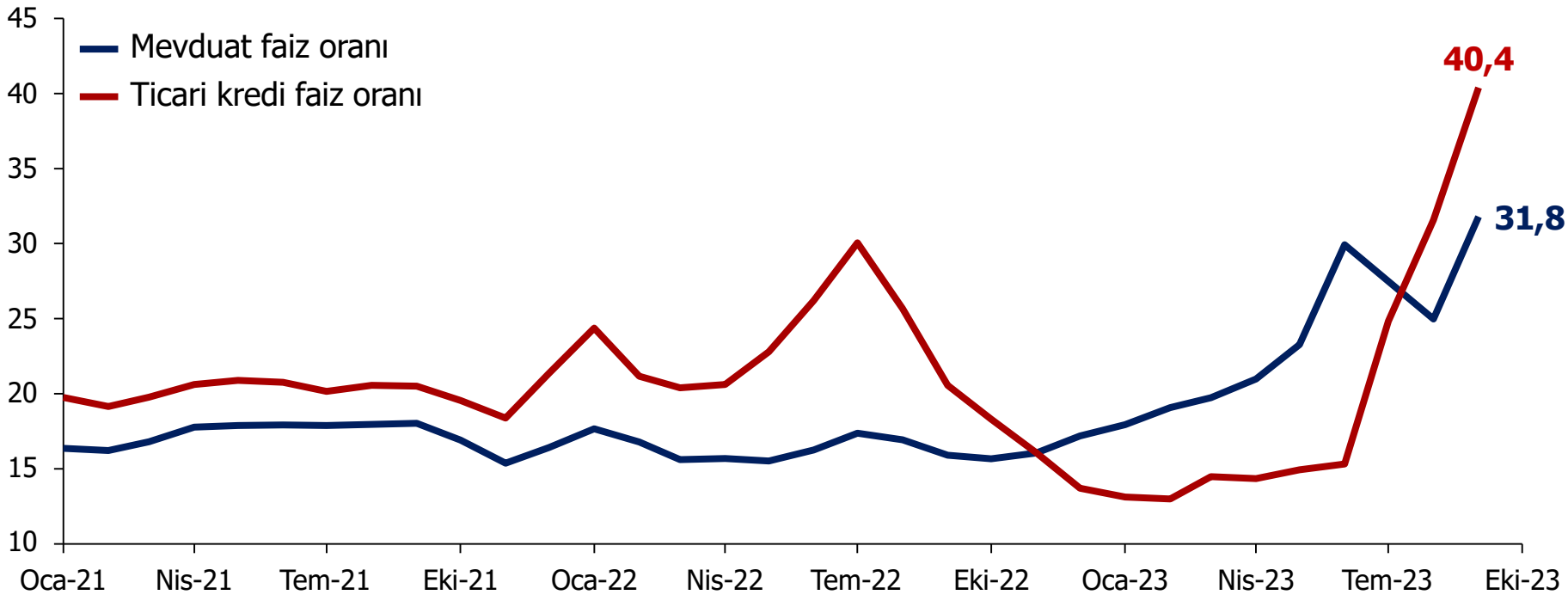

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

Ticari kredi faizleri yükselmektedir.

Eylül ayı itibarıyla ticari kredi faizleri %40,4, mevduat faizleri ise %31,8 düzeyindedir.

Ticari kredi* ve mevduat faizi (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2021 – Eylül 2023**

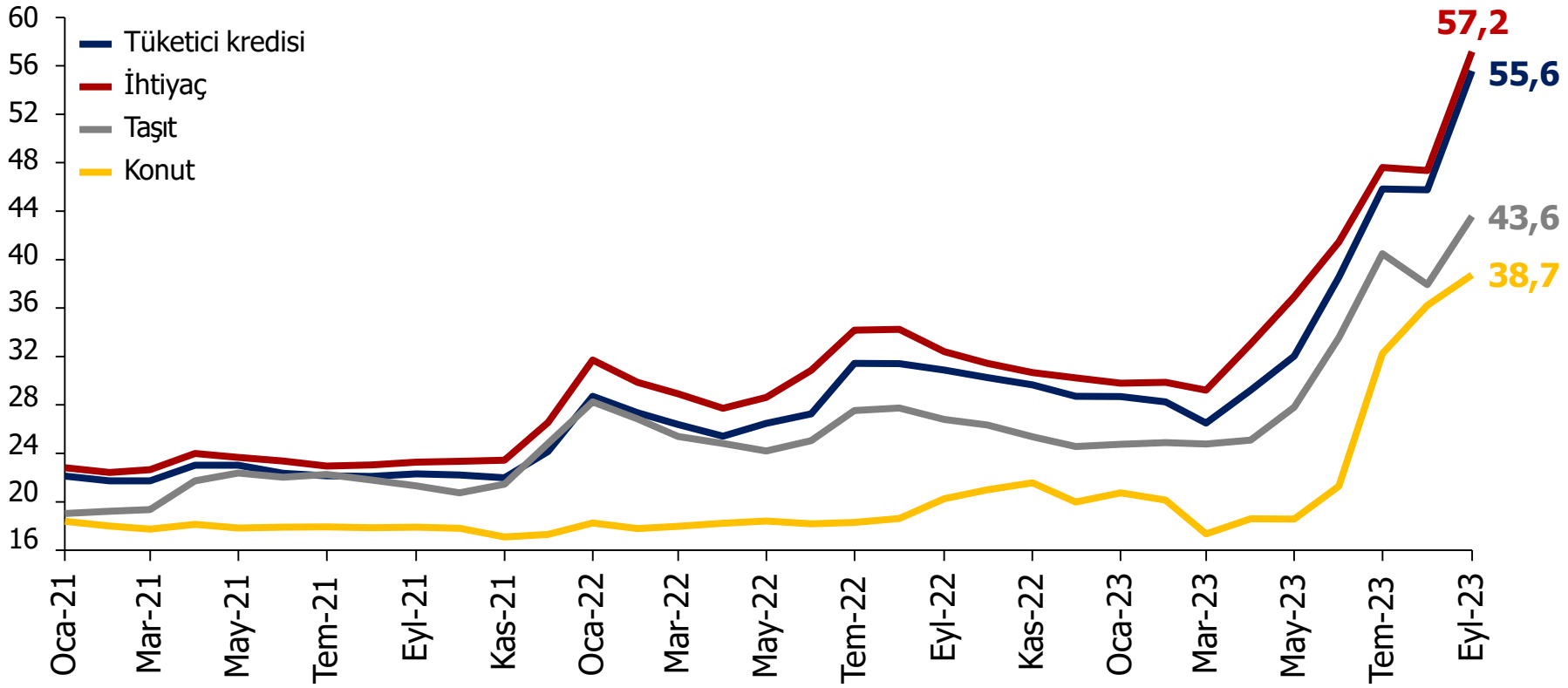

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları
*Tüzel kişi Kredili Mevduat Hesabı ve kurumsal kredi kartları hariçtir.
** 15 Eylül 2023 tarihi itibarıyladır.

Tüketici kredilerinde faiz oranı yükselmektedir.

Eylül ayı itibarıyla kredi faiz oranları ihtiyaç kredilerinde %57,2, taşıt kredilerinde %43,6, konut kredilerinde ise %38,7'dir.

Tüketici kredi faizleri (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2021 – Eylül 2023*

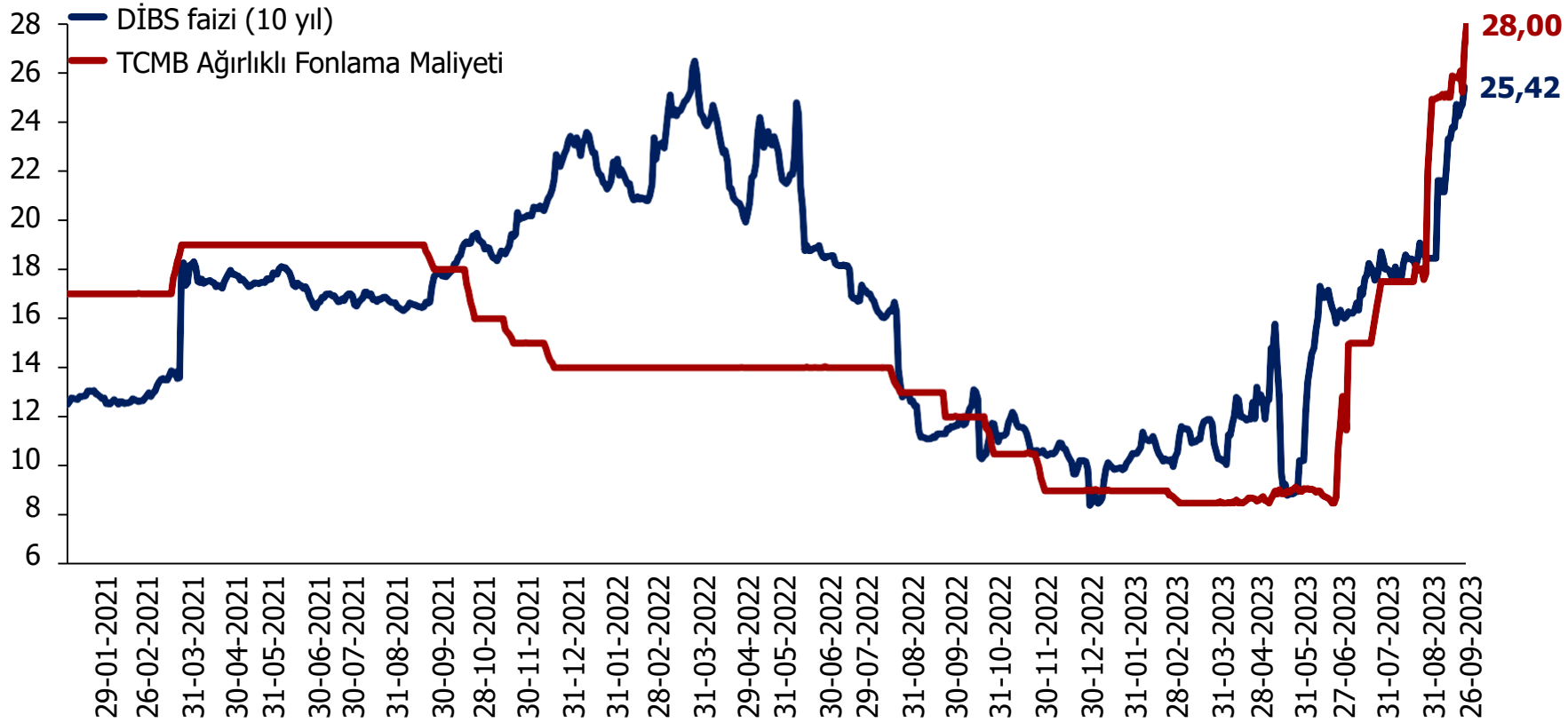
Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi
* 15 Eylül 2023 tarihi itibarıyladır.

Finansal Piyasa Göstergeleri

- TCMB ortalama fonlama faizi
- Tahvil faizleri
- ABD tahvil faizi
- Türkiye risk primi (CDS)
- Döviz kurları

Para Politikası Kurulu politika faiz oranını Eylül ayında %30'a yükseltmiştir.
Eylül ayı itibarıyla, devlet iç borçlanma faizleri yüzde 25,42'ye ulaşmıştır.

TCMB ortalama fonlama faizi ve Devlet iç borçlanma faizleri (günlük, %)
1 Ocak 2021 – 26 Eylül 2023

Kaynak: TCMB, Reuters, TEPAV görselleştirmesi

ABD politika faiz oranı 22 yılın en yüksek seviyesindedir.
ABD 10 yıllık devlet iç borçlanma faizi Eylül ayı itibarıyla %4,55'tir.

Devlet iç borçlanma faizleri – ABD 10 yıl (günlük, %) 1 Ocak 2021 – 26 Eylül 2023

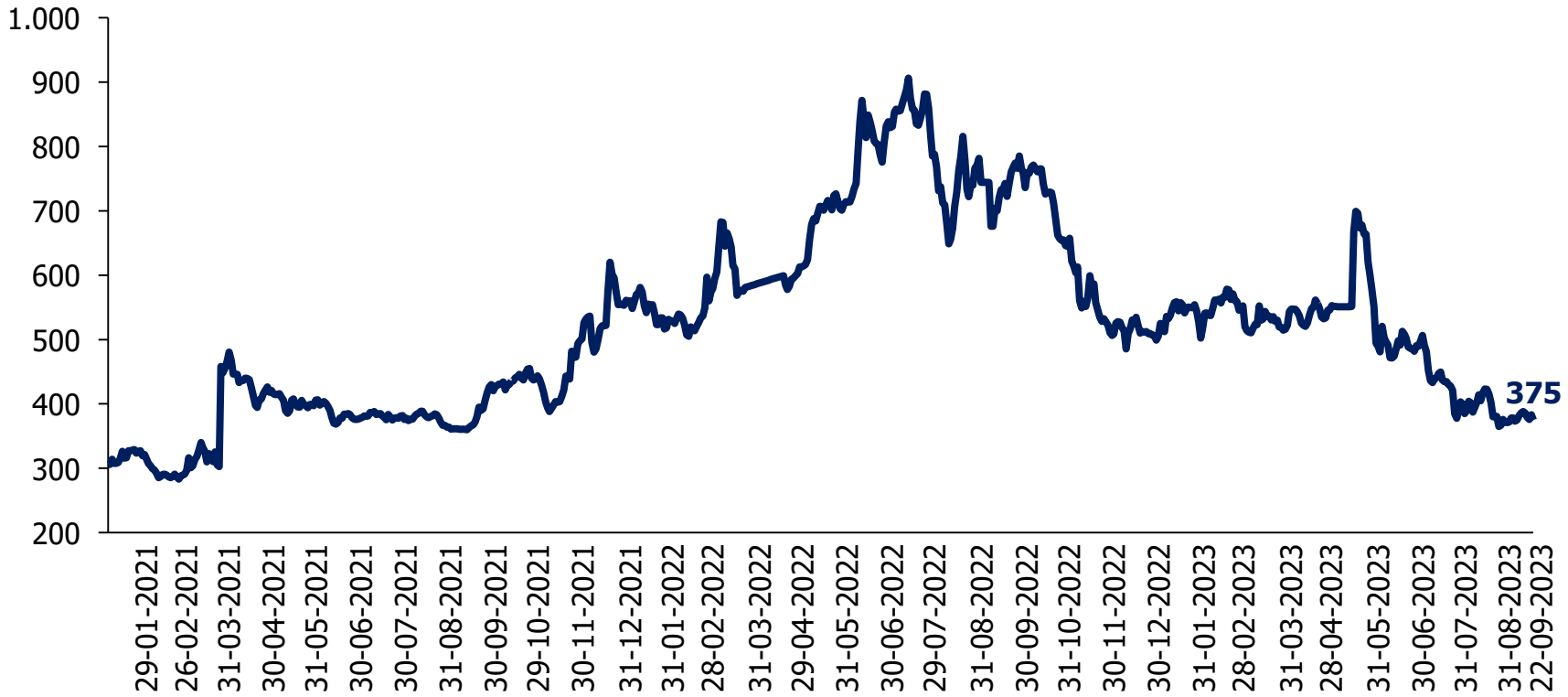

Kaynak: Reuters, TEPAV görselleştirmesi

Türkiye'nin risklilik göstergesi düşüş eğilimindedir.

Kredi temerrüt takas (CDS) oranı son dört ayda 700 seviyesinden 375'e kadar gerilemiştir.

Kredi Temerrüt Takası – CDS* (günlük) 1 Ocak 2021 – 22 Eylül 2023

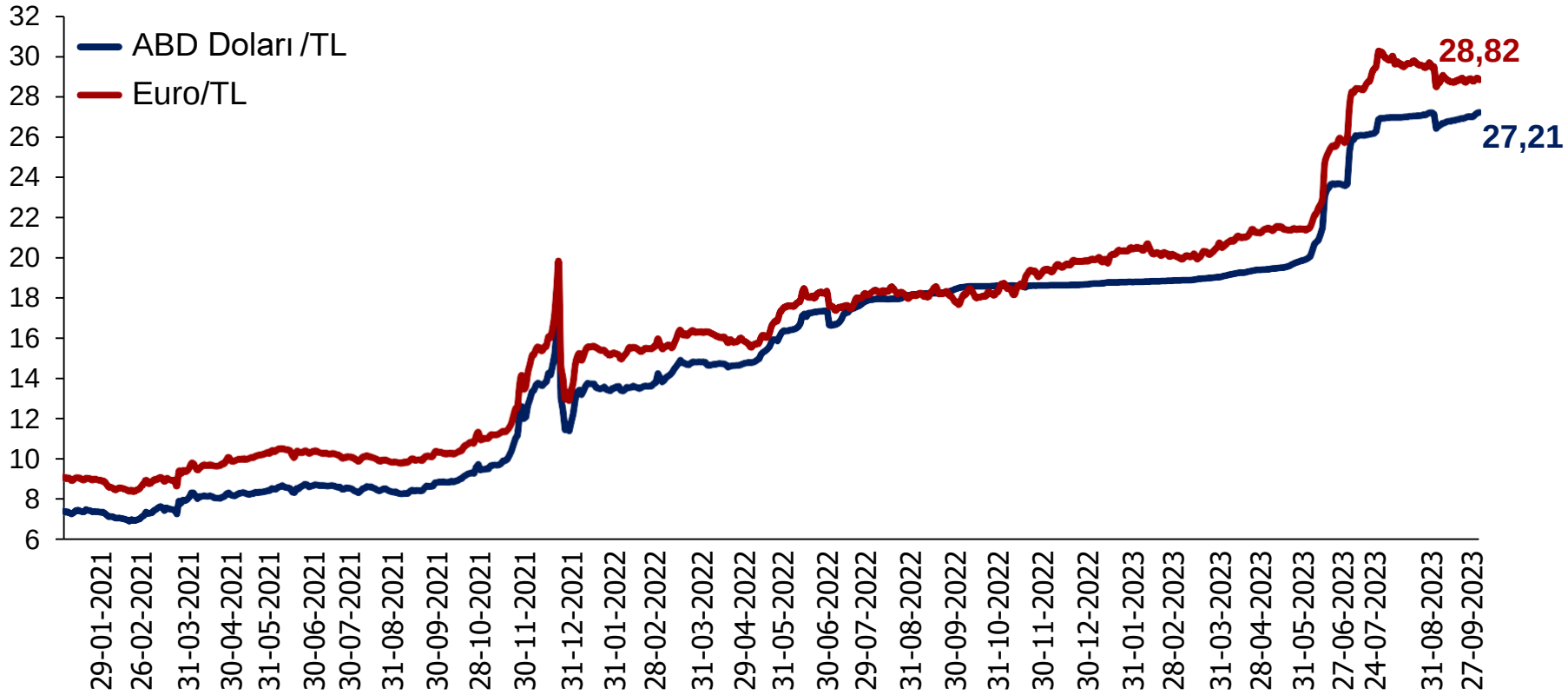

Kaynak: Reuters, TEPAV görselleştirmesi

* Tahvil ve benzeri yatırım enstrümanlarında borçlunun ödeyememe riskine karşı alacaklının hakkını garanti eden sigortadır.

Türk lirası son beş ayda %40'ın üzerinde değer kaybetmiştir.
Döviz kurundaki değişim ABD Doları/TL'de %40,2, Euro/TL'de ise %34,4'e ulaşmıştır.

Döviz kurları (günlük) 1 Ocak 2021 – 26 Eylül 2023

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

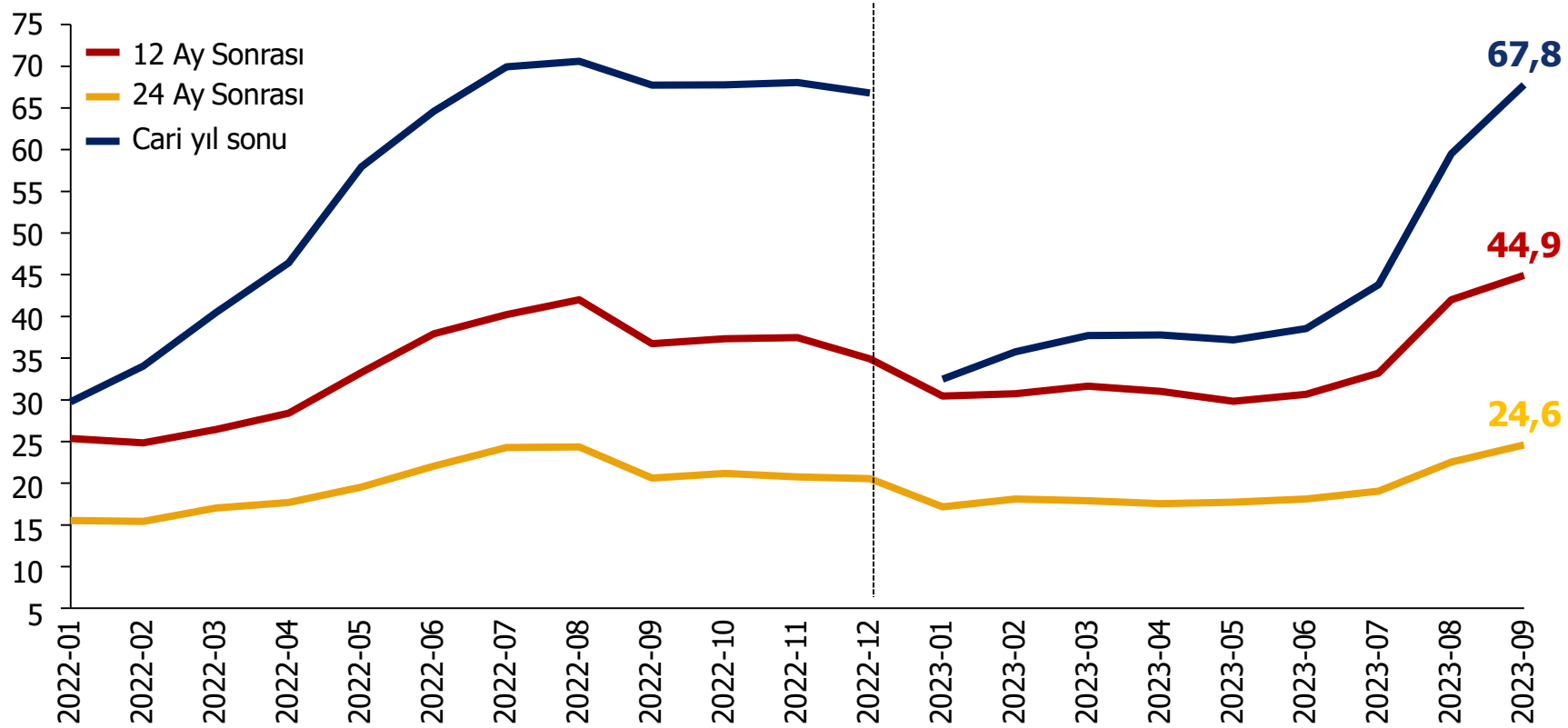
TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler*

- Enflasyon beklentileri
  - Cari yıl sonu yıllık TÜFE beklentisi
  - 12 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
  - 24 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
- Döviz kuru beklentileri
  - Cari ay sonu ABD dolar kuru beklentisi
  - Cari yıl sonu ABD dolar kuru beklentisi
  - 12 ay sonrasının ABD dolar kuru beklentisi
- Büyüme beklentileri
  - Cari yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi
  - Gelecek yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi

* TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, 15 Eylül 2023 tarihinde yayımlanmıştır. İlgili tarihten sonraki gelişmeler beklentilere yansımamaktadır.

Ağustos ayında 2023 yılı sonuna ilişkin tüketici enflasyonu beklentisi iki ay üst üste toplamda 24 puan artarak %67,8'e yükselmiştir.
12 ay sonrası beklenti ise %44,9'dur.

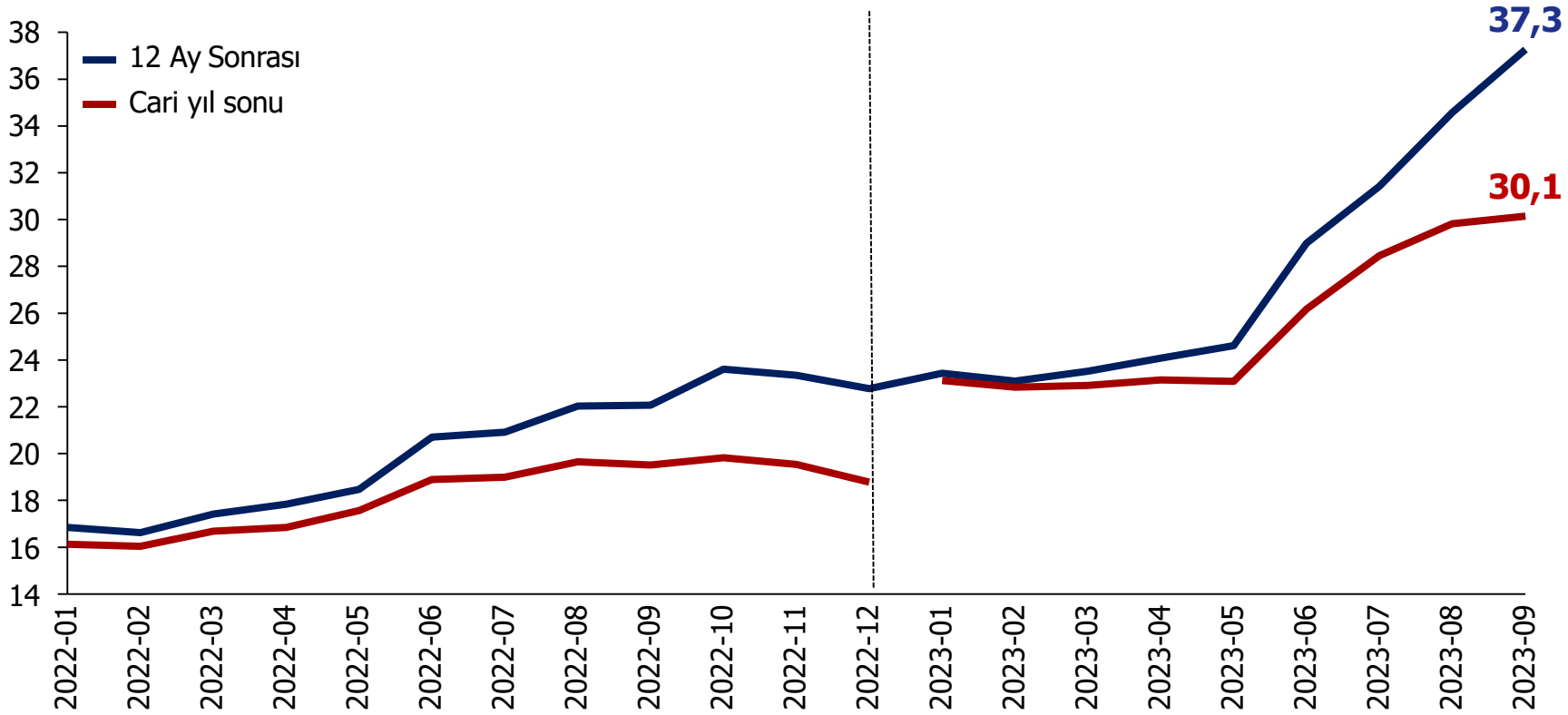
Yıllık TÜFE beklentileri (%) Ocak 2022 – Ağustos 2023

Kaynak: TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, TEPAV görselleştirmeleri

Anket katılımcıları döviz kurunun (ABD doları/TL) yıl sonunda 30,1 TL olmasını beklemektedir.

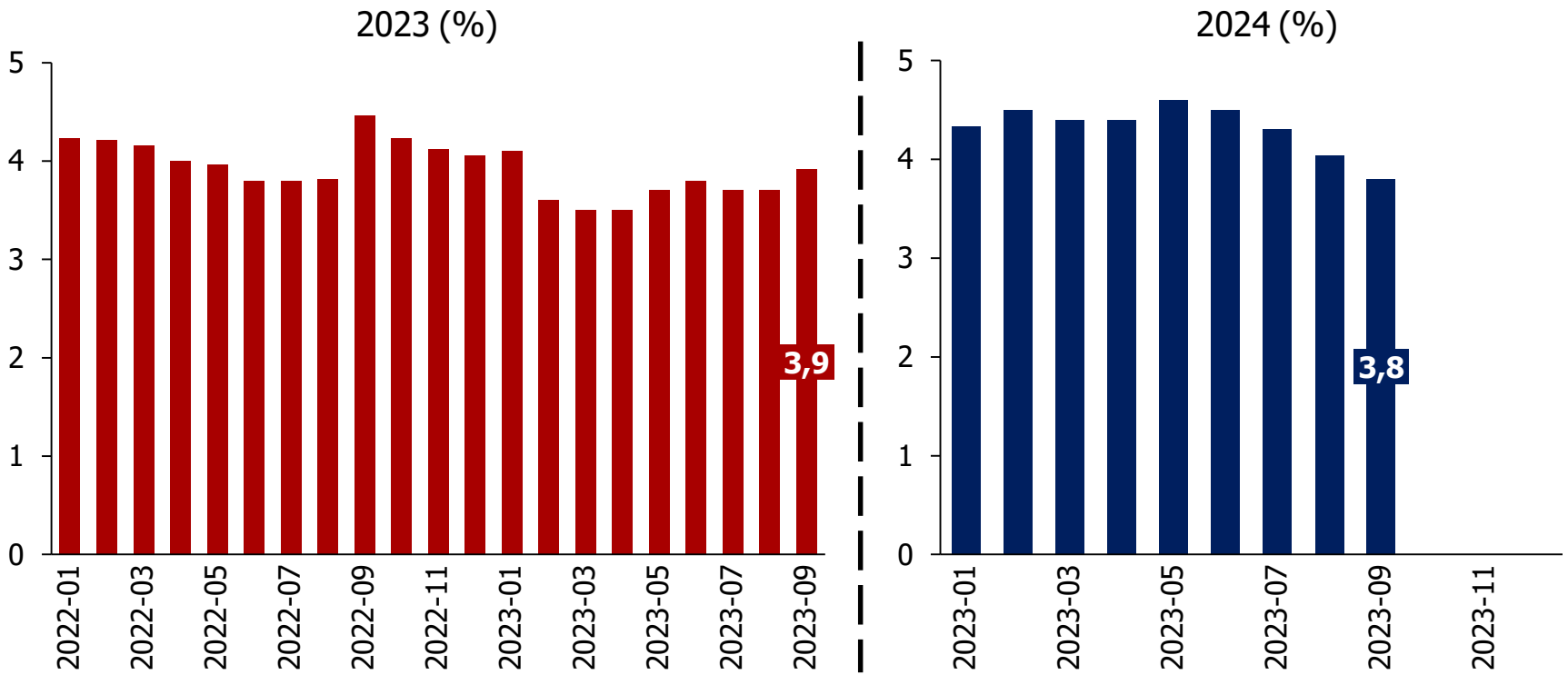
Döviz kuru beklentileri (ABD doları/TL) Ocak 2022 – Eylül 2023

Kaynak: TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, TEPAV görselleştirmeleri

Ağustos ayında piyasa katılımcılarının büyüme beklentisi %3,9'dur.
2024 yılı beklentisi ise %3,8'e gerilemiştir.

GSYİH Büyüme beklentileri (%) Ocak 2022 – Ağustos 2023

Kaynak: TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, TEPAV görselleştirmeleri

Orta Vadeli Program (2024-2026) Temel Ekonomik Büyüklükler*

- Büyüme
- İstihdam
- Enflasyon
- Dış Ticaret
- Cari İşlemler Dengesi

* Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından 6 Eylül 2023 tarihinde yayımlanmıştır. Detaylar için bakınız: https://www.sbb.gov.tr/orta-vadeli-program-2024-2026-aciklandi/

Orta Vadeli Program (2024-2026)
Temel Ekonomik Büyüklükler

	2022	2023 (GT)	2024 (P)	2025 (P)	2026 (P)
BÜYÜME					
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	15.012	25.483	41.159	52.942	62.997
GSYH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	906	1.067	1.119	1.205	1.318
Kişi Başına Gelir (GSYH Dolar)	10.659	12.415	12.875	13.717	14.855
GSYH Büyümesi	5,5	4,4	4,0	4,5	5,0
İSTİHDAM					
Nüfus (Yıl Ortası, Bin Kişi)	84.98	85.917	86.883	87.833	88.75
İstihdam Düzeyi (Bin Kişi)	30.752	31.654	32.428	33.34	34.381
İstihdam Oranı (%)	47,5	48,3	48,8	49,5	50,4
İşsizlik Oranı (%)	10,4	10,1	10,3	9,9	9,3
ENFLASYON					
TÜFE Yıl Sonu (%)	64,3	65,0	33,0	15,2	8,5

	2022	2023 (GT)	2024 (P)	2025 (P)	2026 (P)
DIŞ TİCARET					
İhracat (GTS tanımlı, fob), (Milyar Dolar)	254,2	255,0	267,0	283,6	302,2
İthalat (GTS tanımlı, cif) (Milyar Dolar)	363,7	367,0	372,8	388,9	414,0
Dış Ticaret Dengesi (GTS tanımlı, Milyar Dolar)	-109,5	-112,0	-105,8	-105,3	-111,8
Dış Ticaret Hacmi / GSYH (%)	68,2	58,3	57,2	55,8	54,3
CARİ İŞLEMLER DENGESİ					
Turizm Gelirleri (Milyar Dolar)	46,5	55,6	59,6	64,7	71,3
Seyahat Gelirleri (Milyar Dolar)	41,4	49,0	52,5	57,0	62,8
Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-48,4	-42,5	-34,7	-31,7	-30,0
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-5,3	-4	-3,1	-2,6	-2,3
Altın Hariç Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-29,0	-15,2	-22,2	-19,1	-17,2
Altın Hariç Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-3,2	-1,4	-2	-1,6	-1,3

Kaynak: SBB (Rapora buradan ulaşabilirsiniz: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/09/Orta-Vadeli-Program_2024-2026.pdf)
Not: GT: Gerçekleşme Tahmini P: Program

Genel Değerlendirme -1

- 2023 yılı ikinci çeyrek büyüme oranı yüzde 3,8 oranında gerçekleşmiştir. Finans, inşaat ve hizmet sektörleri büyümeyi yukarı çekerken, tarım ve sanayi sektörleri daralmıştır. Harcamalar tarafında da özel ve kamu tüketimi ile yatırım harcamaları büyümeye pozitif katkı verirken, net dış talep ve stok azalışı olumsuz etkilemiştir.
- 2023 yılının üçüncü çeyreğine ait göstergelerden sektörel güven endekslerinin ortalaması önceki çeyrekten düşük gerçekleşmiş, kapasite kullanımında ortalama yükselmiş, tüketici güven endeksinde ise önceki çeyreğe göre belirgin azalış gözlenmiştir. Önümüzdeki dönemde küresel aktivitede devam eden yavaşlamanın imalat sektörü üzerindeki etkilerinin yanı sıra, vergi artışlarının, tüketici kredileri ve kredi kartlarına yönelik yeni makroihtiyati önlemlerin ve kredi faizlerindeki yükselişin kredi büyümesini yavaşlatması, dolayısıyla yurtiçi talebi sınırlaması beklenmektedir.
- Temmuz ayında dış ticaret açığının geçen yılın belirgin üzerinde olması nedeniyle cari işlemler açığı artmış, altın ve enerji dışı cari fazla da gerilemiştir. Finansman tarafında ise yüksek cari açık verilmesine karşılık, yüklü net hata-noksan girişinin de katkısıyla resmi rezervler artmıştır.
- İşsizlik oranı Mart 2014'ten beri en düşük seviyelerinde olmakla beraber, kadın ve genç işsizlik oranları ile geniş tanımlı göstergelerde yüksek düzeyler korunmaktadır.

Genel Değerlendirme -2

- Kur Korumalı Mevduat için yapılan transferlerin Merkez Bankası tarafından üstlenilmesinin yanı sıra, faiz dışı harcamalardaki yavaşlama ve dolaylı vergilerdeki artışa bağlı olarak Ağustos ayında bütçe geçen yıla göre daha iyi bir performans göstermiştir. Buna rağmen Hazine borç stoku 5,9 trilyon TL seviyesine yükselmiştir.
- Merkez Bankası Para Politikası Kurulu, Eylül ayında politika faizini beklentilere paralel olarak 500 baz puan artırmış ve yüzde 30 seviyesine çıkarmıştır. Son dört aydaki faiz artışları 21,5 puana ulaşmış olup gelecek dönemde faiz artırımının yanı sıra, parasal sıkılaştırma sürecini destekleyecek seçici kredi ve miktarsal sıkılaştırma uygulamalarına devam edileceği belirtilmiştir.
- Mevduat ve kredi faiz oranları yükselmiş, kredi kullanımları hız kesmiştir. Takipteki alacaklar tüketici kredileri kaynaklı olarak artmaktadır. Yabancı para mevduatlar artarken, dolarizasyon oranı yüzde 70'e yaklaşmıştır.
- Eğitim hariç tüm alt kalemlerde yıllık fiyat artışları geçen yılın üzerinde olup ilk sekiz ayın birikimli enflasyonu yüzde 43,1 seviyesine yükselmiştir. Kur artışlarının, yönetilen fiyatlar ve ücretler kaynaklı maliyet baskısının yılın kalan döneminde de enflasyon üzerinde yukarı yönlü etkili olması beklenmektedir.

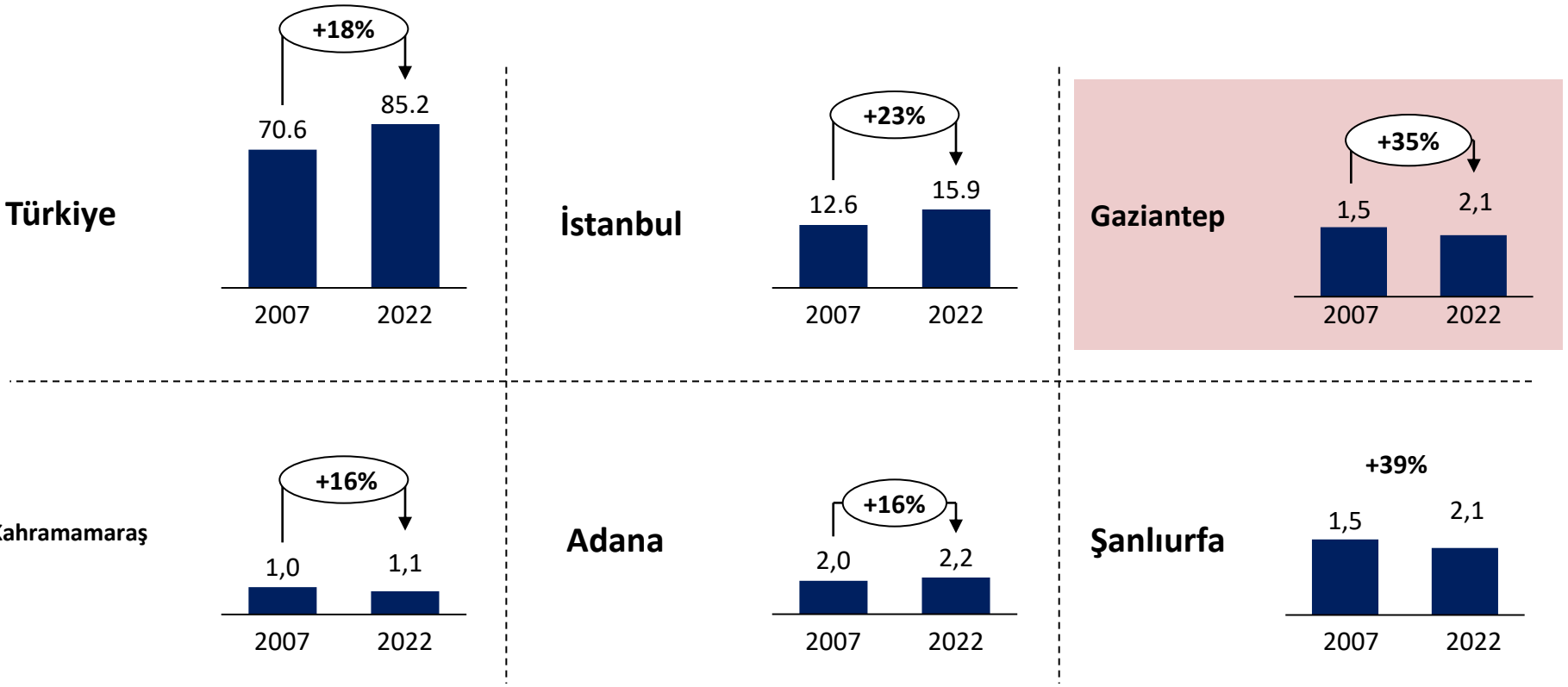
Gaziantep İli
Sosyal ve ekonomik yapı

- Nüfus ve göç
- Büyüme
- Dış ticaret
- İstihdam

Gaziantep ili toplam nüfus sayısı 2022 yılında 2,1 milyon

Toplam nüfus 10 yılda Türkiye ortalamasının üzerinde arttı

Nüfus, milyon, 2007-2022

Kaynak: TÜİK, Nüfus İstatistikleri, TEPAV görselleştirmesi

Gaziantep ili en fazla göçü Şanlıurfa'dan alırken en fazla göçü İstanbul'a verdi.

2021 yılında Gaziantep'in verdiği toplam göç 30516 kişi

Gaziantep ilinin diğer illere verdiği-aldığı göç, kişi, 2021

Gaziantep'in diğer illerden aldığı göç, kişi

1	Şanlıurfa	8119
2	İstanbul	4021
3	Kilis	2377
4	Kahramanmaraş	3037
5	Adıyaman	2065
6	Hatay	2790
7	Adana	2365
8	Mersin	2014
9	Ankara	2158
10	Antalya	1570

Gaziantep'in diğer illere verdiği göç, kişi

İstanbul	4021
Şanlıurfa	8119
Kahramanmaraş	3037
Antalya	1570
Hatay	2790
Ankara	2158
Mersin	2014
İzmir	1018
Adana	2365
Adıyaman	2065

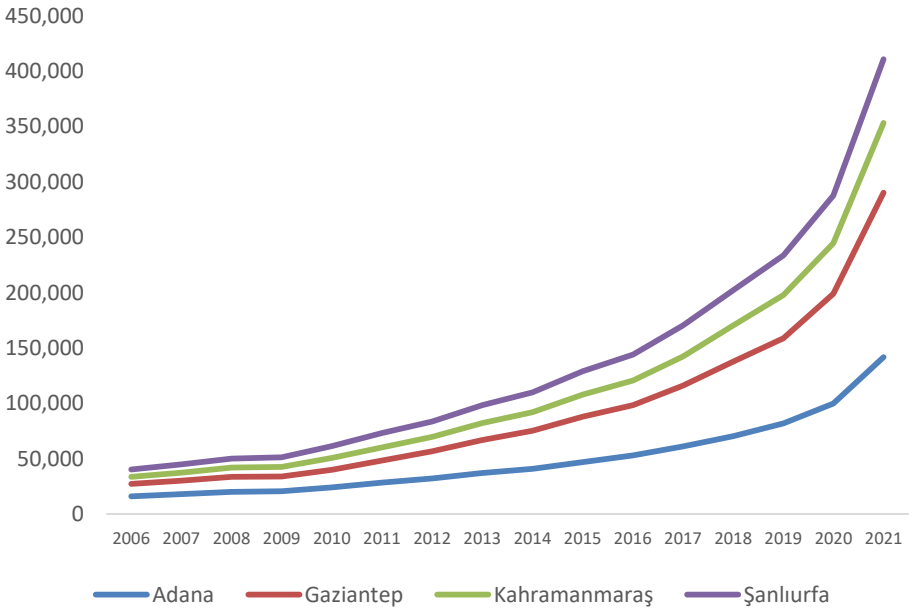
Kaynak: TÜİK, Göç İstatistikleri, TEPAV görselleştirmesi

2006 yılında Gaziantep'in GSYH'si 11 milyon TL iken bu rakam 2021 yılında 148 milyar 273 milyon TL

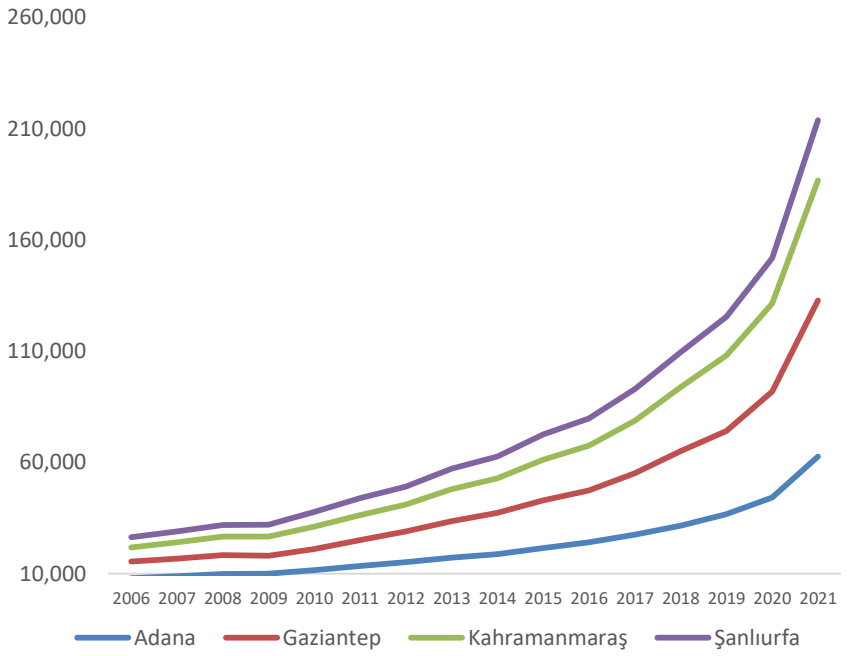
Kişi başı milli gelirde Gaziantep, Şanlıurfa, Kahramanmaraş'tan daha iyi konumda

Gaziantep ve seçili illerin yıllık GSYH ve kişi başı GSYH değerleri, 2004-2021

GSYH, milyar TL

Kişi başı GSYH, bin TL

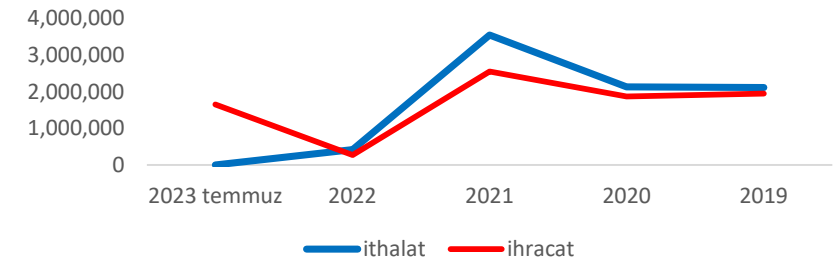

Kaynak: TÜİK, Bölgesel Hesaplar, TEPAV görselleştirmesi

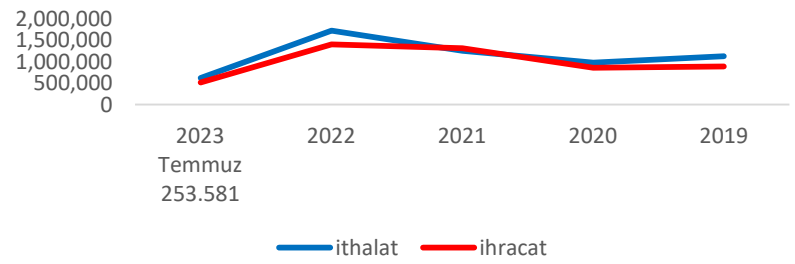
Gaziantep, dış ticarette rekabet gücünü artırabilir

İhracat-İthalat, milyon dolar, aylık, 2019-2023 TEMMUZ

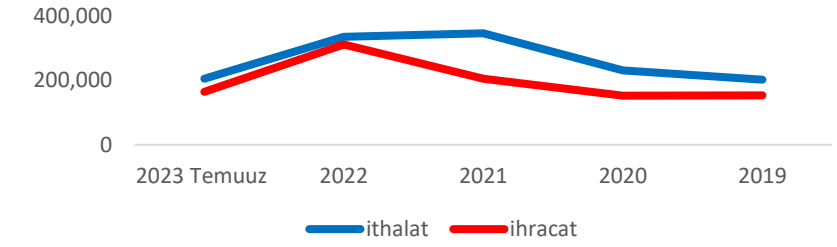
ADANA

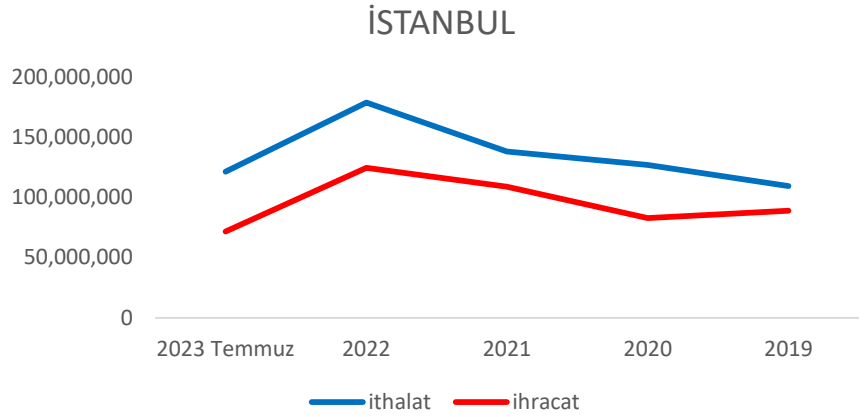
KAHRAMANMARAŞ

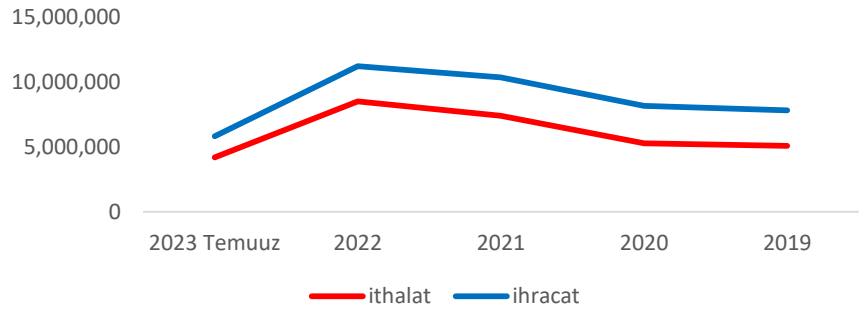
ŞANLIURFA

İSTANBUL

GAZİANTEP

Kaynak: TÜİK, TEPAV hesaplamaları

Gaziantep'de sektörel krediler içerisinde en büyük payı tekstil sektörü aldı

Kredi performans oranı en yüksek olan sektörler: İnşaat ve Toptan Ticaret ve Komisyonculuk alanlarıdır

Gaziantep'de sektörel kredi dağılımı, 2023-06

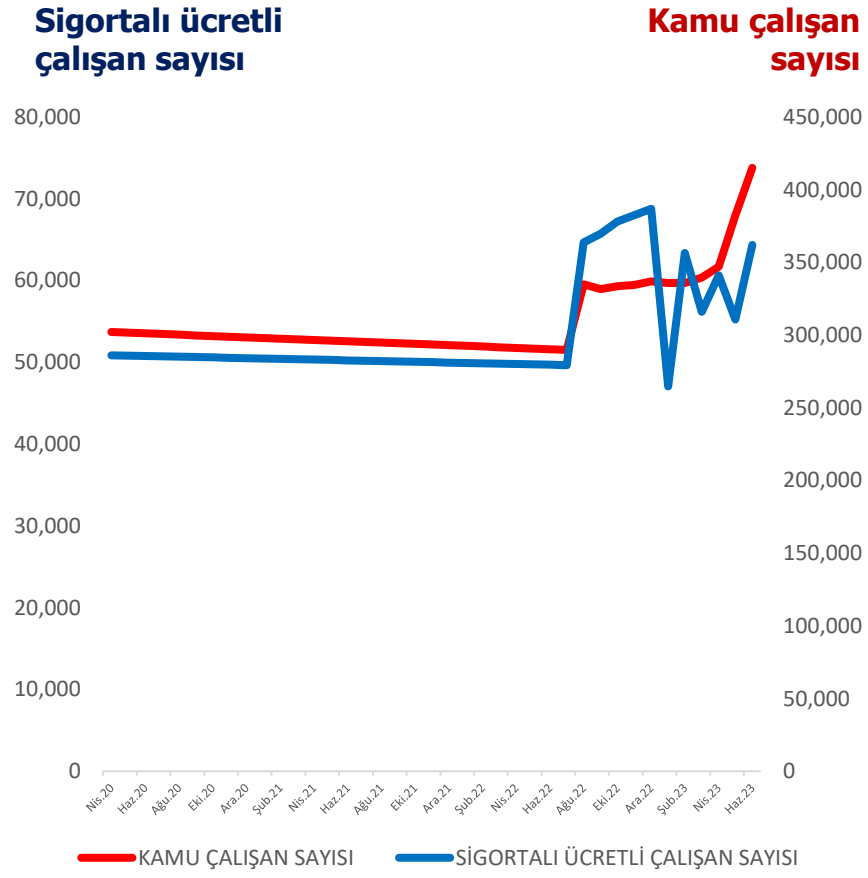
	Kredi Tutarı, bin TL	Takipteki kredi tutarı, bin TL	Kredi Performans Oranı, %
Gıda Meşrubat ve Tütün	20.028.462	3.302.305	14,15
İnşaat	3.906.883	458.709	10,51
Metal ve İşlenmiş Maden	1.134.058	12.458	1,09
Finansal Kuruluşlar	606.022	2.303	0,38
Tekstil ve Tekstil Ürünleri	92.003.671	1.106.922	1,19
Toptan Ticaret ve Komisyonculuk	17.698.841	806.144	4,36
Turizm	796.596	10.517	1,30
Ziraat ve Balıkçılık	9.935.207	92.244	0,92
Enerji	22.369.152	72.984	0,33
Denizcilik	19.022	17	0,09

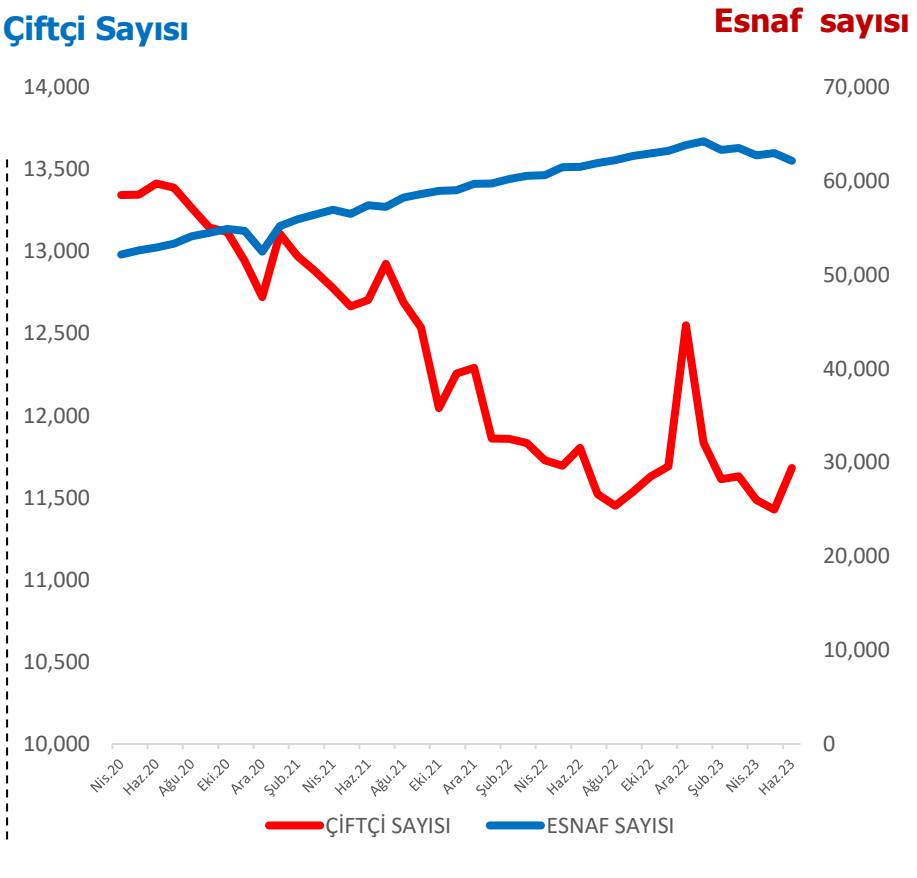
Kaynak: BDDK Fintürk, TEPAV görselleştirme

Not: Performans oranı (Takibe dönüşüm oranı): Takipteki alacakların toplam nakdi krediler içerisindeki payını göstermektedir.

Ücretli çalışan istihdamında pandeminin olumsuz etkisi telafi edildi

Çalışan sayısı, Gaziantep, bin kişi, aylık, Nisan 2020– Haziran 2023

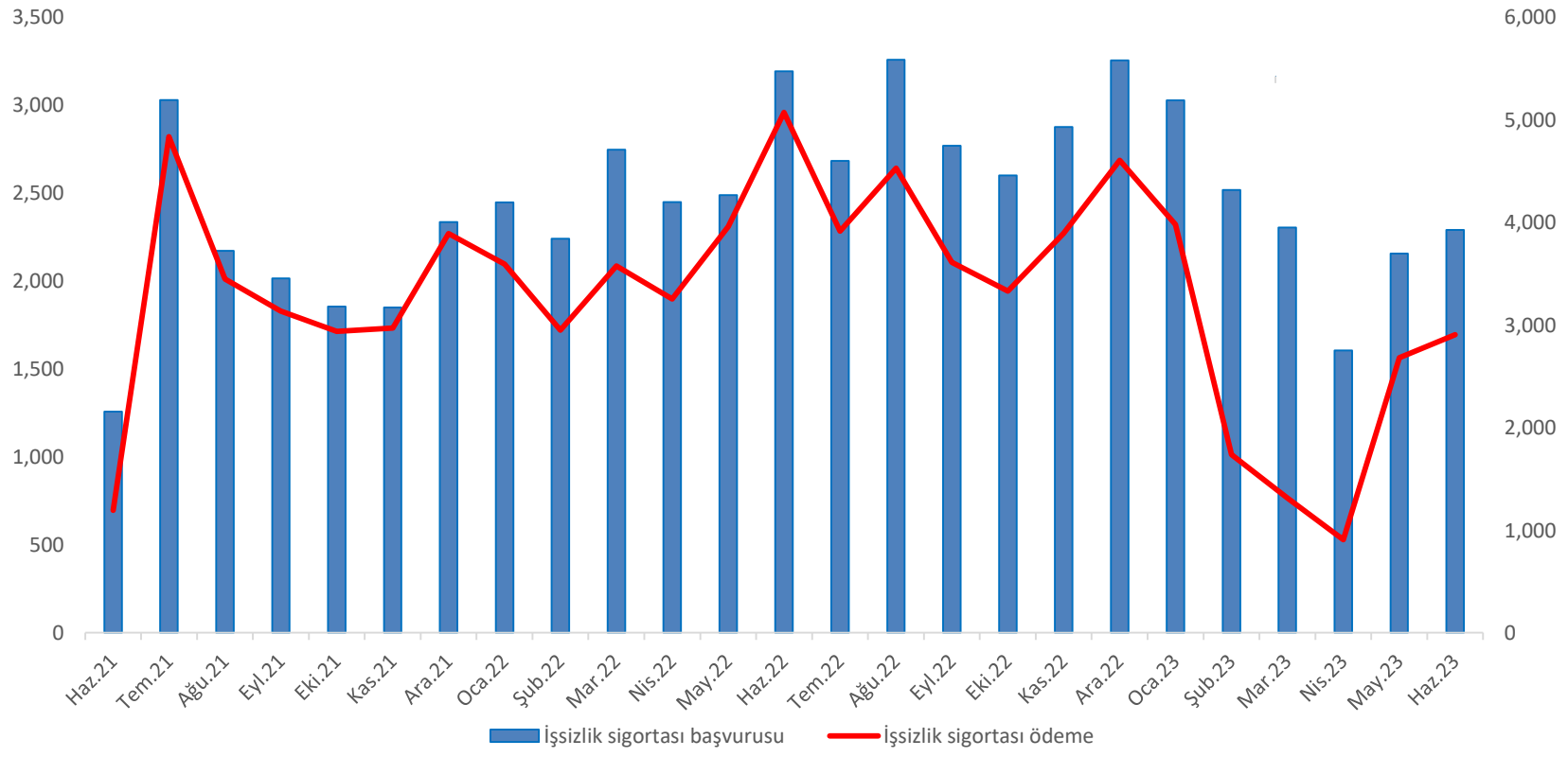

Kaynak: SGK

İşsizlik ödeneğine başvurular COVID-19 etkisiyle Nisan'da en yüksek seviyesini görse de Kasım 2022 itibarıyla 3100 seviyesinde gerçekleşti.

Çalışan sayısı, Gaziantep, bin kişi, aylık, Haziran 2021 – Haziran 2023

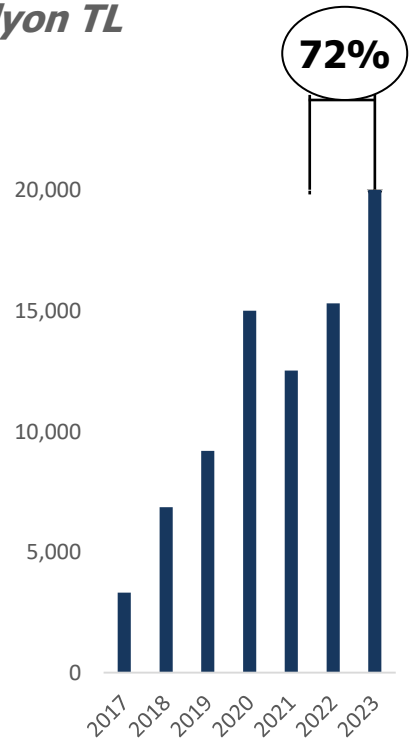

Kaynak: İŞKUR

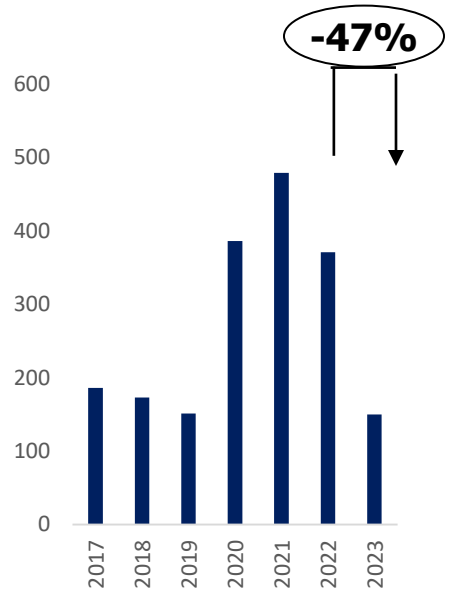
Gaziantep, yatırım ve teşviklerden 2021'de daha çok yararlandı

01.01.2017 - 30.03.2023 tarihleri arasında düzenlenen yatırım teşvik belgeleri, sabit yatırım tutarı, 2017 – Haziran 2023

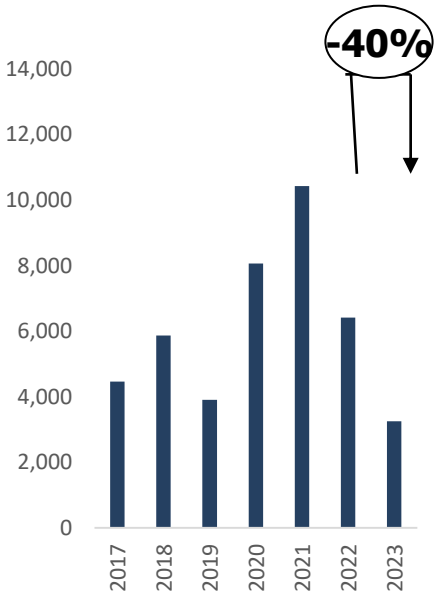
Sabit yatırım tutarı, milyon TL

Yatırım teşvik belgeleri, belge adedi

Yatırım teşvik belgeleri, istihdam

Kaynak: Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, TEPAV görselleştirmesi

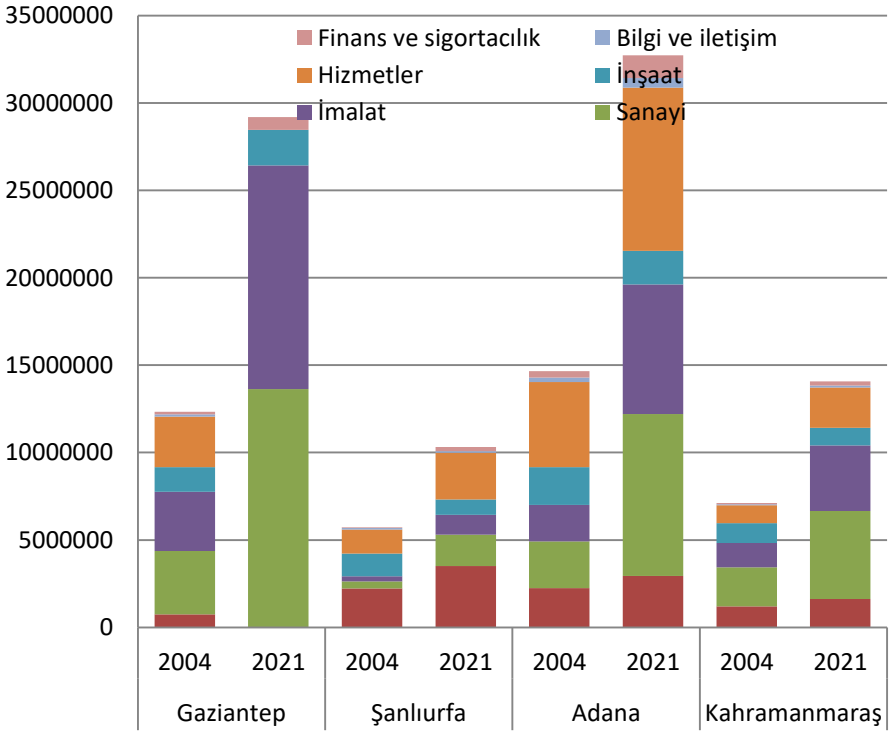
Gaziantep İli
Sektör bazlı analizler

- Sektörel dağılım
- Tarım
- Turizm
- Eğitim
- Sağlık

Çevre illerine kıyasla Gaziantep'te **Sanayi ve İmalat sektörleriyle** ön plana çıkıyor.

Gaziantep İnşaat ve Gayrimenkul sektörlerinin GSYH'deki payı daha düşük.

GSYH'nin sektörlere göre dağılımı, %, Türkiye ve Gaziantep, 2004 ve2021

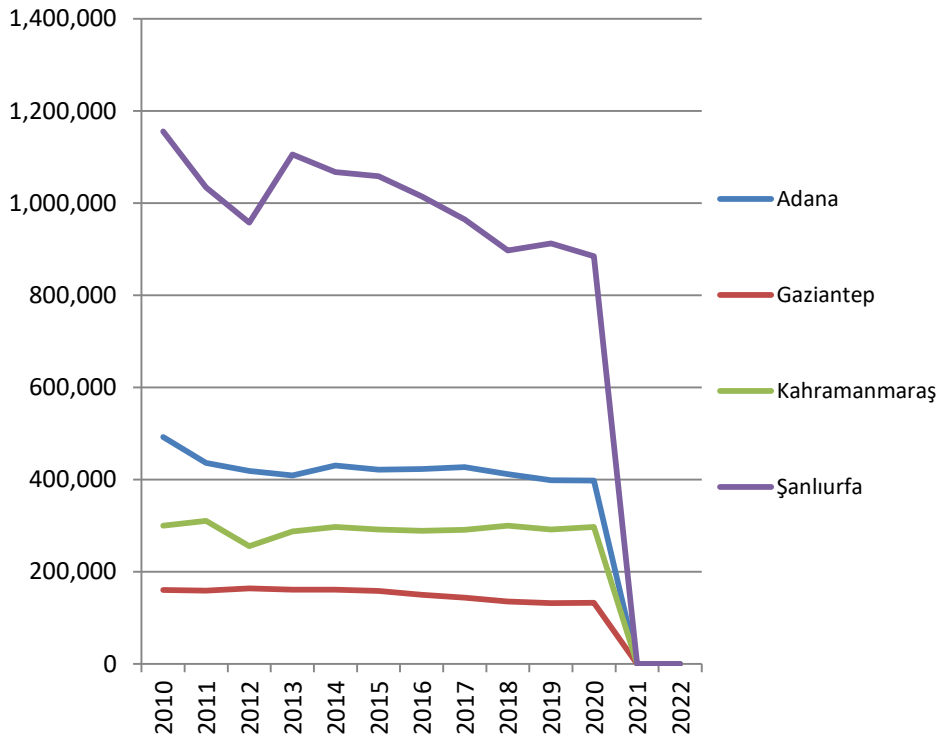
	Yıl	Tarım	Sanayi	İmalat	İnşaat	Hizmetler	Bilgi ve iletişim	Finans ve sigortacılık
Gaziantep	2004	736843	3631908	3394099	1395579	2907357	110132	157132
	2021	1510237	13627003	12791561	2032099	7714783	165884	744121
Şanlıurfa	2004	2225944	410939	280643	1308903	1367364	83862	52524
	2021	3507657	1785431	1141949	1010497	2663213	88718	243177
Adana	2004	2248488	2664399	2097162	2161616	4866855	248406	372823
	2021	2936326	9272215	7404602	1871724	9342654	5561565	1287783
Kahramanmaraş	2004	1199617	2227219	1398289	1129155	1039131	51896	66962
	2021	1621431	5039689	3742739	844225	2312036	103088	241655

Tarım alanı bakımından Şanlıurfa Gaziantep'in önünde

Meyveler, içecek ve baharat üretimine ayrılan tarım alanları ile sebze bahçeleri alanı oranlarında, Gaziantep'te Şanlıurafa'dan daha yüksek

İşlenen tarım alanı istatistikleri, Gaziantep ve emsal iller, 2004-2022

İşlenen tarım alanı

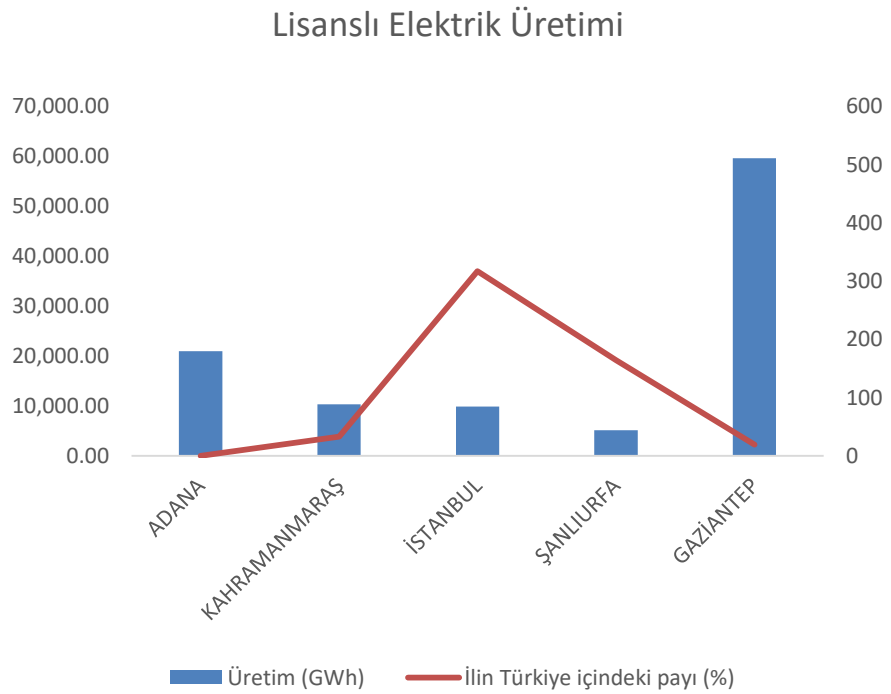
Bitkisel üretim faaliyetine göre işlenen tarım alanı, ilin kendi içerisindeki toplam tarım alanlarından alınan pay, %

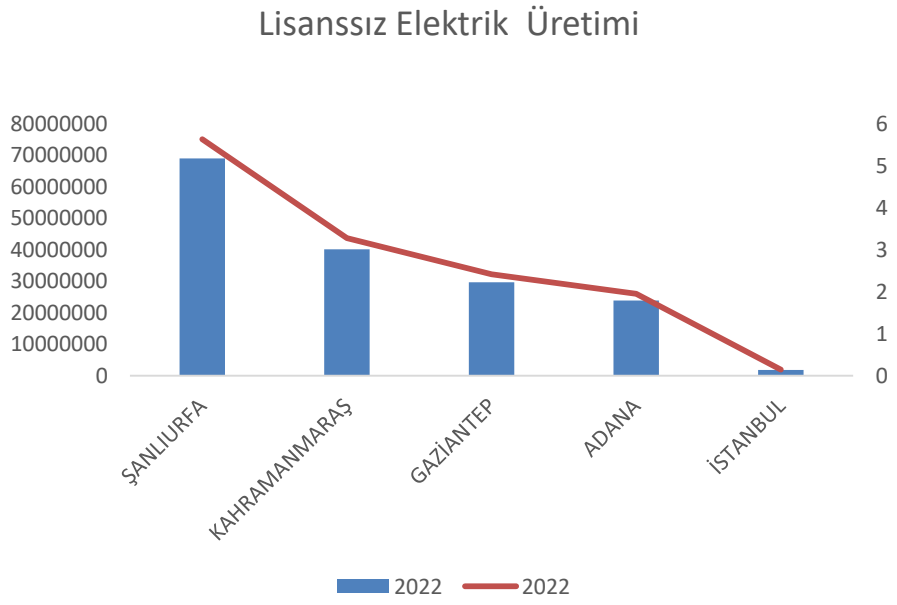
	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı	Sebze bahçeleri alanı	Meyveler,içecek ve baharat bitkileri alanı	Süs bitkileri alanı
Gaziantep	105	3,412	62,051	0,000
Şanlıurfa	68,963	1,126	15,749	0,000
Kahramanmaraş	71,110	2,641	17,406	0,000
Adana	73,746	6,839	17,509	0,029

Kaynak: TÜİK

Çevre illerine kıyasla Gaziantep'te lisanslı elektrik üretim sektörünün payı düşük

Lisanslı ve lisanssız Elektrik üretim dağılımı, %

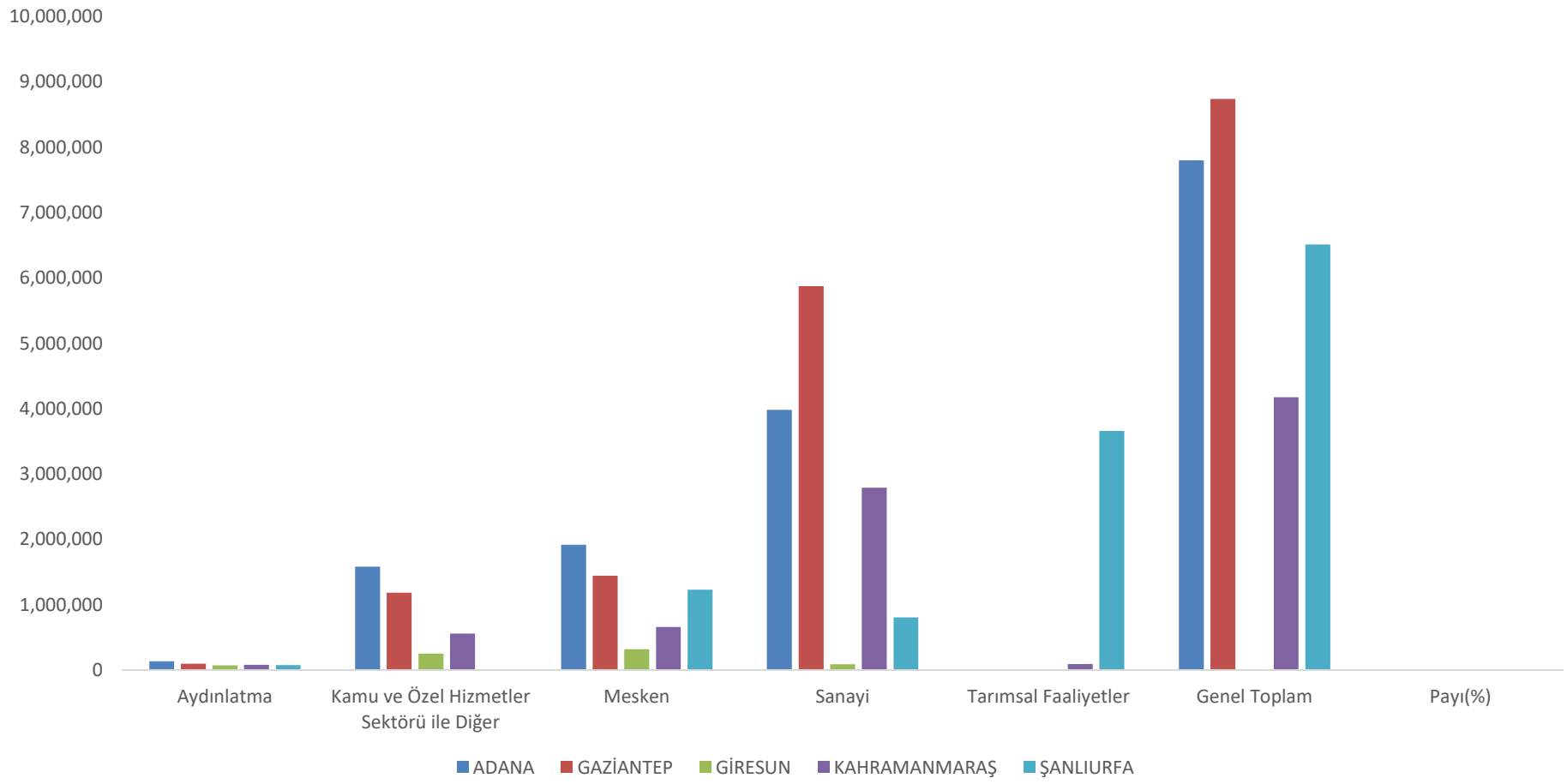

Kaynak: TÜİK, Bölgesel Hesaplar, TEPAV görselleştirmesi

Çevre illerine kıyasla Gaziantep'te elektrik tüketimi sanayide odaklanmıştır

Elektrik tüketim dağılımı,2022 %

2021 yılında Gaziantep'te bulunan turizm belgeli konaklama tesislerine geliş sayısı 430 bin oldu

İlçelere göre turizm işletme belgeli konaklama tesislerinde tesislere geliş, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranlarının dağılımı, 2022

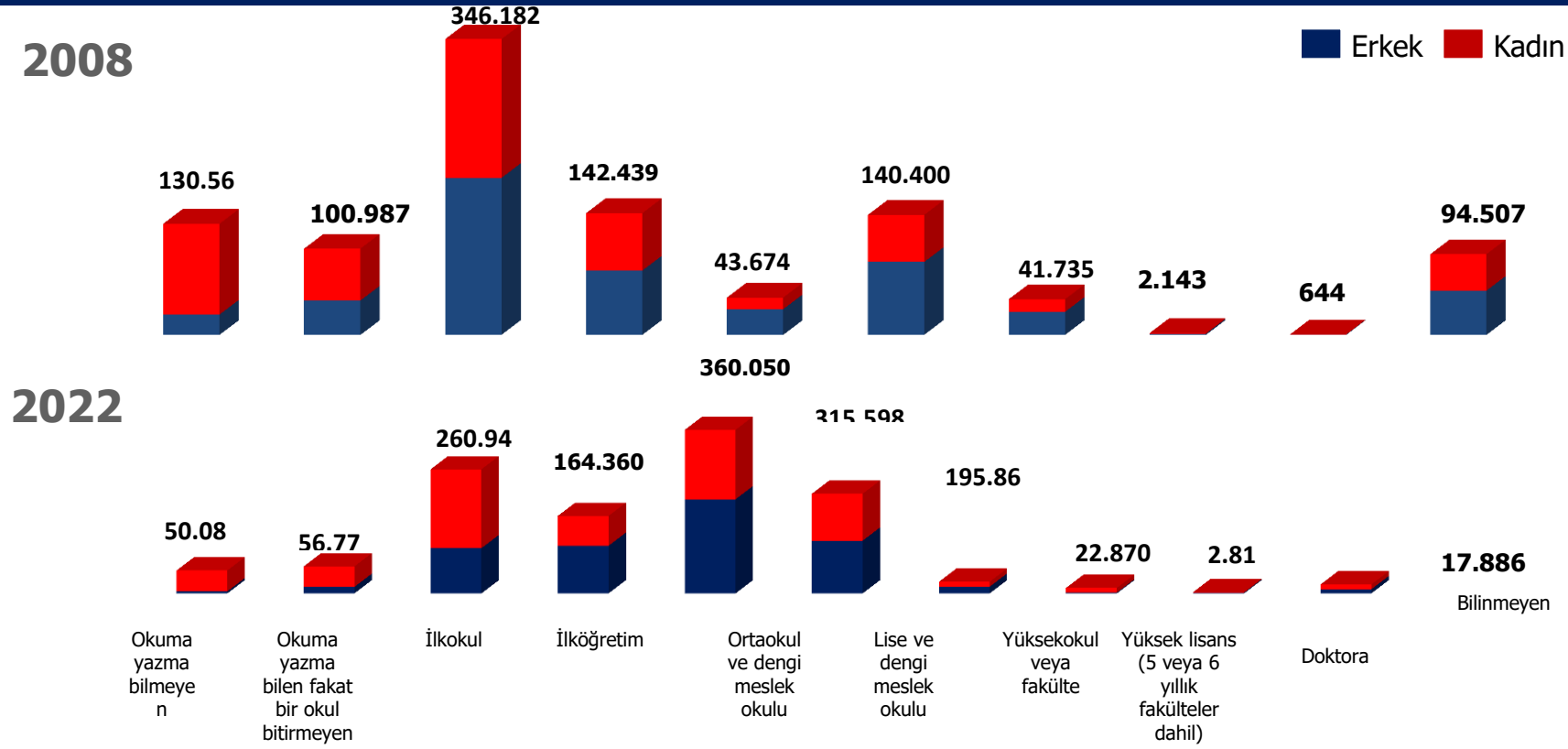
İLLER	İLÇELER	TESİSE GELİŞ SAYISI			GECELEME			ORTALAMA KALIŞ SÜRESİ			DOLULUK ORANI(%)		
		YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM
Gaziantep	İslahiye		2 652	2 652		3 070	3 070	0,00	1,16	1,16	0,00	24,37	24,37
	Nizip	963	8 105	9 068	1 399	12 951	14 350	1,45	1,60	1,58	3,47	32,12	35,59
	Şahinbey	75 496	399 127	474 623	126 514	612 318	738 832	1,68	1,53	1,56	8,15	39,44	47,59
	Şehitkamil	87 991	424 788	512 779	170 198	674 205	844 403	1,93	1,59	1,65	9,81	38,87	48,68
	Toplam	164 450	834 672	999 122	298 111	1 302 544	1 600 655	1,81	1,56	1,60	8,93	39,00	47,93

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, TEPAV görselleştirmesi

2008 yılı ile kıyaslandığında Gaziantep'in nüfusun eğitim seviyesi yükselmiş

2020 yılında bitirilen eğitim durumu açısından lise ve dengi meslek okulu ön plana çıkıyor

Bitirilen eğitim durumu, 15 ve daha yukarı yaştaki nüfus, 2008-2022

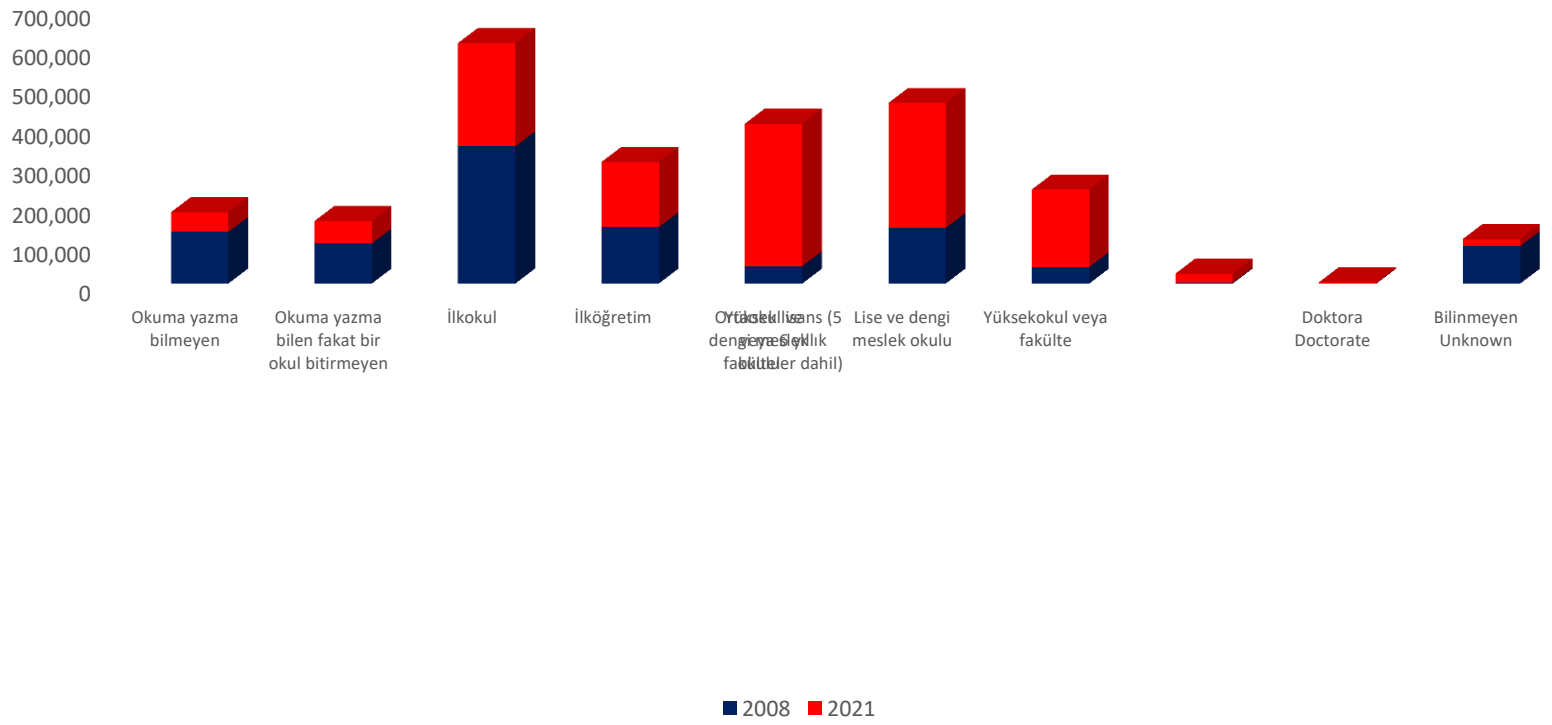

Kaynak: TÜİK, Eğitim İstatistikleri, TEPAV görselleştirmesi

2008 yılı ile kıyaslandığında Gaziantep'te nüfusun eğitim seviyesi yükselmiş

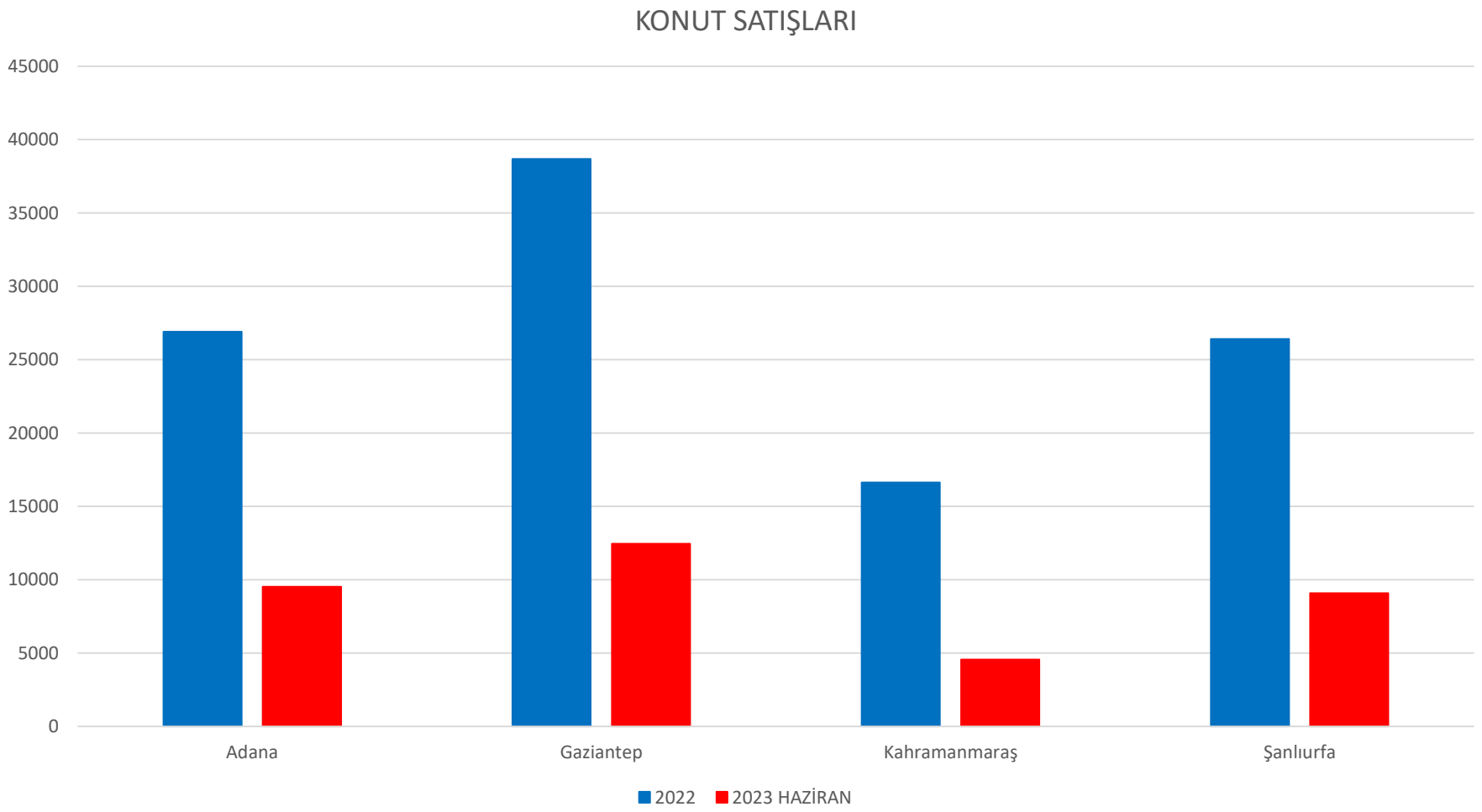
2008'de nüfusun yüzde 7'si yüksekokul veya fakülte seviyesinde eğitime sahipken 2021'da bu oran yüzde 16'ya çıktı

Bitirilen eğitim durumu, 15 ve daha yukarı yaştaki nüfus, %, 2008-2021

Kaynak: TÜİK, Eğitim İstatistikleri, TEPAV görselleştirmesi

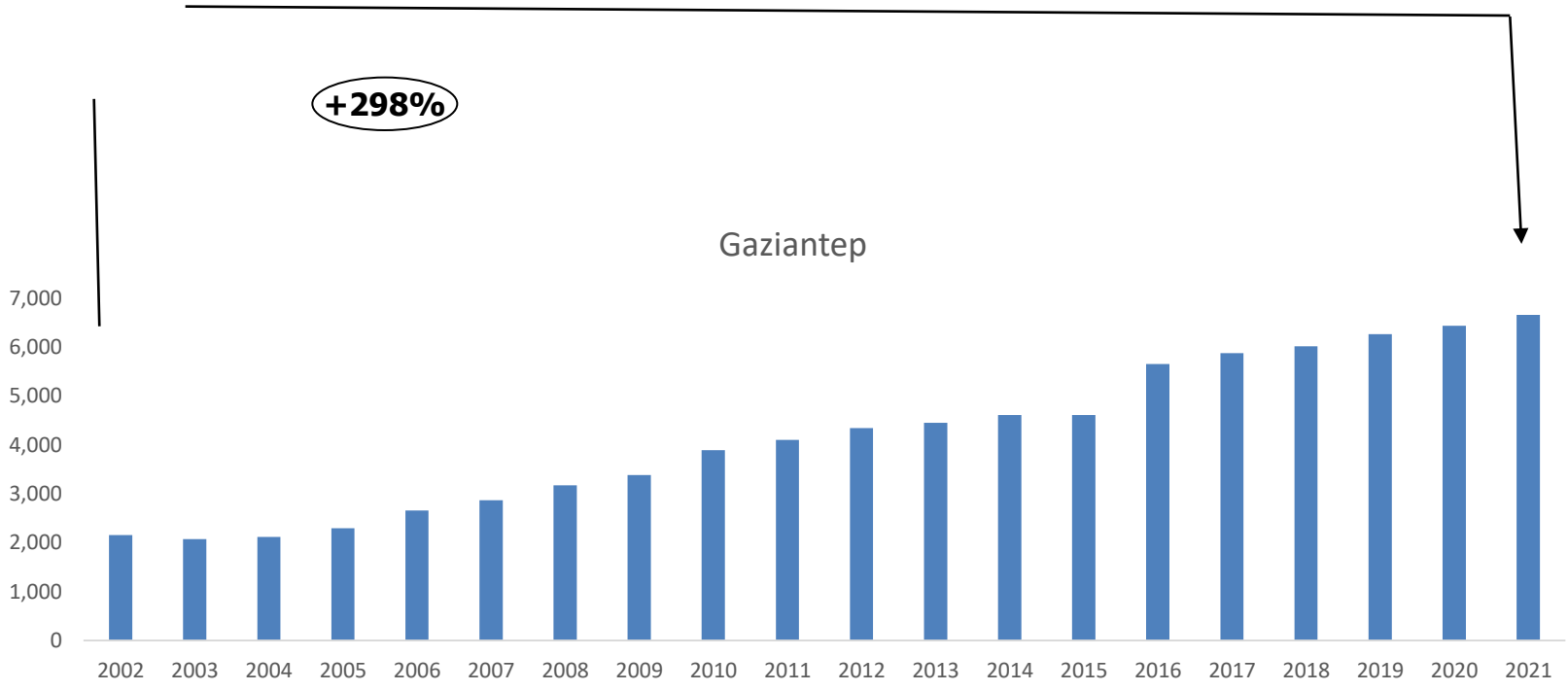
2022 yılı 2023 HAZİRAN KONUT SATIŞ SAYILARI

Hastane yatak sayısı artış eğilimde

2002'den bu yana yatak sayılarında yüzde 64'lik bir artış var

Hastane yatak sayısı, 2002-2021

Kaynak: TÜİK, Sağlık İstatistikleri, TEPAV görselleştirmesi